

**Gegevensuitwisseling in het
zorg- en veiligheidsdomein**
een juridisch handvat voor Veiligheidshuizen

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Versie 1.0 – 10 maart 2017

Inhoudsopgave:

1	INLEIDING	6
1.1	WAAROM DIT HANDVAT?	6
1.2	HET HANDVAT BOUWT VOORT OP EERDERE DOCUMENTEN	7
1.3	ONTWIKKELINGEN	8
1.4	INITIATIEFNEMERS	9
1.5	LEESWIJZER	9
2	VEILIGHEIDSHUIZEN ALGEMEEN	10
2.1	WETTELIJK KADER, ORGANISATIE EN DOELSTELLING	10
2.1.1	Doelstelling	10
2.1.2	Geen rechtspersoon, wel samenwerkingsconvenant	11
2.2	SAMENSTELLING	11
2.2.1	Veiligheidshuispersoneel	11
2.2.2	Sleutelpartners	12
2.2.3	Flexibele schil	12
2.3	THEORETISCH KADER NETWERKORGANISATIES OF NETWERKSAMENWERKINGEN	13
2.4	REGIE	14
2.4.1	Regie van de samenwerking (strategische regie)	14
2.4.2	Procesregie	15
2.4.3	Casusregie	15
2.5	DRANG EN DWANG	15
2.6	MISVERSTANDEN	16
3	DE GEGEVENSVERWERKING BINNEN HET VEILIGHEIDSHUIS	19
3.1	INLEIDING	19
3.2	WETTELIJK KADER	19
3.2.1	Hoofddregels uit de Wbp	20
3.2.2	Logica van de Wbp	20
3.2.3	Persoonsgegevens	21
3.2.4	Verwerken van persoonsgegevens	22
3.2.5	Actoren in de Wet bescherming persoonsgegevens	22
3.2.6	Doel en grondslag	24
3.2.7	Noodzakelijkheidsvereiste	28
3.2.8	De voorwaarden op een rij	28
3.2.9	Verwerking van bijzondere persoonsgegevens	29
3.2.10	Verdere verwerking	29
3.2.11	Geheimhoudingsplicht	30
3.3	ZORGVULDIGHEIDSNORMEN (MATERIËLE EISEN UIT DE WBP)	31
3.3.1	Informatieplicht (artikel 33 en 34 Wbp)	31
3.3.2	Dataminimalisatie (artikel 11 Wbp)	31
3.3.3	Melding van verwerking (artikelen 27 - 30 Wbp)	31
3.3.4	Voorafgaand onderzoek (artikelen 31 – 32 Wbp)	32
3.3.5	Beveiliging (artikel 13 Wbp)	32

3.3.6	Rechten van de betrokkene (artikelen 35 tot en met 42 Wbp)	32
3.3.7	Bewaartermijnen (artikelen 10 Wbp)	32
3.3.8	Uitzonderingen in artikel 43 Wbp	33
3.4	WET MELDPlicht DATALEKKEN	33
3.5	BOETEBEVOEGDHEID VAN DE AUTORITEIT PERSOONSgegevens	34
4	DE WET BESCHERMING PERSOONSgegevens TOEGEPAST OP HET VEILIGHEIDSHUIS	35
4.1	INLEIDING	35
4.2	DE REGIEROL VAN HET VEILIGHEIDSHUIS EN DE GEMEENTE	35
4.2.1	Bestuurlijke of gemeentelijke regie	35
4.2.2	Procesregie	36
4.2.3	Casusregie	36
4.2.4	Geheimhoudingsverklaring	36
4.3	CASUSOVERLEG	37
4.3.1	Samenstelling	37
4.3.2	Triage	37
4.3.3	Het proces in stappen (beknopt)	38
4.3.4	Verslaglegging	39
4.3.5	Instructies voor het voeren van een casusoverleg	40
4.4	ICT- VOORZIENINGEN	41
4.4.1	Risico's verkeerd gebruik ICT-voorzieningen	41
4.5	CONCLUSIES: WAT MOET VOORAF GEREGLD ZIJN?	44
5	OVERZICHT SAMENWERKENDE PARTIJEN EN SPECIFIEKE WETTELIJKE REGELS OVER VERSTREKKING VAN PERSOONSgegevens	46
5.1	ALGEMENE UITGANGSPUNTEN EN VOORWAARDEN VOOR HET VERSTREKKEN VAN PERSOONSgegevens AAN EEN ANDERE PARTIJ	46
5.2	POLITIE	47
5.3	OPENBAAR MINISTERIE	53
5.4	GEMEENTE	60
5.5	GGD, GGZ EN OVERIGE GEZONDHEIDSZORG	78
5.6	JEUGDBESCHERMING EN JEUGDRECLASSERING	86
5.7	JEUGDHULP	99
5.8	RECLASSERING	110
5.9	HET AMHK (VEILIG THUIS)	121
5.10	RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING	127
5.11	MAATSCHAPPELIJK WERK	134
5.12	WONINGBOUWVERENIGING/WONINGCORPORATIES	135
6	SLOTBESCHOUWING	137
7	BIJLAGEN	138
7.1	BIJLAGE 1: INFORMATIEVOORZIENING VEILIGHEIDSHUIS 'S-HERTOGENBOSCH E.O.	138
7.2	BIJLAGE 2: ONTWERP VOORBEELDCONVENANT (VOLGT)	142
7.3	BIJLAGE 3: ONTWERP VOORBEELD PRIVACYPROTOCOL (VOLGT)	143
7.4	BIJLAGE 4: JUSTITIËLE EN STRAFVORDERLIJKE GEGEVENS, INCLUSIEF RAPPORTEN	144
7.5	BIJLAGE 5: MEER WETEN?	146

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

1 Inleiding

1.1 Waarom dit handvat?

In een Veiligheidshuis werken verschillende partijen samen om maatschappelijke problemen beter op te pakken en om recidive van strafbare feiten te voorkomen. De partijen zijn afkomstig uit het zorg- en veiligheidsdomein. Deze samenwerking kan niet zonder een duidelijke rol- en verantwoordelijkheidsverdeling van de betrokken organisaties. Maar ook niet zonder het uitwisselen van persoonsgegevens. Het omgaan met persoonsgegevens van burgers is aan wetgeving gebonden. In internationale verdragen (onder andere het EVRM en het Europees Handvest van de Grondrechten), de Europese Richtlijn Gegevensbescherming (Richtlijn 95/46), in de Grondwet en vele andere wetten zijn regels neergelegd over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van burgers (privacy) waaronder de bescherming van persoonsgegevens. Deze verdragen en wetten schrijven voor dat de overheid, instellingen en bedrijven alleen *om bepaalde redenen* een inbreuk mogen maken op het persoonlijk leven van burgers en *op basis van een wettelijke regeling*. Voor samenwerkingsverbanden zoals een Veiligheidshuis betekent dit dat slechts persoonsgegevens van burgers kunnen worden uitgewisseld als daarvoor een specifieke wettelijke grondslag is aan te wijzen. Die wettelijke grondslag voor de uitwisseling van persoonsgegevens is niet in één wet te vinden. De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) vormt weliswaar de basis, maar de diverse organisaties en professionals in de Veiligheidshuizen hebben ook te maken met andere onderliggende wet- en regelgeving zoals de Wet geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO), de Wet politiegegevens (Wpg), de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en de Reclasseringsregeling 1995. Daardoor kan samenwerking soms ingewikkeld zijn.

Sinds het ontstaan van de Veiligheidshuizen is al veel geschreven over de bescherming van persoonsgegevens en privacy. Professionals worden meestal goed voorgelicht over de wet- en regelgeving die op hun eigen sector, organisatie of beroepsgroep van toepassing is. Toch worden de privacyregels vaak nog als een probleem ervaren. Inzicht in de mogelijkheden die andere partijen hebben om persoonsgegevens te delen kan helpen bij het maken van afwegingen over het uitwisselen van persoonsgegevens.

Met dit handvat beogen wij de relevante wet- en regelgeving van de organisaties die deelnemen aan samenwerkingsverbanden van Veiligheidshuizen in kaart te brengen. Met als doel een eenduidige uitleg van de kaders waarbinnen professionals binnen het samenwerkingsverband kunnen opereren. Hierbij willen we laten zien dat aan professionals voldoende ruimte wordt geboden om interventie(s) effectief te laten zijn.

Er is geprobeerd om het overzicht zo eenvoudig mogelijk te houden. Vanwege de hoeveelheid en de diversiteit van de regels zal het in de praktijk toch soms inspanning vergen om de regels goed toe te passen. De wetgeving biedt namelijk lang niet altijd direct een zwart-wit antwoord op een concrete vraag of in een bepaalde situatie gegevens mogen worden uitgewisseld. Er moet vaak een *belangenafweging* plaatsvinden.

Daar komt nog eens bij dat de samenwerkende organisaties/professionals verschillend georiënteerd zijn, oftewel vanuit een verschillend vakgebied opereren. Justitieprofessionals zijn gericht op een veilige en rechtvaardige maatschappij. Ingrijpen

gebeurt vanuit kaders van straffen, voorkomen van recidive en dwang en drang. Voor de zorgprofessional staat echter de mens (diens welzijn en gezondheid) centraal. Behandeling en begeleiding vinden meestal plaats op basis van vrijwilligheid. In dit verband wordt ook wel over 'botsende logica's'¹ gesproken². Het toepassen van de verschillende wettelijke regels mag soms lastig zijn, maar het is hierbij goed om voor ogen te houden dat dit een belangrijk doel dient. De samenwerking in een Veiligheidshuis is gericht op gedragsverandering van burgers die kampen met complexe problematiek ten behoeve van een veilige samenleving. Om die gedragsverandering te kunnen bereiken is het belangrijk dat deze personen vertrouwen hebben en houden in zorgprofessionals, medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming, reclasseringsmedewerkers, politie en andere overheidsfunctionarissen. Dat houdt onder andere in dat men er van op aan kan dat bij het omgaan met zijn/haar persoonsgegevens zorgvuldigheid wordt betracht.

Tot slot willen we opmerken dat veel privacy knelpunten zijn te herleiden tot onduidelijkheid over de (wettelijke) taken van partijen waarmee wordt samengewerkt. Achter veel privacy vragen schuilen vragen die betrekking hebben op de taakverdeling. Daarover met elkaar in gesprek gaan en helderheid verkrijgen is dan ook een belangrijke voorwaarde voor de oplossing van privacyvraagstukken.

1.2 Het handvat bouwt voort op eerdere documenten

Het onderhavige overzicht van de toepasselijke regels voor deelnemers in samenwerkingsverbanden is een aanvulling of uitwerking van een aantal eerder uitgebrachte documenten, waaronder:

1. **Landelijk kader Veiligheidshuizen:** Een publicatie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie uit januari 2013 over de functie en de organisatie van Veiligheidshuizen. Ook gaat het in op de focus van Veiligheidshuizen: ketenoverstijgende aanpak van complexe problematiek:
<http://www.veiligheidshuizen.nl/doc/VHH-Landelijk-Kader-definitief.pdf>;
2. **Privacy Governance Handreiking Veiligheidshuizen:** Consideratie, mei 2014. Hierin wordt aandacht besteed aan het privacy-beleid van Veiligheidshuizen, informatiebeveiliging, privacy-convenanten, het begrip 'verantwoordelijke' in de zin van de Wbp, de inrichting van een casusoverleg en de rechten van burgers zoals het recht op inzage.
<http://www.veiligheidshuizen.nl/doc/publicaties/Handreiking-Privacy-Governance-VHH.pdf>;
3. **Het beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden, een Wegwijzer voor zorgprofessionals:** In deze wegwijzer wordt beschreven op welke wijze moet worden omgegaan met de gegevensverstrekking vanuit de medische en zorgsector binnen samenwerkingsverbanden zoals de Veiligheidshuizen. De wegwijzer is vastgesteld door de KNMG (Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering van geneeskunst); AJN (Artsen Jeugdgezondheidszorg)

¹ Joost Vos e.a., *Onmogelijke levens, botsende logica's en eigenzinnige professionals - werkboek*, een uitgave van Platvorm31, Universiteit Leiden e.a., december 2013.

² We willen wel opmerken dat dit onderscheid niet "zwart-wit" is. Binnen het strafrecht is er een verschuiving gaande naar de persoonsgerichte aanpak en betekenisvolle afdoeningen. In de zorg is er het besef dat drang en dwang soms nodig zijn.

Nederland); LHV (Landelijke Huisartsen Vereniging); NIP (Nederlands Instituut van Psychologen); NVvP (Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie); SVG (Stichting Verslavingsreclassering GGZ Nederland); V&VN (Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland); VVAK (Vereniging Vertrouwensartsen Kindermishandeling).

<http://www.ggz nederland.nl/uploads/publication/Wegwijzer%20beroepsgeheim%20in%20samenwerkingsverbanden.pdf>

4. **Landelijk kader voor de veiligheidshuizen - Invoering, ontwikkelingen en knelpunten:** In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie hebben het Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek (BTVO) en Bureau Alpha gezamenlijk een onderzoek uitgevoerd om zicht te krijgen op de wijze waarop veiligheidshuizen de afgelopen jaren het landelijk kader hebben geïmplementeerd. En daarnaast wordt de wijze waarop veiligheidshuizen omgaan met de grote veranderingen waarmee ze in de directe omgeving te maken hebben beschreven. Achterliggend doel is vast te stellen in hoeverre het landelijk kader een toereikend handvat biedt voor het functioneren van veiligheidshuizen. (BTVO - Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek, Bureau Alpha, WODC, 2016).
<https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2663-doorontwikkeling-veiligheidshuizen.aspx>
5. **Toekomstverkenning Veiligheidshuizen:** Opgesteld in opdracht van de VNG is opgesteld (juni 2016).
http://www.veiligheidshuizen.nl/nieuws/2016/170616_toekomstverkenning-veiligheidshuizen

Overige relevante documenten staan vermeld in de literatuurlijst in bijlage 5.

1.3 Ontwikkelingen

De omgeving van de Veiligheidshuizen is in rap tempo aan het veranderen. Met ingang van 2015 is het overgrote deel van de gemeenten bij de uitvoering van de Jeugdwet, WMO en Participatiewet gaan werken met sociale (wijk)teams en is een nieuwe instantie door de wetgever in het leven geroepen: het AMHK, Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling, in de praktijk meestal Veilig Thuis genoemd. Taken en verantwoordelijkheden zijn hierdoor veranderd. Ook de ontwikkeling van de ZSM-werkwijze door het OM en zijn ketenpartners heeft invloed op de rol en taken van de Veiligheidshuizen en op de gegevensuitwisseling over en weer. Aangezien deze ontwikkelingen momenteel nog volop gaande zijn, zal dit document in de loop van de tijd worden aangevuld en geactualiseerd. Daarnaast zullen ook ontwikkelingen met betrekking tot nieuwe wetgeving in latere versies worden meegenomen, zoals het wetsvoorstel Wet verplichte GGZ of de ontwikkeling van een Kaderwet gegevensuitwisseling in samenwerkingsverbanden.

In oktober 2015 verscheen een Plan van aanpak Aanjaagteam Verwarde Personen van de ministers van VWS en VenJ en de VNG. Dit naar aanleiding van de aanbevelingen van de

commissie-Hoekstra omtrent de omgang met verwarde personen.³ Verder zijn een nieuwe Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en een Europese Richtlijn politie en justitiegegevens tot stand gekomen die medio 2018 van toepassing zijn. Al deze ontwikkelingen zijn van grote invloed op samenwerkingsverbanden zoals Veiligheidshuizen en op de gegevensuitwisseling tussen partijen over en weer. Zodra de nieuwe regels definitief zijn, zal de tekst van dit handvat worden aangepast. Inhoudelijke reacties op dit document zijn welkom. Gestreefd wordt naar een voortdurende verbetering van het handvat.

1.4 Initiatiefnemers

Dit handvat is opgesteld door de landelijke organisaties gezamenlijk: Nationale Politie, Openbaar Ministerie, GGZ Nederland, Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering, Jeugdzorg Nederland, Reclassering (3RO), Raad voor de Kinderbescherming, Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De tekst van het Handvat is getoetst door het juridisch en public affairs adviesbureau Considerati uit Amsterdam. Slachtofferhulp Nederland, de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en organisaties voor maatschappelijk werk zijn hierbij (nog) niet betrokken geweest. Aan het wettelijk kader voor deze organisaties wordt dan ook in dit Handvat geen aandacht besteed. We streven ernaar om in een volgende uitgave ook aandacht te besteden aan nieuwe partijen die deelnemen in Veiligheidshuizen.

1.5 Leeswijzer

Na het inleidende Hoofdstuk 1, gaat Hoofdstuk 2 over de organisatie en werkwijze van de Veiligheidshuizen in het algemeen. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de belangrijkste regels over gegevensverwerking in Veiligheidshuizen. In hoofdstuk 4 wordt uitleg gegeven over de Wet bescherming persoonsgegevens wanneer die wordt toegepast op het Veiligheidshuis. Hoofdstuk 5 bevat het juridisch kader voor de verschillende ketenpartners en in Hoofdstuk 6 staat een slotbeschouwing. Tot slot zijn enkele bijlagen opgenomen.

³ Het plan van aanpak draagt de titel: *Aandacht voor verwardheid, op weg naar een meer persoonsgerichte aanpak*. Om door te pakken op de aanpak van het aanjaagteam Verwarde Personen hebben de ministeries van VWS en VenJ en de VNG het schakelteam Personen met Verward Gedrag ingesteld.

2 Veiligheidshuizen algemeen

2.1 Wettelijk kader, organisatie en doelstelling

Er is geen specifieke *wetgeving* waarin de organisatie, werkwijze en bevoegdheden van Veiligheidshuizen zijn vastgelegd. Een Veiligheidshuis is een (netwerk)samenwerkingsverband van *publiekrechtelijke* partijen zoals de politie, reclassering en gemeenten en *private* partijen zoals GGZ-instellingen voor de aanpak van ketenoverstijgende problematiek. Dit betekent dat de deelnemende partijen hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden en bevoegdheden behouden. Bij de overgang van de verantwoordelijkheid voor de coördinatie op de Veiligheidshuizen van de Rijksoverheid naar gemeenten per 1 januari 2013 is wel een beleidsdocument, het *Landelijk kader Veiligheidshuizen* opgesteld (hierna: Landelijk kader, zie ook paragraaf 1.2). Het Landelijk kader is gemaakt dóór en vóór alle landelijke partners die deel uitmaken van het netwerksamenwerkingsverband 'Veiligheidshuis'.

2.1.1 Doelstelling

De doelstelling van de Veiligheidshuizen zoals geformuleerd in het Landelijk kader luidt:

'De doelstelling van de samenwerking in Veiligheidshuizen is het bijdragen aan veiligheid(sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid: het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.'

Het Veiligheidshuis richt zich op:

- mensen die te maken hebben met meerdere problemen (multiprobleem) die op meer dan één leefgebied spelen en (naar verwachting) leiden tot crimineel en/of overlastgevend gedrag of verder afglijden; **en:**
- Samenwerking tussen meerdere ketens (minimaal dwang en drang) is nodig om tot een effectieve aanpak te komen; het is in de reguliere samenwerking tussen partners binnen één keten niet mogelijk om deze problematiek effectief aan te pakken; **en:**
- De problematiek wordt beïnvloed door en heeft impact op het (gezins)systeem en/of de directe sociale leefomgeving (of wordt verwacht dat te gaan hebben); **of:**
- Er is sprake van ernstige lokale of gebiedsgebonden veiligheidsproblematiek, die vraagt om een ketenoverstijgende aanpak. ⁴

Daarnaast komt het voor dat ketenpartners gezamenlijke overleggen over "thematische" doelgroepen hebben ondergebracht bij het Veiligheidshuis zoals voor Veelplegers, Radicalisering, (risico)Jeugd, de Aanpak van Verwarde Personen, de Persoonsgerichte aanpak (PGA), het Justitieel Casus Overleg (JCO) en de Top-X-aanpak. Deze casussen voldoen niet per definitie aan de criteria van het Landelijk Kader voor complexe casuïstiek.

Bij de Top- X-aanpak gaat het vooral om de aanpak van personen die met enige regelmaat delicten plegen die een grote impact hebben op de samenleving (High Impact

⁴ Landelijk kader Veiligheidshuizen, p. 17

Crimes), zoals woninginbraken en overvallen. De personen die onderwerp zijn in een Top-X-overleg worden over het algemeen voor een langere periode gevolgd door vaste vertegenwoordigers van een aantal ketenpartners, die bij de desbetreffende casusverantwoordelijke van hun organisatie de stand van zaken opvragen. Top-X-overleggen hebben meestal per casus vaste toegewezen casusregisseurs die het overleg voorzitten.⁵

2.1.2 Geen rechtspersoon, wel samenwerkingsconvenant

Voor dit Handvat geldt het uitgangspunt conform het Landelijk kader dat Veiligheidshuizen géén zelfstandige rechtspersonen zijn, maar netwerkorganisaties. Dat wil zeggen dat de deelnemende partijen gegevens *met elkaar* uitwisselen en integrale plannen en/of adviezen opstellen. Het is dus niet zo dat er gegevensuitwisseling plaatsvindt *door* of *aan* een Veiligheidshuis.

Inherent aan de organisatievorm van een netwerkorganisatie is dat de regie, vanwege het horizontale samenwerkingskarakter, niet altijd bij dezelfde persoon of organisatie ligt. Dat vraagt om heldere afspraken over de samenwerking: wie, met welk doel en met welke inzet deelneemt, en wie waarover, op welk niveau, regie voert. (Zie voor nadere uitwerking van het begrip regie paragraaf 2.4) Daarom is het essentieel dat een Veiligheidshuis over een samenwerkingsconvenant en een privacy protocol beschikt en dat de werkprocessen goed beschreven zijn.

2.2 Samenstelling

Er zijn momenteel 33 Veiligheidshuizen in Nederland. De samenstelling van de Veiligheidshuizen in het land varieert. Er zijn partijen die in elk Veiligheidshuis participeren en er zijn partijen die slechts in sommige regio's actief betrokken zijn.

Ook de inzet van de partijen die deelnemen in het Veiligheidshuis verschilt per regio. In ieder geval bestaat een Veiligheidshuis uit een ondersteunend bureau: een vaste kern Veiligheidshuispersoneel. Verder is sprake van een aantal sleutelpartners, ook wel 'kernpartners' genoemd, en een aantal 'schilpartners' die een flexibele schil vormen. Voor zowel de sleutelpartners als de flexibele schil geldt dat zij aanwezig zijn bij overleggen wanneer de inbreng van de organisatie nodig en wettelijk mogelijk is. De precieze invulling van afspraken over de inzet van lokale en regionale partijen wordt binnen de regio bepaald.

2.2.1 Veiligheidshuispersoneel

Ieder Veiligheidshuis beschikt over een team van medewerkers, zoals een manager Veiligheidshuis, procesregisseur en administratief ondersteuner. Zij zijn niet in dienst van het Veiligheidshuis. Meestal zijn zij in dienst van de gemeente. Deze medewerkers faciliteren het proces van samenwerking en richten zich onder meer op het dagelijks management en het procesmanagement. Het Veiligheidshuispersoneel handelt namens en/of in opdracht van de deelnemende partijen. Dat is ook het geval indien voor het Veiligheidshuis wel een aparte rechtspersoon is opgericht.

⁵ Het komt ook voor dat de Top-X-aanpak buiten het Veiligheidshuis om in een apart samenwerkingsverband is ondergebracht zoals in Amsterdam.

Om het samenwerkingsproces optimaal te kunnen faciliteren is het van belang dat duidelijkheid bestaat over de positie van deze functies (inclusief administratieve ondersteuning) in het samenwerkingsverband. De inbedding en juridische borging van deze functies in het samenwerkingsverband moeten goed geregeld zijn in een samenwerkingsovereenkomst.

Deze functies brengen niet met zich mee dat aan hen zelfstandige autorisaties voor JD-online en/of andere registratiesystemen van ketenpartners kunnen worden toegekend. Dat betekent dat wanneer bijvoorbeeld een reclasseringswerker (tijdelijk op detachingsbasis) de functie krijgt van medewerker van het Veiligheidshuis, hij de autorisatie voor het raadplegen van JD-online die hij ontleent aan zijn reclasseringswerk niet mag 'meenemen' naar het Veiligheidshuis. Immers de autorisatie voor raadpleging van JD-online is aan een specifieke functie gekoppeld (in dit geval reclasseringswerker) op basis van een wettelijke regeling (WJSG). Stel dat een Veiligheidshuismedewerker wel geautoriseerd zou zijn voor JD-online of een ander registratiesysteem van een ketenpartner, dan zou het risico kunnen ontstaan dat hij 'op de stoel' van de bevoegde functionaris/partij gaat zitten.

2.2.2 Sleutelpartners

Sleutelpartners, ook wel kernpartners genoemd, zijn vaste partners in het Veiligheidshuis uit de strafrecht- en zorgketen en gemeentelijke medewerkers. Zij zijn vanwege hun wettelijke taken structureel betrokken bij het Veiligheidshuis en nemen waar nodig deel aan casusoverleg. Sommige sleutelpartners zijn landelijk georganiseerd, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, de politie, het OM, DJI en Reclassering (3RO). De Jeugdzorg, de GGZ en de Gehandicaptenzorg worden door verschillende regionale of lokale partners uitgevoerd en verschillen dan ook per regio.

Nota bene: niet alle partners zijn bij elk casusoverleg nodig. Hun inzet hangt af van de casuïstiek die wordt besproken. De noodzaak van de betrokkenheid van partners bepaalt ook in belangrijke mate of de uitwisseling van persoonsgegevens is toegestaan. Wanneer de betrokkenheid van een partner niet noodzakelijk is voor het aanpakken van een probleem, dan zal in de meeste gevallen deze partij ook geen gegevens mogen ontvangen.

2.2.3 Flexibele schil

De buitenste ring betreft een flexibele schil van partners die minder vaak betrokken zijn bij casuïstiekoverleg. Zij participeren alleen wanneer hun inbreng nodig is, bijvoorbeeld wanneer ze zelf casuïstiek hebben aangedragen voor bespreking in het Veiligheidshuis.⁶ Hierbij gaat het bijvoorbeeld om lokale partners die een belangrijke rol spelen bij de casus, zoals woningcorporaties of maatschappelijk werk.

In het onderstaande overzicht worden de deelnemende partijen aan het Veiligheidshuis opgesomd.

De partijen gemarkeerd met een *) zijn vrijwel altijd sleutelpartners:

⁶ Houd er rekening mee dat het feit dat een partner een casus aandraagt niet betekent dat zij ook daadwerkelijk bij het overleg mogen aansluiten en daaruit gegevens mogen ontvangen. De deelname van partijen en specifiek het delen/ontvangen van persoonsgegevens moet altijd gebaseerd zijn op een rechtmatige grondslag.

De partijen met een **) zijn op hun beurt zelf weer samenwerkingsverbanden.

- Gemeenten *)
- Nationale Politie *)
- Openbaar Ministerie *)
- Raad voor de Kinderbescherming *)
- Stichting Reclassering Nederland *)
- Leger des Heils Reclassering
- GGZ-instellingen *)
- Gecertificeerde Instellingen *)
- Verslavingszorginstellingen, inclusief verslavingsreclassering *)
- Jeugdhulpinstellingen
- Veilig Thuis (voorheen AMHK) **)
- Centrum Jeugd en Gezin **)
- Slachtofferhulp Nederland
- Organisaties voor maatschappelijk werk
- Dienst Justitiële Inrichtingen (P.I. en J.J.I.)
- GGD
- Organisaties voor begeleid wonen zoals bijvoorbeeld RIBW
- Organisaties voor gehandicaptenzorg
- Organisaties voor Vrouwenopvang
- Organisatie voor maatschappelijke opvang
- Organisaties voor hulp aan personen met een verstandelijke beperking zoals MEE
- Woningbouwverenigingen.

Voor de partijen met een **) geldt dat omdat zij zelf samenwerkingsverbanden zijn (zonder rechtspersoonlijkheid), zij in de meeste gevallen niet zelfstandig kunnen toetreden tot een ander samenwerkingsverband zoals het Veiligheidshuis. In dergelijke gevallen moeten de achterliggende partijen toetreden tot het convenant.

In hoofdstuk 5 gaan we in op de taken van de deelnemende partijen.

2.3 Theoretisch kader netwerkorganisaties of netwerksamenwerkingen

Netwerksamenwerkingen zijn relevant geworden voor het behalen van complexe doelen en het oplossen van complexe problemen. Deze complexe situaties eisen een coördinatie tussen organisaties waarbij er naar meer wordt gestreefd dan alleen het behalen van de individuele doelen van individuele organisaties. Wanneer een netwerk een duidelijk collectief doel heeft, wordt dit een doelgericht netwerk genoemd. Organisaties moeten samenwerken en hun hulpbronnen en expertise bundelen om het doel te behalen. Het hoofddoel van een netwerk is om hieruit een collectieve actie te faciliteren. In een collectieve actie wordt er gestreefd naar het bereiken van een positieve uitkomst op netwerkniveau die normaliter niet behaald zou zijn wanneer een organisatie op individueel niveau dit doel zou nastreven. Door de complexe structuur van doelgerichte netwerken is een gecentraliseerde vorm van netwerksturing noodzakelijk om tot een effectieve samenwerking te komen.⁷

⁷ *Op zoek naar de voorwaarden voor een effectieve netwerksamenwerking*, onderzoek door Anke Abbink, Universiteit Utrecht, 2015, pagina 11.

In de *Handreiking Informatie-uitwisseling OM in samenwerkingsverbanden*⁸ wordt dit als volgt verwoord:

*‘De samenwerking tussen partners omvat primair het vinden van instrumenten om een gezamenlijk doel te bereiken, waarbij het uitwisselen van gegevens onontbeerlijk is. Dit zijn zowel persoonsgegevens als overige gegevens. **De leuze luidt in deze: 1 + 1 = 3.** Oftewel, door het delen en samenbundelen van elkaars informatie, wordt het beeld van een maatschappelijk (veiligheids)probleem vaak veel duidelijker en completer dan wanneer deze informatie niet met elkaar wordt gedeeld, maar slechts in de eigen kolom blijft. Belangrijk is echter dat samenwerken en informatie delen slechts dan is geoorloofd als alle betrokken instanties bevoegd zijn om aan de oplossing van het probleem mee te werken. Bevoegd wil in het algemeen zeggen dat het past binnen hun algemene taakomschrijving. Hieruit volgt ook dat de deelname in een samenwerkingsverband niet vrijblijvend is. Deze samenwerkingsverbanden zijn dan ook vaak in samenwerkingsconvenanten vastgelegd.’*

Het gaat erom dat overheden en andere instanties met elkaar samenwerken om lastige problematiek op te lossen en dat die samenwerking een meerwaarde moet opleveren die als men ieder voor zich had gewerkt niet had kunnen bereiken. Doordat partijen samen méér weten, samen meer kunnen doen en elkaar beter in positie kunnen brengen, kunnen betere resultaten worden behaald. Bij meervoudige complexe problematiek die speelt op meerdere levensgebieden is het onontkoombaar dat meerdere partijen bij de aanpak worden betrokken. Het is dan van belang dat ze niet langs elkaar heen werken of tegen elkaar in, maar samenwerken en hun inspanningen op elkaar afstemmen. Deze afstemming wordt ook wel ‘regie’ genoemd.

2.4 Regie

Het begrip ‘regie’ wordt veel gebruikt in het kader van samenwerkingsverbanden. ‘Regie’ is een containerbegrip: een begrip zonder scherp afgebakende betekenis. *Van Dale* verstaat onder regie: coördinatie, sturing, leiding.

Hoewel het begrip regie steeds vaker wordt gebruikt in verschillende memories van toelichting en beleidsdocumenten van de rijksoverheid (zie bijvoorbeeld de memorie van toelichting bij de WMO en de memorie van toelichting bij de Jeugdwet), is dit geen wettelijk begrip: er is geen wettelijke – juridische – definitie van. Er zijn ook geen wettelijke bepalingen waarin staat dat op grond van de regietaak of regierol persoonsgegevens kunnen worden verwerkt.

Daarom geven we op deze plaats een uitleg van dit begrip in relatie tot Veiligheidshuizen zoals verwoord in het Landelijk kader.⁹

2.4.1 Regie van de samenwerking (strategische regie)

De gemeenten hebben op strategisch niveau de regie van de (regionale) samenwerking in de Veiligheidshuizen.¹⁰ Dit betekent dat zij onder meer verantwoordelijk zijn voor de

⁸ Handreiking Informatie-uitwisseling OM in samenwerkingsverbanden, Werkgroep Informatie uitwisseling OM in samenwerkingsverbanden, versie 2.0, 2013, opdrachtgever: OMKP

⁹ Landelijk kader Veiligheidshuizen, pagina 25.

coördinatie van de regionale samenwerking, verbinding van de verschillende ketens – ook op regionaal strategisch en bestuurlijk niveau – en afstemming met andere lokale en regionale samenwerkingsverbanden, organisaties en overlegtafels. Het betreft een beleidsmatige taak die onder andere meebrengt dat gemeenten afspraken maken met bestuurders van andere ketenpartners over de medefinanciering van de Veiligheidshuizen. Deze strategische regierol biedt geen grondslag in de Wbp voor het verwerken van persoonsgegevens van betrokkenen.

Op operationeel niveau in de Veiligheidshuizen wordt onderscheid gemaakt tussen procesregie en casusregie.

2.4.2 Procesregie

De procesregie ligt veelal bij het Veiligheidshuispersoneel (zoals omschreven in paragraaf 2.2.1.) en is gericht op het toezien op de totstandkoming van samenwerking op casusniveau, zoals het faciliteren van de organisatie en het vaststellen van de agenda van het casusoverleg. Daarnaast hebben de procesregisseurs tot taak om de voortgang van de uitvoering van een plan van aanpak te bewaken. In zoverre het hierbij noodzakelijk is om persoonsgegevens te verwerken, gebeurt dit op basis van de juridische grondslag(en) van de samenwerkende partijen.

2.4.3 Casusregie

De casusregie is gericht op één specifieke casus en ziet erop toe dat goede inhoudelijke afspraken in onderlinge samenhang worden gemaakt. Veelal wordt de casusregie gevoerd door de partner met de expertise op het gebied waar het zwaartepunt van de problematiek ligt. De partners zijn zelf verantwoordelijk voor het aandeel dat de eigen organisatie heeft in een casus en de inbreng die ze levert (expertise en interventies). De casusregisseur is verantwoordelijk voor een integraal plan van aanpak. (Zie ook paragraaf 2.1.1. waarin we ingaan op doelgroepen).

2.5 Drang en dwang

In de aanpak van de Veiligheidshuizen wordt gebruikgemaakt van drang en dwang en zorg en begeleiding. Drang en dwang worden in het dagelijks spraakgebruik vaak in één adem genoemd, maar het zijn verschillende begrippen. Daarnaast zijn ook dit – net als het begrip regie – geen wettelijke begrippen. Dit betekent dat er geen definitie van deze begrippen in wetgeving wordt gevonden.

Onder ‘drang’ verstaan we vrijwillige hulpverlening, waarbij sprake is van intensivering van de hulp middels een actieve (‘outreaching’), indringende, soms confronterende aanpak, omdat hulp wordt gemeden of afgewezen.

Onder ‘dwang’ verstaan we gedwongen hulp waarbij hulpverlening en/of begeleiding wordt afgedwongen middels:

¹⁰ Hierbij moet worden opgemerkt dat onderscheid moet worden gemaakt tussen de verschillende rollen binnen de gemeente. De gemeente is een rechtspersoon, maar geen op zichzelf staand orgaan. De burgemeester, het college van B&W en de gemeenteraad daarentegen zijn bestuursorganen.

- een beschikking door de burgemeester zoals een tijdelijk huisverbod, een gebiedsverbod (“Voetbalwet”) of tijdelijke inbewaringstelling in een psychiatrisch ziekenhuis;
- een rechterlijke beschikking (civiele maatregel) zoals ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing;
- een vrijheidsbenemende maatregel in een inrichting (detentie/ PIJ-maatregel of TBS)
- een rechterlijk vonnis zoals een voorwaardelijke straf of maatregel met reclasseringstoezicht of trainingen door de jeugdreclassering;
- of een afdoeningsbeslissing door het OM.¹¹

Houd er rekening mee dat wanneer sprake is van ‘drang’ of ‘dwang’, de toestemming van de cliënt niet langer een geldige wettelijke grondslag is voor de verwerking van persoonsgegevens. De reden hiervoor is dat de betrokkene in vrijheid zijn toestemming moet kunnen geven. Externe druk (drang) of dwang heeft tot gevolg dat de toestemming niet meer vrij is. In drang- en dwangsituaties zal dus een andere grondslag uit de Wbp moeten worden gevonden (zie hierna paragraaf 3.2.9).

2.6 Misverstanden

Uit diverse signalen leiden wij af dat zich in de praktijk een aantal hardnekkige misverstanden voordoet. Omdat die misverstanden de onderlinge samenwerking soms niet ten goede komt, maken we er onderstaand melding van en voorzien ze van een korte toelichting.

Misverstand 1: Het Veiligheidshuis is een bedrijfsverzamelgebouw van organisaties uit het veiligheids- en zorgdomein.

Toelichting: In verschillende regio’s komt het voor dat organisaties (bijvoorbeeld de politie, verslavingszorg en Reclassering Nederland) gehuisvest zijn in één pand waar ook nog het Veiligheidshuispersoneel is ondergebracht. De benaming Veiligheidshuis is misschien de oorzaak van het misverstand. Er moet echter onderscheid worden gemaakt tussen de partijen die lokaal in hetzelfde gebouw zitten en de partijen die het betreffende Veiligheidshuisconvenant hebben ondertekend: dat hoeven niet één-op-één dezelfde partijen te zijn. Het kunnen er meer zijn, maar ook minder, want lang niet alle partijen hebben daadwerkelijk werkplekken voor medewerkers in het Veiligheidshuis gecreëerd. Verder kan ook sprake zijn van een Veiligheidshuis waarbij alle samenwerkende organisaties apart gehuisvest zijn, dat wil zeggen bij hun eigen organisatie.

Misverstand 2: Het Veiligheidshuis is een zelfstandige organisatie met rechtspersoonlijkheid en een eigen wettelijke taak zoals het voeren van regie.

Toelichting: Zoals we hierboven al hebben aangegeven, is een Veiligheidshuis een netwerkorganisatie. Een Veiligheidshuis heeft geen rechtspersoonlijkheid.¹² Er is geen wettelijke regeling voor Veiligheidshuizen en derhalve is er ook geen sprake van wettelijke taken van Veiligheidshuizen. Ook niet op het gebied van regievoering.

¹¹ PIJ: Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen, TBS: terbeschikkingstelling

¹² Volgens onze informatie zijn er enkele uitzonderingsgevallen waar het Veiligheidshuis in een stichting is ondergebracht: onder andere Veiligheidshuis Zeeland en Veiligheidshuis Oss.

Misverstand 3: Er is een privacyconvenant en dus mogen partijen persoonsgegevens uitwisselen.

Toelichting: Het is aan te bevelen om voor het Veiligheidshuis een samenwerkingsconvenant en privacyprotocol op te stellen. Hierin wordt de intentie om samen te werken vastgelegd en worden belangrijke samenwerkingsafspraken, zoals het doel of de doelen van de samenwerking en de gegevensverwerking, nader uitgewerkt. Een convenant kan wettelijke regels echter niet doorbreken. Bovendien kan een convenant nooit de grondslag zijn voor gegevensuitwisseling. Het is ook niet mogelijk om via een convenant een partij gegevens te laten ontvangen die zij normaliter niet zouden mogen hebben. Gegevensuitwisseling mag alleen plaatsvinden als daarvoor een wettelijke grondslag bestaat die de partijen hebben (en delen indien relevant). Die wettelijke grondslag hangt samen met hun wettelijke taken. Wanneer in de betreffende wet geen bepalingen staan over gegevensverwerking, zijn zowel die betreffende wet als de Wbp van toepassing. Dus ongeacht de inhoud van het convenant moeten partijen zich houden aan de voor hen geldende wettelijke regels voor het uitwisselen van persoonsgegevens.

Misverstand 4: De gemeente heeft een centrale rol en mag alle persoonsgegevens ontvangen en binnen de gemeente uitwisselen, ook tussen de verschillende gemeentelijke diensten.

Toelichting: Zoals in paragraaf 2.4. is toegelicht heeft de gemeente de strategische regie op de regionale samenwerking in het veiligheids- en zorgdomein. Dit betreft een beleidsmatige taak. De gemeente kan ook deelnemer zijn van de netwerkorganisatie het Veiligheidshuis vanuit een specifieke eigen wettelijke taak, zoals het handhaven van de openbare orde en veiligheid. De persoonsgegevens die een gemeente in verband met een dergelijke taak verkrijgt, mag zij niet voor andere doeleinden gebruiken tenzij de wet dat uitdrukkelijk toestaat. Verder is het in dit kader relevant om op te merken dat 'de gemeente' geen bestuursorgaan is; de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van specifieke taken ligt bij de verschillende onderdelen van de gemeente (burgemeester, college van B&W en de gemeenteraad).

Misverstand 5: Als er een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking is aan te wijzen, dan is gegevensverwerking, waaronder gegevensverstrekking, altijd toegestaan.

Toelichting: Om succesvol een beroep te kunnen doen op een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking, moet ook voldaan zijn aan het noodzakelijkheidsvereiste (het beginsel van proportionaliteit en het beginsel van subsidiariteit). Gegevensverwerking mag alleen indien het noodzakelijk is voor het aangegeven doel. Bovenmatige gegevensverwerking is dus onrechtmatig! Zie verder de paragrafen 3.2.7 en 3.3.2.

Misverstand 6: Artikel 43 Wbp biedt een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking wanneer dit noodzakelijk is in het belang van de veiligheid van de staat en de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten.

Toelichting: Dit wetsartikel leidt nogal eens tot misverstanden. Artikel 43 Wbp biedt namelijk géén grondslag voor het verwerken (inclusief verstrekken) van persoonsgegevens. Om persoonsgegevens te kunnen verwerken/verstrekken moet altijd voldaan zijn aan een of meerdere van de in artikel 8 Wbp genoemde grondslagen. Artikel 43 Wbp biedt alleen een uitzondering op verschillende verplichtingen uit de Wbp nl het doelbindingscriterium, de plicht om betrokkene te informeren en het recht op

inzage, en laat dus onverlet de noodzaak voor een zelfstandige grondslag voor het verwerken van gegevens ex artikel 8 Wbp. Bovendien zet artikel 43 Wbp artikel 9 lid 4 Wbp over geheimhoudingsverplichtingen niet buiten werking. Zie hierna paragraaf 3.2.10 en 3.3.8.

Misverstand 7: De ketenpartners melden een casus aan bij het Veiligheidshuis

Toelichting: Aangezien Het Veiligheidshuis geen juridische entiteit, kan er ook geen casus aan gemeld worden. De aanmelding wordt in de praktijk in ontvangst genomen door een Veiligheidshuispersoneelslid die namens de aanmeldende partij vervolgens het proces van triage en casusoverleg in gang zet. Zie ook paragraaf 2.2.1.

Misverstand 8: 'Dát-gegevens' zijn geen persoonsgegevens. Verstrekking van een dát-gegeven is altijd toegestaan.

Toelichting: Ook een zogenaamd 'dat-gegeven', dat wil zeggen het gegeven dát een instelling bij een persoon/casus is betrokken zonder vermelding van andere gegevens over deze persoon of de inhoud van de interventie door deze instelling, zijn persoonsgegevens waarop de Wbp en/of sectorale wetgeving, inclusief geheimhoudingsverplichtingen van toepassing zijn. Zie ook paragraaf 3.2.3.

3 De gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de algemene regels die gelden voor het omgaan met persoonsgegevens in het Veiligheidshuis.

Dit hoofdstuk kan worden beschouwd als een aanvulling op de in paragraaf 1.2 genoemde *Privacy Governance Handreiking Veiligheidshuizen* van Considerati uit mei 2014. In die handreiking wordt in algemene zin aandacht besteed aan het belang van privacybeleid voor Veiligheidshuizen, waarbij wordt ingegaan op onderwerpen als informatiebeveiliging, privacyprotocollen, het begrip 'verantwoordelijke' in de zin van de Wbp en de rechten van burgers, zoals het recht op inzage.

3.2 Wettelijk kader

Artikel 10 van de Grondwet bepaalt dat 'eenieder recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer'. Dit grondrecht op privacy strekt zich ook uit tot de bescherming van persoonlijke informatie (persoonsgegevens).

Dit open geformuleerde grondrecht op privacy wordt in lagere wetgeving verder uitgewerkt. Zo stelt de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) voorwaarden voor en eisen aan de omgang met persoonsgegevens. In andere wetgeving, die niet noodzakelijkerwijs hoofdzakelijk op privacy is gericht, zijn ook bepalingen opgenomen die in meer specifieke omstandigheden eisen stellen aan hoe met persoonsgegevens moet worden omgegaan en hoe de persoonlijke sfeer van het individu moet worden beschermd.

De Wbp is het algemene wettelijke kader voor de privacybescherming in Nederland. De Wbp is de Nederlandse uitwerking van de Europese Richtlijn Gegevensbescherming uit 1995 (Richtlijn 95/46). Alle lidstaten van de Europese Unie zijn een Europese Richtlijn te implementeren. Met ingang van mei 2018 zal de Wbp (en de Richtlijn) worden vervangen door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die directe kracht van werking heeft in alle lidstaten.

Zodra organisaties persoonsgegevens¹³ verwerken, moeten zij zich aan de Wbp houden. Dit is ook het geval wanneer partijen met elkaar samenwerken in een samenwerkingsverband, en in dit samenwerkingsverband persoonsgegevens verwerken in een gezamenlijk registratiesysteem of wanneer zij deze gegevens mondeling uitwisselen. De Wbp is een *lex generalis*. Dit betekent dat voor zover er in sectorspecifieke wetten geen aparte regels over gegevensverwerking staan, de regels uit de Wbp gelden.

¹³ Een persoonsgegeven betreft een gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare persoon (artikel 1 sub a Wbp). Ook naar personen herleidbare gegevens zoals bijvoorbeeld kentekens of adressen van bijvoorbeeld woonhuizen vallen onder persoonsgegevens.

Voorbeelden van sectorspecifieke wetgeving zijn de Jeugdwet, de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst en de Reclasseringsregeling 1995. Deze sectorspecifieke wetten vormen een *lex specialis* ten opzichte van de Wbp. Een reclasseringswerker dient dus zowel rekening te houden met de regels in de Wbp als in de Reclasseringsregeling 1995. In hoofdstuk 5 gaan we nader in op deze specifieke wettelijke regels.

Voor bepaalde partijen die in een Veiligheidshuis samenwerken gelden sector-eigen wettelijke regels voor het omgaan met persoonsgegevens en is de Wbp niet van toepassing. Zo moeten de politie en het OM zich aan de Wet Politiegegevens respectievelijk de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens houden wanneer ze persoonsgegevens verwerken. Op deze partijen is de Wbp in de meeste gevallen niet van toepassing, maar gelden deze sector-eigen wetten.

In artikel 2 lid 2 Wbp staat dat de Wbp niet van toepassing op verwerking van persoonsgegevens onder andere:

- ten behoeve van de uitvoering van de politietaak, bedoeld in de [artikelen 3 en 4, eerste lid, van de Politiewet 2012](#);
- die is geregeld bij of krachtens de [Wet basisregistratie personen](#);
- ten behoeve van de uitvoering van de [Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens](#).

De in een Veiligheidshuis samenwerkende partijen dienen dus zowel rekening te houden met de voor hen geldende specifieke wettelijke regels als (meestal) met de Wbp.

3.2.1 Hoofdregels uit de Wbp

De Wbp is krachtens artikel 2 lid 1 van toepassing wanneer sprake is van een 'geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens'.

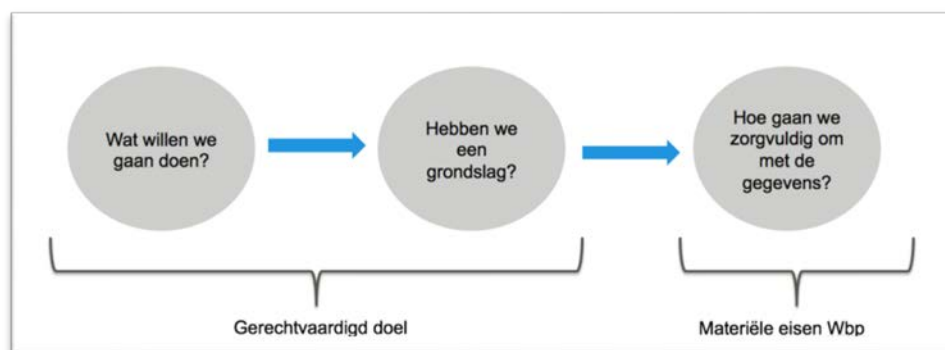
In artikel 2 lid 2 Wbp staat dat de Wbp niet van toepassing op verwerking van persoonsgegevens onder andere:

- ten behoeve van de uitvoering van de politietaak, bedoeld in de [artikelen 3 en 4, eerste lid, van de Politiewet 2012](#);
- die is geregeld bij of krachtens de [Wet basisregistratie personen](#);
- ten behoeve van de uitvoering van de [Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens](#).

3.2.2 Logica van de Wbp

De Wbp bepaalt dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Een doel is pas gerechtvaardigd als er een grondslag in artikel 8 van de Wbp is waarop de verwerking kan worden gebaseerd (zie paragraaf 3.2.6).

Als het gerechtvaardigde doel is vastgesteld, moeten de gegevens voor dit doel zorgvuldig worden verwerkt. Hiervoor zijn allerlei eisen in de Wbp opgenomen, zoals dataminimalisatie, beveiliging, informatieplichten en invulling geven aan de rechten van betrokkenen.

In de meeste gevallen wordt het gerechtvaardigde doel bedacht door de partij die de gegevens wil gaan verwerken voor dat doel. Dit is de verantwoordelijke. Partijen kunnen echter ook samenwerken aan een gemeenschappelijk doel. Dan is er sprake van een samenwerkingsverband waarbinnen de verantwoordelijkheid specifiek moet worden belegd (zie paragraaf 3.2.5).

3.2.3 Persoonsgegevens

De Wbp is van toepassing wanneer sprake is van verwerking van persoonsgegevens. Persoonsgegevens zijn gegevens die 'een natuurlijk persoon identificeren of aan de hand waarvan een natuurlijke persoon geïdentificeerd kan worden' (artikel 1 sub a Wbp). De persoon waarop een persoonsgegeven betrekking heeft, is de betrokkene (artikel 1 sub f Wbp).

Gegevens die geen betrekking hebben op een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon vallen buiten het bereik van de Wbp. Hiervan is bijvoorbeeld sprake wanneer over groepen personen als geheel gegevens worden verwerkt. Een voorbeeld hiervan is: *In een wijk is een groep van ongeveer vijftien jongens actief. Deze groep hangt rond en maakt zich schuldig aan kleine criminaliteit.*

Privacywetgeving is hierop niet van toepassing en de gegevens mogen vrij worden gedeeld.

Wanneer de gegevens echter de individuele leden van een groep of individuele personen betreft, is sprake van verwerking van persoonsgegevens en zijn de privacyregels wel van toepassing. Een voorbeeld hiervan is:

Sara Janssen en Johan Pieterse zijn de leiders van de groep in Sterrenwijk. Sara en Johan hebben geen aantekening in de Justitiële Documentatie (in de volksmond bekend als strafblad) en vertonen agressief gedrag.

De Wbp kent daarnaast nog een bijzonder regime voor bijzondere persoonsgegevens. Onder bijzondere persoonsgegevens vallen gegevens die iets zeggen over iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijke verleden (artikel 16 Wbp). Wanneer deze gegevens verwerkt worden, zorgt dit voor een grotere inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokken personen. De hoofdregel voor deze gegevens is dat zij níet mogen worden verwerkt (verwerkingsverbod), tenzij er een specifieke wettelijke uitzondering is die de verwerking legitimeert.

In de praktijk wordt regelmatig gesproken over 'dát-gegevens'. Daarmee wordt het gegeven bedoeld dát een instelling bij de casus is betrokken zonder vermelding van andere gegevens over de betrokkene of de inhoud van de interventie door deze instelling.

Ook de 'dát-gegevens' moeten als persoonsgegevens worden beschouwd waarop de Wbp en/of sectorale wetgeving van toepassing zijn. Bijvoorbeeld het gegeven dát iemand patiënt is van een GGz-instelling is een bijzonder persoonsgegeven (gezondheidsgegeven) en valt onder het medisch beroepsgeheim. Het gegeven dát iemand cliënt is van de reclassering is ook een bijzonder persoonsgegeven: een strafrechtelijk persoonsgegeven waarop de geheimhoudingsplicht van reclasseringsmedewerkers van toepassing is. In bepaalde situaties kan de afweging op grond van het noodzakelijkheidsbeginsel ('need to know') als uitkomst hebben dat het voldoende effectief is om alleen 'dát-gegevens' te verstrekken.

3.2.4 Verwerken van persoonsgegevens

Onder het verwerken van persoonsgegevens worden alle handelingen verstaan die kunnen worden uitgevoerd met deze gegevens. Dit begint bij de verzameling van gegevens en eindigt met de vernietiging. De Wbp noemt in ieder geval de volgende handelingen: het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, doorzenden, verspreiden, beschikbaar stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, afschermen, uitwissen en vernietigen van gegevens (artikel 1 sub b Wbp). Deze opsomming is niet limitatief. Het uitwisselen van persoonsgegevens in samenwerkingsverbanden is dus ook een vorm van verwerking.

3.2.5 Actoren in de Wet bescherming persoonsgegevens

De Wbp kent verschillende actoren: de betrokkene, de verantwoordelijke en de bewerker.

Betrokkene: De betrokkene is degene op wie een persoonsgegeven betrekking heeft (artikel 1 sub f Wbp). Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de persoon die in het kader van het Veiligheidshuis wordt besproken.

Verantwoordelijke: Voor iedere gegevensverwerking moet een verantwoordelijke worden aangewezen. Een verantwoordelijke is de natuurlijke persoon, de rechtspersoon of het bestuursorgaan die/dat formeel-juridisch de bevoegdheid heeft om doel en middelen van de gegevensverwerking te bepalen (artikel 1 sub d Wbp). Daarbij hoeft de verantwoordelijkheid voor alle verwerkingen in een keten niet bij één partij te liggen. Er kunnen ook meerdere partijen verantwoordelijk zijn.

Als meerdere partijen verantwoordelijk zijn voor de gegevensverwerking, is het belangrijk dat duidelijke afspraken worden gemaakt over de wijze waarop over de verantwoordelijkheid naar buiten wordt gecommuniceerd en opgetreden. Het moet duidelijk zijn wie de verantwoordelijke is voor de verwerking van de persoonsgegevens van een betrokkene. De verantwoordelijke is namelijk het primaire aanspreekpunt voor de betrokkene, bijvoorbeeld voor het stellen van vragen over de verwerking. Meer in het bijzonder is het voor het uitoefenen van zijn recht op inzage, correctie en zijn verwijderingsrecht van belang dat de betrokkene weet wie de verantwoordelijke is en bij

wie hij deze rechten geldend kan maken. Bij het invullen van de verantwoordelijkheid moet daarom rekening worden gehouden met de perceptie van betrokkenen over wie de verantwoordelijke is. Deze perceptie kan namelijk verschillen van de formeel-juridische werkelijkheid. Vooral wanneer de betrokkene met medewerkers van verschillende organisaties wordt geconfronteerd die onder de gezamenlijke noemer 'Veiligheidshuis' actief zijn, kan onduidelijk zijn wie de primair verantwoordelijke is voor de verwerking. In een dergelijk geval kan de perceptie van de betrokkene zijn dat het Veiligheidshuis de primair verantwoordelijke is voor de verwerking van zijn gegevens. In werkelijkheid kan de verantwoordelijkheid echter formeel bij ieder van de ketenpartners afzonderlijk zijn belegd.

Het Veiligheidshuis heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan daardoor geen drager zijn van rechten en plichten, en dus ook geen verantwoordelijkheid hebben. De verantwoordelijkheid voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de Veiligheidshuizen moet daarom op een andere manier worden belegd, bijvoorbeeld bij een van de partijen of bij een aantal partijen gezamenlijk. Overigens leidt het enkele feit dat een Veiligheidshuis wél rechtspersoonlijkheid heeft of onder een andere rechtspersoon valt, niet meteen tot een rechtsgeldige grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens. De bij het Veiligheidshuis betrokken sleutelpartners en de flexibele schil van partners zijn allen verantwoordelijke in de zin van de Wbp.

Volgens de Memorie van Toelichting bij de Wbp kan bij samenwerkingsverbanden worden gekozen voor drie typen verantwoordelijkheidsverdeling¹⁴:

- Wanneer gekozen wordt voor **gemeenschappelijke verantwoordelijkheid** delen partijen gegevens, maar is er één gemeenschappelijke verantwoordelijke. Deze is aansprakelijk voor het geheel. In een samenwerkingsverband is de meest gerede partner vaak de gemeenschappelijke verantwoordelijke. Dat is degene met de meeste bevoegdheden en de meeste betrokkenheid in het overleg, zoals de burgemeester of het college van burgemeesters en wethouders.¹⁵
- Er kan ook sprake zijn van **afzonderlijke verantwoordelijkheid** per (deel-)verwerking. In deze variant zijn de verschillende verwerkingen min of meer geïntegreerd zonder dat een gemeenschappelijke verantwoordelijke aanwezig is.
- Verschillende verwerkingen zijn geïntegreerd zonder dat een gemeenschappelijke verantwoordelijke aanwezig is. Er is sprake van **gezamenlijke verantwoordelijkheid**. Elk van de verantwoordelijken is aansprakelijk voor het geheel van de gegevensverwerkingen.

Aangezien bij de Veiligheidshuizen waarschijnlijk in de meeste gevallen wordt gekozen voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid, gaan wij hieronder nog iets dieper in op deze variant.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid in de zin van de Wbp betekent dat alle partners verantwoordelijk zijn voor de naleving van de verplichtingen uit de Wbp en aansprakelijk als hierin fouten worden gemaakt. Bij gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn alle partners die in het samenwerkingsverband deelnemen hoofdelijk aansprakelijk. Dat

¹⁴ Kamerstukken II, 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 58.

¹⁵ Autoriteit Persoonsgegevens (2005), Informatieblad *Informatie delen in samenwerkingsverbanden*.

betekent dat iedere convenantpartijen geheel aansprakelijk is tegenover de betrokkene is wanneer bijvoorbeeld gegevens onrechtmatig worden verwerkt of sprake is van een datalek (zie paragraaf:3.4). Uit de artikelen 6:6 en verder van het Burgerlijk Wetboek volgt dat alle deelnemende partijen aan het convenant tegenover de betrokkene aansprakelijk zijn voor de gehele schade die ontstaat. Dit betekent dat iedere verantwoordelijke tegenover de betrokkene aansprakelijk is voor de gehele schade, ook al zijn er andere verantwoordelijken die ook aansprakelijk zijn. Mocht blijken dat de schuld bij een van de verantwoordelijken ligt, dan kunnen de andere partners zich op hun regresrecht beroepen en een deel van de schuld terugvorderen.¹⁶

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP; het voormalige College Bescherming Persoonsgegevens) heeft in verschillende uitspraken geoordeeld dat het aantal verantwoordelijken in samenwerkingsverbanden te groot was en dat dit tot dusdanig onduidelijke situaties leidde voor de betrokkenen dat hun rechtsbescherming op grond van de Wbp gevaar liep. Het was voor deze betrokkenen niet duidelijk waar zij terecht konden met hun klachten, vragen en verzoeken om inzage, afschrift en correctie. Betrokkenen mogen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd.¹⁷ In dergelijke gevallen is aanbevolen om te komen tot een aantal sleutelpartners c.q. de kernpartners die als de verantwoordelijken worden aangemerkt, waarbij nader moet worden uitgewerkt wat deze verantwoordelijkheid inhoudt ten opzichte van de andere partners. Voor de burger moet er één aanspreekpunt zijn. Dat kan bijvoorbeeld de manager van het Veiligheidshuis zijn die namens de verantwoordelijken daartoe wordt gemandateerd. Idealiter wordt dit duidelijk uit het convenant of het onderliggende werkproces.

Bewerker: Degene die ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt zonder aan zijn rechtstreeks gezag te zijn onderworpen, is een bewerker in de zin van de Wbp. Met andere woorden: de verantwoordelijke besteedt de gegevensverwerking aan de bewerker uit. Hierbij kan gedacht worden aan leveranciers van softwareregistratiesystemen die de gegevensverwerking van de verantwoordelijke ondersteunen. De bewerker is niet zelfstandig verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens, maar heeft wel een aantal afgeleide verplichtingen. Zo dient de bewerker zorg te dragen voor een goede beveiliging en geheimhouding van de gegevens. Het is van belang dat de verantwoordelijke bewerkersovereenkomsten afsluit met zijn bewerkers. De verantwoordelijke draagt immers ook verantwoordelijkheid voor het handelen van deze bewerkers.

3.2.6 Doel en grondslag

Artikel 6 Wbp schrijft voor dat persoonsgegevens **in overeenstemming met de wet** en op behoorlijke en zorgvuldige wijze moeten worden verwerkt.

Artikel 7 Wbp bepaalt dat persoonsgegevens alleen voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden mogen worden verzameld. Dit betekent dat er altijd sprake moet zijn van '**doelbinding**'.

¹⁶ Kamerstukken II, 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 58.

¹⁷ College Bescherming Persoonsgegevens (voorganger van de Autoriteit Persoonsgegevens), d.d. 11 oktober 2005 inzake *Landelijk Schakelpunt*, kernmerk: z2005-0878.

De vraag in hoeverre de partners persoonsgegevens mogen uitwisselen in het kader van de Veiligheidshuizen, moet worden beoordeeld aan de hand van de relevante bepalingen uit de Wbp en aan de hand van specifieke wetgeving. De politie moet bijvoorbeeld voldoen aan specifieke eisen voor het delen van gegevens op grond van de Wet politiegegevens. Om te toetsen of het uitwisselen van gegevens tussen de partners legitiem is, moet primair worden gekeken naar het doel en de verwerkingsgrondslag (artikel 7 respectievelijk artikel 8 Wbp) die aan de verwerking van persoonsgegevens ten grondslag liggen.

Een doel is gerechtvaardigd als dit kan worden gebaseerd op een van de grondslagen uit artikel 8 Wbp. Kan de verwerking niet gerechtvaardigd worden op basis van een van deze grondslagen, dan is zij niet toegestaan. De grondslagen zijn niet cumulatief: het hebben van één grondslag is voldoende. De zes mogelijke grondslagen zijn:

- a. De betrokkene heeft zijn/haar ondubbelzinnige toestemming gegeven.
- b. De verwerking is noodzakelijk om de overeenkomst met de betrokkene uit te voeren.
- c. De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke plicht die op de verantwoordelijke rust.
- d. De verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene te waarborgen.
- e. De verwerking is noodzakelijk voor de verantwoordelijke om diens publiekrechtelijke taak uit te voeren dan wel voor het bestuursorgaan waaraan deze gegevens worden verstrekt.
- f. De verwerking is noodzakelijk om een gerechtvaardigd belang van de betrokkene te waarborgen dat zwaarder weegt dan de privacyinbreuk bij de betrokkene.

Hieronder worden de meest relevante verwerkingsgrondslagen kort toegelicht.

Artikel 8 sub a Wbp: ondubbelzinnige toestemming van de betrokkene

Wanneer toestemming de grondslag vormt voor gegevensdeling, moet die toestemming voldoen aan de eisen die de Wbp daaraan stelt. De toestemming dient een vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting te zijn, waarmee de betrokkene aanvaardt dat hem betreffende persoonsgegevens worden verwerkt.

Vrij: Het is van belang dat de betrokkene daadwerkelijk een vrije keuze heeft. Met andere woorden: aan weigering mogen geen negatieve gevolgen kleven voor de betrokkene. Deze kunnen er immers toe leiden dat de betrokkene slechts toestemt om deze gevolgen te vermijden.

Specifiek: De toestemming moet betrekking hebben op duidelijke en afgebakende doelen. 'Wij verwerken uw gegevens in het belang van uw gezondheid en veiligheid' is onvoldoende specifiek.

Op informatie berustend: In het verlengde van het voorgaande ligt de eis dat de toestemming op informatie moet berusten. Als het voor de betrokkene volstrekt onduidelijk is wat er met zijn gegevens gebeurt, dan kan de betrokkene geen rechtsgeldige toestemming geven.

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft opgemerkt dat ondubbelzinnige toestemming in het sociaaldomein maar in een beperkt aantal gevallen als grondslag voor de gegevensverwerking in aanmerking komt vanwege de hierboven genoemde randvoorwaarden. Er zal van vrije toestemming in het sociaal domein niet snel sprake kunnen zijn. Er is immers vaak sprake van een afhankelijkheidsrelatie tussen de betrokkene en de gemeente wanneer de betrokkene hulp of ondersteuning nodig heeft. Wanneer de betrokkene weigert toestemming te geven voor de gegevensverwerking zal dat vaak gevolgen hebben voor de door hem gewenste voorziening.¹⁸ Hetzelfde geldt voor gegevensverwerking in het kader van de samenwerking in de Veiligheidshuizen en het overheidsdomein.

De wet schrijft niet voor dat toestemming schriftelijk moet worden gegeven, maar volgens de Autoriteit Persoonsgegevens geniet schriftelijke toestemming wel de voorkeur. De Autoriteit Persoonsgegevens merkt op dat in de praktijk toestemmingsformulieren worden gebruikt. Een te brede of algemene toestemming is daarbij over het algemeen een onvoldoende basis om specifieke en privacygevoelige gegevens te mogen verstrekken.¹⁹ Zo moet op de toestemmingsformulieren de aard en de omvang van de persoonsgegevens die worden verwerkt nader worden gespecificeerd. Een aanduiding dat het om 'noodzakelijke' of 'relevante' persoonsgegevens gaat, is volgens de Autoriteit Persoonsgegevens ontoereikend.²⁰

Artikel 8 sub c Wbp: de gegevensverwerking is noodzakelijk om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke onderworpen is

Deze grondslag kan gebruikt worden wanneer een verantwoordelijke ten behoeve van de nakoming van een wettelijke plicht waaraan hij is onderworpen gegevens moet verwerken.

De grondslag bestaat uit twee elementen. Eerst moet de gegevensverwerking noodzakelijk zijn ter uitvoering van een wettelijke plicht. Met andere woorden: zonder dat de persoonsgegevens in kwestie worden verwerkt, is het redelijkerwijs niet mogelijk om de wettelijke plicht uit te voeren. Ten tweede moet het de verantwoordelijke zijn die belast is met de uitvoering van de wettelijke plicht.

Een dergelijke wettelijke plicht hoeft geen expliciete opdracht tot gegevensverwerking te behelzen. Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens zal een wettelijke plicht in de praktijk vooral betrekking hebben op de (verplichte) vastlegging of bewaring van gegevens of de verstrekking van de gegevens aan derden.²¹

Artikel 8 sub e Wbp: de gegevensverwerking is noodzakelijk voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt

¹⁸ Kamerstukken II, 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 65-66 en Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming – Onderzoeksrapport op basis van inlichtingen van 41 gemeenten*, april 2016, p. 9-10.

¹⁹ Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming – Onderzoeksrapport op basis van inlichtingen van 41 gemeenten*, april 2016, p. 10-11.

²⁰ Idem, p. 25.

²¹ Idem, p. 8.

Deze grondslag kan worden gebruikt door publiekrechtelijke organen wanneer voor de uitoefening van een aan hen opgedragen publiekrechtelijke taak de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk is.

Een taak is publiekrechtelijk als deze is gebaseerd op een speciaal voor het openbaar bestuur of bij of krachtens wet geschapen grondslag.²² Dit houdt dus in dat als een orgaan van de gemeente een beroep doet op de Wbp-grondslag 'noodzakelijk voor de uitvoering van een publiekrechtelijke taak', deze taak in een wet dient te zijn vastgelegd en dit orgaan in die wet is aangewezen om deze taak uit te voeren. Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens moet een bestuursorgaan bij het verwerken van persoonsgegevens in het kader van een aan hem opgedragen publiekrechtelijke taak strikt blijven binnen de grenzen van die wettelijke taak.²³ Hieruit volgt dat verwerkingen van persoonsgegevens die verwant zijn aan de wettelijke taak van een bestuursorgaan, maar strikt genomen niet onder deze wettelijke taak vallen, niet kunnen worden gebaseerd op de grondslag opgenomen in artikel 8 sub e Wbp.²⁴

Bovendien moet sprake zijn van activiteiten waarbij het bestuursorgaan zich wezenlijk onderscheidt van particulieren.²⁵ Het bieden van hulpverlening is geen publiekrechtelijke taak, ook niet wanneer deze taak door de gemeente worden uitgevoerd. Bij de uitvoering van hulpverlenende taken onderscheidt de gemeente zich namelijk niet wezenlijk van private organisaties die hulp verlenen. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft daarom gezegd dat voor de verwerking van persoonsgegevens bij de uitvoering van hulpverleningstaken door de gemeente geen beroep kan worden gedaan op artikel 8 sub e Wbp.²⁶

Artikel 8 sub f Wbp: de gegevensverwerking is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

Om een beroep op deze grondslag te kunnen doen, is het cruciaal dat de verwerking noodzakelijk is met het oog op het belang van de verantwoordelijke of een derde én dat het belang van degene van wie de gegevens worden verwerkt niet prevaleert. De verantwoordelijke dient voor zichzelf verschillende vragen te beantwoorden bij het maken van deze belangenafweging:

- Kan het doel dat met de verwerking wordt nagestreefd ook langs andere weg (zonder verwerking) worden bereikt?
- Worden alleen gegevens gebruikt die noodzakelijk zijn om het doel te bereiken?
- Wat is het belang dat de verwerking van persoonsgegevens rechtvaardigt?

²² Kamerstukken II 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 84.

²³ Uitspraak College Bescherming Persoonsgegevens (voorganger van de Autoriteit Persoonsgegevens) d.d. 1 november 2004, kenmerk: z-2004-1401.

²⁴ Van Pomeroy, 'Het gebruik van persoonsgegevens in de gemeentepraktijk', *de Gemeentestem* 2006, afl. 7253, nr. 86, pp. 325-333.

²⁵ Kamerstukken II 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 85.

²⁶ Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming – Onderzoeksrapport op basis van inlichtingen van 41 gemeenten*, april 2016, p. 9.

- Wordt met de verwerking een inbreuk gemaakt op belangen of fundamentele rechten van degene wiens gegevens worden verwerkt en zo ja, dient dan afhankelijk van de ernst van de inbreuk gegevensverwerking niet achterwege te blijven?
- Is de verwerking evenredig aan het nagestreefde doel?

Deze grondslag is in de meeste gevallen niet de geëigende grondslag voor publieke partijen en verdwijnt in de Algemene Verordening Gegevensbescherming in het geheel voor publieke partijen.

Voor het verwerken van persoonsgegevens door de gemeente²⁷ en eventuele andere partners, kan in de meeste gevallen het beste een beroep worden gedaan op de uitvoering van diens publiekrechtelijke taak als grondslag. Voor private partijen biedt deze grondslag mogelijk wel uitkomst. Wel moet rekening worden gehouden met het feit dat het hier om een belangenafweging gaat die in de meeste gevallen in het voordeel van de privacy van de betrokkene uitvalt, zeker als het gaat om gevoelige of bijzondere persoonsgegevens. Verder geldt zowel voor art 8 e Wbp als 8f Wbp dat betrokkene het recht heeft om verzet aan te tekenen tegen de gegevensverwerking op grond van artikel 40 Wbp.

3.2.7 Noodzakelijkheidsvereiste

Om een succesvol beroep te doen op een grondslag gebaseerd op de artikel 8 sub b tot en met 8 sub f Wbp, dient het verwerken van persoonsgegevens *noodzakelijk* te zijn. De verwerking moet de proportionaliteits- en subsidiariteitstoets doorstaan. Dit houdt in dat de inbreuk op de belangen van de betrokkene niet onevenredig mag zijn in verhouding tot het te dienen doel van de verwerking. Bovendien mag dit doel in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder nadelige, wijze kunnen worden gerealiseerd.²⁸ Dit betekent dus dat indien er een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking op grond van artikel 8 is aan te wijzen, óók altijd moet worden voldaan aan de noodzakelijkheidstoets! Een bovenmatige gegevensverwerking is onrechtmatig.

3.2.8 De voorwaarden op een rij

Kort gezegd is het dus van belang dat bij elke stap in het proces en bij elke gewenste gegevensuitwisseling getoetst wordt of:

- Er een concreet doel is om gegevens uit te wisselen met de betreffende partner;
- Er een noodzaak is om de gegevens voor dit doel uit te wisselen met een betreffende partner (proportionaliteit & subsidiariteit);
- Er een grondslag is voor het verstrekken, dat wil zeggen dat er een wettelijke taak en/of bevoegdheid (ten behoeve waarvan persoonsgegevens worden verwerkt) en bijbehorende wettelijke grondslag voor gegevensverstrekking is.
- Er een grondslag is voor het ontvangen, dat wil zeggen dat er een wettelijke taak en/of bevoegdheid ten behoeve waarvan persoonsgegevens worden verwerkt is.

²⁷ Hier moet wel onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende rollen binnen de gemeente. De gemeente is geen op zichzelf staand orgaan, maar wordt onderverdeeld in burgemeester, het college van B&W en de gemeenteraad.

²⁸ NJB 2011/1665, HR 9 september 2011 (Santander/X). Zie ook artikel 11 Wbp.

Nadat de legitimiteit van de verwerking is vastgesteld, moet de partner er ook voor zorgen dat hij aan alle materiële eisen uit de Wbp, zoals informatiebeveiliging en het borgen van rechten van betrokkene, voldoet.

3.2.9 Verwerking van bijzondere persoonsgegevens

Voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens geldt een strenger wettelijk regime dan voor de verwerking van gewone persoonsgegevens. Zoals hierboven in paragraaf 3.2.3 is beschreven, betreffen bijzondere persoonsgegevens volgens artikel 16 Wbp iemands godsdienst, levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijke gegevens. Het strengere wettelijke regime heeft tot gevolg dat gegevens die onder het verwerkingsverbod vallen in beginsel niet mogen worden verwerkt (artikel 16 Wbp). In bepaalde gevallen kan dit verwerkingsverbod worden opgeheven.²⁹ Zo mogen hulpverleners bijvoorbeeld gezondheidsgegevens verwerken (artikel 21 Wbp) en mogen strafrechtelijke gegevens worden verwerkt door organen die wettelijk belast zijn met de toepassing van het strafrecht (artikel 22 Wbp). Artikel 22 lid 1 Wbp bepaalt namelijk:

Het verbod om strafrechtelijke persoonsgegevens te verwerken als bedoeld in [artikel 16](#), is niet van toepassing indien de verwerking geschiedt door organen die krachtens de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht, alsmede door verantwoordelijken die deze hebben verkregen krachtens de [Wet politiegegevens](#) of de [Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens](#).

Belangrijk:

Als het verwerkingsverbod kan worden opgeheven op grond van een specifieke bepaling uit de artikelen 17 tot en met 22 Wbp dient daarna alsnog te worden beoordeeld of een van de verwerkingsgronden uit artikel 8 Wbp bestaat.³⁰

Daarnaast geldt een apart regime voor de persoonsgebonden nummers, zoals het burgerservicenummer (BSN). Het BSN mag alleen worden verwerkt ter uitvoering van de betreffende wet of voor doeleinden bij wet bepaald, zo staat in artikel 24 Wbp. Uitgangspunt is dus dat het BSN niet mag worden verwerkt (en/of verstrekt), tenzij bij wet is bepaald dat de verstreckende en ontvangende instanties dit nummer mogen gebruiken. De belangrijkste eisen voor het gebruik van het BSN zijn vastgelegd in de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer en de Wet gebruik burgerservicenummer. Wanneer partijen in samenwerkingsverbanden (zoals Veiligheidshuizen) werken, moet er rekening worden gehouden met het feit dat het BSN alleen kan worden gebruikt als alle partijen daadwerkelijk het BSN mogen verwerken. Het BSN mag niet worden gebruikt voor domeinoverstijgende (vroeg)signalering zoals voor een triage in het kader van het overleg in een Veiligheidshuis (zie hierna paragraaf 4.3.2) aangezien daarvoor geen wettelijke grondslag is aan te wijzen.

3.2.10 Verdere verwerking

Artikel 9 Wbp bepaalt dat de verantwoordelijke persoonsgegevens alleen verder mag verwerken op een manier die verenigbaar is met de doeleinden waarvoor de gegevens

²⁹ Dit kan via de algemene bepaling in artikel 23 Wbp of via de specifiekere bepalingen die gevonden worden in de artikelen 17 tot en met 22 Wbp.

³⁰ *Kamerstukken II 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 22.*

oorspronkelijk zijn verkregen. Om te kijken of sprake is van verenigbaar gebruik moet de verantwoordelijke:

- 1) beoordelen of er verwantschap is tussen het doel waarvoor men de gegevens wil verwerken en het doel waarvoor de gegevens oorspronkelijk zijn verkregen;
- 2) rekening houden met de aard van de persoonsgegevens (gaat het bijvoorbeeld om bijzondere persoonsgegevens?);
- 3) rekening houden met de gevolgen van de geplande verwerking voor de betrokkene;
- 4) rekening houden met de manier waarop de gegevens zijn verkregen en
- 5) bepalen of jegens de betrokkene wordt voorzien in passende waarborgen.

Het delen van gegevens in een samenwerkingsverband, zoals het Veiligheidshuis, is een vorm van verdere verwerking. Iedere partner moet op basis van de bovenstaande criteria een afweging maken of er een wettelijke grondslag is voor zowel het verstrekken als het ontvangen van gegevens. De verantwoordelijkheid voor het maken van deze afweging ligt bij de individuele partners zelf: zij beslissen om al dan niet gegevens te verstrekken of ontvangen. Daarbij moeten zij meewegen of er een grondslag en een noodzaak voor verstrekking of ontvangst van de gegevens is.

Een punt van aandacht bij de gegevensuitwisseling tussen partners is het delen van bijzondere persoonsgegevens. Hiervoor gelden zoals de hiervoor beschreven strengere regels.

3.2.11 *Geheimhoudingsplicht*

Artikel 9 lid 4 Wbp bepaalt dat verdere verwerking van persoonsgegevens niet is toegestaan voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in de weg staat. Ook wanneer een rechtmatige grondslag tot verstrekking van de gegevens uit artikel 8 Wbp bestaat, mag het ambts- of beroepsgeheim niet terzijde worden geschoven.³¹ Dit betekent dat een partner in principe de persoonsgegevens niet mag verstrekken in het kader van het Veiligheidshuis wanneer een geheimhoudingsplicht op hem rust. Voor enkele bijzondere persoonsgegevens bestaat een dergelijke wettelijke geheimhoudingsplicht, zoals bijvoorbeeld het medisch beroepsgeheim.³²

Om de geheimhoudingsplicht te doorbreken moet er dus naast een grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens, zoals bedoeld in artikel 8 Wbp, eveneens een grond voor de doorbreking van de geheimhoudingsplicht zijn.³³ Dergelijke persoonsgegevens mogen dus wel worden gedeeld wanneer wettelijke bepalingen de specifieke geheimhoudingsplicht doorbreken. Er bestaan enkele wettelijke mogelijkheden om bijvoorbeeld strafrechtelijke persoonsgegevens wel te delen. In het kader van artikel 20 Wet politiegegevens mogen politiegegevens onder strikte voorwaarden in een

³¹ *Kamerstukken II 1997/98*, 25 892, nr. 3, p. 94.

³² Het medisch beroepsgeheim vloeit voort uit artikel 88 Wet BIG. Andere wettelijke geheimhoudingsplichten worden gevonden in artikel 7:457 BW of uit specifieke wet- en regelgeving.

³³ Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming – Onderzoeksrapport op basis van inlichtingen van 41 gemeenten*, april 2016, p. 10.

samenwerkingsverband worden gedeeld. Op de ontvanger van de politiegegevens rust een geheimhoudingsplicht (zie hierna paragraaf 5.2). Daarnaast kan toestemming eveneens een grond voor doorbreking van de geheimhoudingsplicht zijn voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en voor hulpverleners.³⁴ Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens moet de betrokkene expliciete, gerichte toestemming geven voordat de hulpverlener zijn gegevens mag verstrekken. De betrokkene moet dus weten met welk doel de gegevens worden opgevraagd, wat de inhoud van de informatie is en wat de mogelijke consequenties van de gegevensverstrekking zijn. De Autoriteit Persoonsgegevens geeft de voorkeur aan schriftelijke toestemming van de betrokkene. Dit kan gebeuren door middel van schriftelijke toestemmingsformulieren. Een te brede of algemene toestemming is over het algemeen een onvoldoende basis om specifieke en privacygevoelige gegevens te mogen verstrekken.³⁵

3.3 Zorgvuldigheidsnormen (materiële eisen uit de Wbp)

Wanneer is vastgesteld dat een juridische grondslag bestaat voor de verwerking, mogen gegevens worden verwerkt. Het is wel van belang dat er op zorgvuldige wijze mee wordt omgegaan. Daarom zijn in de Wbp verschillende materiële eisen geformuleerd.

3.3.1 Informatieplicht (artikel 33 en 34 Wbp)

Een van de belangrijkste voorwaarden voor een behoorlijke en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens is het informeren van de betrokkene.³⁶ Het verwerken van persoonsgegevens van de betrokkene mag niet geschieden zonder dat de betrokkene hierover is geïnformeerd. Een van de basisbeginselen van de Wbp is namelijk het transparantiebeginsel. De artikelen 33 en 34 Wbp vormen een uitwerking van dit beginsel. De Wbp verlangt dat een betrokkene wordt voorzien van informatie die van belang is om een beoordeling te maken van de rechtmatigheid van de verwerking van zijn persoonsgegevens. Op het moment dat de gegevens worden verzameld bij de betrokkene moet hem alle benodigde informatie worden verschaft, zodat een behoorlijke en zorgvuldige verwerking wordt gewaarborgd.

3.3.2 Dataminimalisatie (artikel 11 Wbp)

Het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld en vervolgens worden verwerkt, is bepalend voor de hoeveelheid en de soort gegevens die worden verwerkt. De gegevens dienen met het oog op dat doel toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig te zijn.³⁷ Het uitgangspunt bij dataminimalisatie is 'need to know' en niet 'nice to know'. De verantwoordelijke zal zich steeds moeten afvragen of hij de gegevens nodig heeft om het doel te bereiken.

3.3.3 Melding van verwerking (artikelen 27 - 30 Wbp)

Iedere geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens moet voor aanvang worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens of de functionaris voor de gegevensbescherming (artikel 27 Wbp). Voor een aantal verwerkingen is in het

³⁴ Idem.

³⁵ Idem, p. 10-11.

³⁶ Artikel 6 Wbp; zie ook: De Vries, in: *T&C Telecommunicatierecht* 2009, artikel 33 Wbp, aant. 1.

³⁷ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 96.

Vrijstellingsbesluit Wbp bepaald dat deze zijn uitgezonderd van melding.³⁸ De Autoriteit Persoonsgegevens heeft een handreiking bij het Vrijstellingsbesluit opgesteld.³⁹ De handreiking dient als hulpmiddel bij de beoordeling of verwerking van persoonsgegevens is vrijgesteld van de wettelijke meldingsplicht.

De meldingsplicht verdwijnt met de introductie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Daarvoor in de plaats komt een registerplicht: organisaties moeten zelf de verwerkingen van persoonsgegevens documenteren en desgevraagd overhandigen aan de toezichthouder.

3.3.4 Voorafgaand onderzoek (artikelen 31 – 32 Wbp)

De Wbp vereist dat voordat wordt gestart met sommige verwerkingen die bijzondere privacyrisico's meebrengen onderzoek moet plaatsvinden. De verantwoordelijke moet een dergelijk voorafgaand onderzoek aanvragen wanneer hij persoonsnummers wil verwerken voor een ander doel, wanneer hij persoonsgegevens wil verwerken die door middel van heimelijke observatie zijn verzameld of wanneer hij strafrechtelijke gegevens wil verwerken.

3.3.5 Beveiliging (artikel 13 Wbp)

De gegevens moeten goed worden beveiligd. Dit betekent dat er *passende* organisatorische en technische maatregelen moeten worden genomen door het samenwerkingsverband om te zorgen dat onbevoegden geen kennis van de gegevens kunnen nemen. Welke maatregelen passend zijn, is niet in de wet terug te vinden maar in de 'Richtsnoeren beveiliging van persoonsgegevens' van het CBP (nu: AP) van 19 februari 2013 en de normenkaders die voor de verschillende sectoren zijn ontwikkeld zoals en de Baseline informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR) 2012.

3.3.6 Rechten van de betrokkene (artikelen 35 tot en met 42 Wbp)

De verantwoordelijke moet invulling geven aan de rechten van de betrokkene(n) zoals het recht op inzage van persoonsgegevens, tenzij er zwaarwegende gronden zijn om dit niet te doen. Daarnaast kan de betrokkene de verantwoordelijke onder omstandigheden verzoeken om zijn gegevens te verbeteren, aan te vullen, te verwijderen of af te schermen.

NB: Inzage en correcties in door het OM aangeleverde gegevens geschiedt niet op basis van de Wbp, maar op basis van de WJSG en dient altijd door het OM zelf (de privacyfunctionaris van het OM) behandeld te worden.

3.3.7 Bewaartermijnen (artikelen 10 Wbp)

Er bestaat op grond van de Wbp geen concrete bewaartermijn voor persoonsgegevens. De regel is dat gegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk voor de doeleinden van de verwerking. Het uitgangspunt moet daarbij zijn: 'need to have', niet 'nice to have'. Wel kennen andere wetten concrete bewaartermijnen waar sommige partners zich aan moeten houden. Een dergelijke bewaartermijn kan bijvoorbeeld worden

³⁸ Vrijstellingsbesluit Wbp.

³⁹ Handreiking Vrijstellingsbesluit Wbp, beschikbaar via:

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/melden/handreiking-vrijstellingsbesluit-wbp>.

gevonden in de Jeugdwet en de Wet Politiegegevens.

Indien de noodzaak (of de wettelijke plicht) er niet langer is om persoonsgegevens te bewaren, moeten de gegevens worden vernietigd.

3.3.8 Uitzonderingen in artikel 43 Wbp

Er kunnen uitzonderingen gelden waardoor niet voldaan hoeft te worden aan de informatieplicht (artikel 33 en 34 Wbp), de plichten om persoonsgegevens niet verder te verwerken op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn gekregen (artikel 9 lid 1 Wbp); op verzoek gegevens te verstrekken ten aanzien van vrijgestelde gegevensverwerkingen (artikel 30 lid 3 jo artikel 28 lid 1 a t/m e Wbp); een datalek te melden (artikel 34a Wbp) en de rechten van betrokkenen te honoreren (onder andere inzage, artikel 35 Wbp). De partner hoeft niet te voldoen aan de deze plichten als dit noodzakelijk is in het belang van:

- de veiligheid van de staat;
- de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- gewichtige economische en financiële belangen van de staat en andere openbare lichamen;
- het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften die zijn gesteld ten behoeve van de belangen, bedoeld onder b en c, of
- de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen.

Wanneer zich geen van deze bovenstaande omstandigheden meer voordoet, kan het zijn dat de verantwoordelijke weer aan zijn verplichtingen gaat voldoen. Zo kan het zijn dat de verantwoordelijke de betrokkene moet informeren wanneer diens persoonsgegevens worden verwerkt.

Zie ook hiervoor paragraaf 2.6, misverstand 6.

3.4 Wet meldplicht datalekken

Per 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken in werking getreden. Deze nieuwe wet heeft aan de Wbp een meldplicht toegevoegd voor inbreuken op beveiligingsmaatregelen voor persoonsgegevens (artikel 34a Wbp).

Er is sprake van een datalek als zich bij een organisatie daadwerkelijk een inbreuk op de beveiliging, zoals bedoeld in artikel 13 Wbp, heeft voorgedaan. Hierdoor zijn persoonsgegevens verloren gegaan (lekken) of onrechtmatig verwerkt. Als voorbeelden van datalekken noemt de Autoriteit Persoonsgegevens een kwijtgeraakte USB-stick, een gestolen laptop, een inbraak door een hacker, een malware-besmetting of een calamiteit zoals brand in een datacentrum. Als sprake is van een dreiging of van een tekortkoming in de beveiliging die zou kunnen leiden tot een beveiligingsincident is dit geen datalek, maar gaat het om een beveiligingslek.⁴⁰

Bedrijven en overheden moeten een datalek binnen 72 uur na ontdekking melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Een lek dient gemeld te worden indien het gaat om persoonsgegevens van gevoelige aard, of als er om een andere reden sprake is van een

⁴⁰ Autoriteit Persoonsgegevens, Beleidsregels Meldplicht Datalekken (December 2015), p. 5 en 20.

(aanzienlijke kans op) ernstige nadelige gevolgen voor de bescherming van de verwerkte persoonsgegevens.⁴¹ In bepaalde gevallen moeten ook betrokkenen worden geïnformeerd, bijvoorbeeld wanneer het lek waarschijnlijk ongunstige gevolgen kan hebben voor hun persoonlijke levenssfeer.⁴²

Wanneer een bewerker voor de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, moeten afspraken over de meldplicht datalekken worden vastgelegd in een bewerkersovereenkomst (artikel 14 lid 5 Wbp).

3.5 Boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens

Per 1 januari 2016 is de bestaande bestuurlijke boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens aanzienlijk verruimd (artikel 66 Wbp). De toezichthouder kan de verantwoordelijke bij overtredingen van onder meer alle hoofdverplichtingen nu bestuurlijke boetes opleggen tot maximaal € 820.000,- of 10% van de jaaromzet.⁴³ Boetes kunnen bijvoorbeeld worden opgelegd wanneer persoonsgegevens niet op een behoorlijke en zorgvuldige manier zijn verwerkt, langer worden bewaard dan noodzakelijk is, wanneer de beveiliging niet op orde is, het beheer van persoonsgegevens slecht is georganiseerd of gevoelige informatie over burgers is misbruikt.⁴⁴

Bij constatering van een overtreding zal de Autoriteit Persoonsgegevens eerst een bindende aanwijzing geven met daarin wat de overtreding behelst, welke gedraging wordt verwacht om de overtreding (gedeeltelijk) te herstellen en binnen welke termijn de aanwijzing moet worden opgevolgd. Wanneer de Autoriteit Persoonsgegevens constateert dat de overtreding opzettelijk is gepleegd of het gevolg is van ernstig verwijtbare nalatigheid, kan zij direct een boete opleggen.⁴⁵

Deze boete kan worden opgelegd aan zowel de verantwoordelijke als aan een bewerker. In de praktijk zal deze boete eerder worden opgelegd aan de rechtspersoon die of het bestuursorgaan dat de overtreding begaat. Dit neemt niet weg dat natuurlijke personen binnen deze rechtspersoon ook beboet kunnen worden, wanneer zij feitelijk leiding hebben gegeven respectievelijk opdracht hebben gegeven tot het verrichten van de verboden gedraging en hebben nagelaten om maatregelen te treffen ter voorkoming van een verboden gedraging en daarmee bewust de kans wordt aanvaard dat deze gedraging zal plaatsvinden.⁴⁶

⁴¹ Autoriteit Persoonsgegevens, Beleidsregels Meldplicht Datalekken (December 2015), p. 5-6 en p. 23-29.

⁴² Idem, p. 6 en 32-34.

⁴³ Beleidsregels van de Autoriteit Persoonsgegevens van 15 december 2015 met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke boetes (Boetebeleidsregels Autoriteit Persoonsgegevens 2016), Stcrt. 2016 – 2043, beschikbaar via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-2043.html>.

⁴⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-veiligheid-en-justitie/nieuws/2015/07/10/meldplicht-datalekken-en-uitbreiding-boetebevoegdheid-cbp-1-januari-2016-van-kracht>

⁴⁵ Beleidsregels van de Autoriteit Persoonsgegevens van 15 december 2015 met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke boetes (Boetebeleidsregels Autoriteit Persoonsgegevens 2016), Stcrt. 2016 – 2043, beschikbaar via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-2043.html>.

⁴⁶ Kamerstukken II 2014/15, 33 662, nr. 1 C, p. 20-21.

4 De Wet bescherming persoonsgegevens toegepast op het Veiligheidshuis

4.1 Inleiding

De Wbp is in alle fasen van de samenwerking in het kader van Veiligheidshuizen van belang. Hieronder geven wij enkele voorbeelden:

- Bij het voorbereiden van de samenwerking moet het doel worden bepaald en moet een verantwoordelijke voor de gegevensverwerking worden aangewezen. Meestal zullen partijen dit in gezamenlijkheid doen;
- Bij het verstrekken van persoonsgegevens door een partij aan een andere partij moet worden vastgesteld of er een grondslag tot verstrekking bestaat;
- Bij het ontvangen van persoonsgegevens door een partij moet worden bepaald of er een wettelijke grondslag is voor de ontvangende partij om de persoonsgegevens te mogen verwerken.
- Bij het registreren van gegevens in een gezamenlijk registratiesysteem zoals bijvoorbeeld GCOS, vPga en Vis2 speelt de Wbp een rol.

4.2 De regierol van het Veiligheidshuis en de gemeente

In paragraaf 2.4 hebben we aandacht besteed aan het begrip 'regie' en de uitleg daarvan in het Landelijk kader Veiligheidshuizen. Op deze plaats maken we nog enkele aanvullende opmerkingen.

In het kader van de Veiligheidshuizen bespreken meerdere organisaties casuïstiek in een samenwerkingsverband. Om de samenwerking in goede banen te leiden, heeft het Veiligheidshuis in de praktijk een regietaak toebedeeld gekregen en zal op grond van deze regietaak persoonsgegevens willen verwerken, al dan niet op verzoek van de bij het casusoverleg betrokken partners. Het is met het oog op de toepassing van de Wbp en andere privacywetgeving van belang deze 'regierol' nader te duiden, omdat ter uitvoering van deze rol persoonsgegevens kunnen worden verwerkt. Het voeren van de regie is dan het verwerkingsdoel, maar het is de vraag wat de wettelijke grondslag is voor dit doel.

Een antwoord op deze vraag is afhankelijk van wie uiteindelijk verantwoordelijke(n) is/zijn voor de regierol, omdat de verantwoordelijke zich moet baseren op een toepasselijke wettelijke grondslag.

De Veiligheidshuizen hebben als samenwerkingsverband zoals eerder besproken geen eigen grondslag voor gegevensverwerking. Hierdoor kan het Veiligheidshuis geen verantwoordelijke in de zin van de Wbp zijn. De verantwoordelijkheid zal anders moeten worden belegd: bij een van de partijen of bij een aantal partijen gezamenlijk.⁴⁷

4.2.1 Bestuurlijke of gemeentelijke regie⁴⁸

⁴⁷ Zie hiervoor paragraaf 3.2.5

⁴⁸ Zie ook: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Tool Gemeentelijke Regie

De gemeente heeft een beleidsmatige taak ten aanzien van de Veiligheidshuizen. Zo coördineert de gemeente de regionale samenwerking en stemt zij af met andere regionale samenwerkingsverbanden. Deze regierol, die ziet op het faciliteren en begeleiden van de samenwerking tussen de instanties kent géén inhoudelijke component (het bespreken van betrokkenen in casusoverleg en dergelijke). De gemeente heeft géén wettelijke regierol voor wat betreft het inhoudelijk aanpakken van complexe multi-problematiek. De gemeente heeft wel haar eigen inhoudelijke rol als partner binnen de samenwerking en een bijbehorende juridische grondslag voor de verwerking van gegevens, maar deze rol moet onderscheiden worden van de bredere, strategische regietaak. Op basis van haar strategische regietaak kan de gemeente dus nooit van alle partners inhoudelijke gegevens (zoals medisch dossier of strafblad) van betrokkenen ontvangen en verder verwerken.

4.2.2 Procesregie

De procesregie ligt veelal bij het Veiligheidshuispersoneel (zie hiervoor paragraaf.2.2.1) en is gericht op het toezien op de totstandkoming van samenwerking op casusniveau (bijvoorbeeld door organisatie en agendering van de verschillende casusoverleggen) en op het bewaken van de voortgang van de uitvoering van een plan van aanpak. Deze taak wordt uitgevoerd in opdracht van de samenwerkende partijen. Deze taak brengt verder met zich mee dat de procesregisseur c.q. het Veiligheidspersoneel in veel beperktere mate over persoonsgegevens kan beschikken dan de samenwerkende partijen zelf verwerken in hun eigen gegevensverwerkingen. In termen van de Wet bescherming persoonsgegevens kan de procesregisseur niet aangemerkt worden als 'de verantwoordelijke' voor de gegevensverwerkingen in het Veiligheidshuis.

4.2.3 Casusregie

Casusregie is gericht op één specifieke casus en ziet erop toe dat goede inhoudelijke afspraken in onderlinge samenhang worden gemaakt. Veelal wordt de casusregie gevoerd door de partner met de expertise op het gebied waar het zwaartepunt van de problematiek ligt. De partners zijn zelf verantwoordelijk voor het aandeel dat de eigen organisatie heeft binnen een casus en de inbreng die ze levert (expertise en interventies). De casusregisseur is verantwoordelijk voor een integraal plan van aanpak. Deze taak brengt mee dat de casusregisseur slechts in beperkte mate over persoonsgegevens die afkomstig zijn van andere partners mag beschikken, namelijk alleen over die gegevens die voor de uitvoering van zijn taak noodzakelijk zijn. In veel situaties alleen 'buitenkant-informatie': NAW-gegevens en 'dát-gegevens' (zie ook paragraaf 3.2.3).

4.2.4 Geheimhoudingsverklaring

Het is raadzaam de sleutel- en schilpartners een geheimhoudingsverklaring te laten ondertekenen. Het ondertekenen van deze geheimhoudingsverklaring ontslaat de sleutel- en schilpartners van het overleg niet van hun verantwoordelijkheden ten opzichte van de privacywetgeving van hun eigen organisatie. De meeste partners die werkzaam zijn in het kader van het Veiligheidshuis en het sociale domein zijn overigens al gebonden aan een geheimhoudingsplicht uit hoofde van hun eigen beroep of ambt. Toch is het nuttig om hen daarnaast een geheimhoudingsverklaring te laten tekenen voor het casusoverleg zodat zij ook tot geheimhouding zijn verplicht van persoonsgegevens die niet van de eigen organisatie, maar van een andere ketenpartner afkomstig zijn.

4.3 Casusoverleg

4.3.1 Samenstelling

De samenstelling van de casusoverleggen is over het algemeen wisselend en afhankelijk van de casuïstiek en de voortgang van de casus.

In veel gevallen in de praktijk wordt gesproken over de betrokken burger zonder dat deze daarbij aanwezig is. De betrokkene wordt dan achteraf geïnformeerd over het feit dat hij besproken is in het casusoverleg en over de daar gemaakte afspraken. Maar het kan ook voorkomen dat de betrokkene het casusoverleg zelf bijwoont. De aanwezigheid van de burger sluit wel het meeste aan bij het streven naar zelfredzaamheid en het voeren van de regie over het eigen leven. Uitgangspunt zou dan ook moeten zijn dat de burger altijd wordt uitgenodigd, tenzij dit om een goede reden niet mogelijk is.

Uit artikel 33 Wbp volgt een informatieplicht jegens de betrokkenen. Als persoonsgegevens bij de betrokkene zelf zijn verkregen verlangt de Wbp dat de verantwoordelijke de betrokkene **voorafgaand** aan de verkrijging informeert over de gegevensverwerking, tenzij de betrokkene hiervan reeds op de hoogte is. Als de persoonsgegevens niet zijn verkregen bij de betrokkene zelf, dan dient de verantwoordelijke de betrokkene te informeren op het moment dat de persoonsgegevens worden vastgelegd.

Als de gegevens bestemd zijn om te worden verstrekt aan een derde partij, dan dient de betrokkene op grond van artikel 34 Wbp uiterlijk te worden geïnformeerd op het moment van de eerste verstrekking. De verantwoordelijke moet in beide gevallen de volgende informatie verstrekken aan de betrokkene:

Over de volgende punten moet tenminste worden gecommuniceerd:

- De identiteit van de verantwoordelijke;
- De gebruikte (categorieën) van gegevens en de doeleinden waarvoor deze gebruikt worden;
- Het verstrekken van gegevens aan derden;
- Welke rechten de betrokkene heeft;
- En welke gegevens verplicht verstrekt moeten worden en wat de consequenties zijn als deze niet verstrekt worden.
- De gehanteerde bewaartermijnen;
- De genomen veiligheidsmaatregelen;
- De afwegingen die de organisatie heeft gemaakt om bepaalde gegevens te verwerken.

Het komt voor dat betrokkene niet direct wordt geïnformeerd. In dat geval doet het samenwerkingsverband/Veiligheidshuis beroep op uitzonderingsartikel 43 Wbp, zie paragraaf 3.3.8.

4.3.2 Triage

Voor en tijdens het casusoverleg vindt triage plaats. Triage is een begrip uit de gezondheidszorg, maar ook dit is geen wettelijk begrip: er is geen wettelijke – juridische – definitie. Onder triage wordt doorgaans het proces verstaan van verhelderen, routeren en escaleren van (zorg)vragen en casussen waarbij op een gestructureerde wijze de

problematiek en de mate van complexiteit en integraliteit van een casus wordt vastgesteld. Dat gebeurt op basis van de vraag of sprake is van een enkelvoudige of een meervoudige zorgvraag, van een complexe meervoudige problematiek bij meerdere personen in een gezinssysteem of van zorgmijndend gedrag of dat iemand tot een vastgestelde doelgroep van het Veiligheidshuis behoort. Het is een afwegingsproces van een of meer professionals – zo veel mogelijk op basis van feiten en concrete waarnemingen – waarbij ook expliciet wordt gemaakt welke persoonsgegevens hierbij opgevraagd dan wel verstrekt moeten worden aan welke partijen op basis van noodzakelijkheid ('need to know'). Dit afwegingsproces kan leiden tot het opschalen of afschalen van zorg.

4.3.3 Het proces in stappen (beknopt)

Doorgaans worden de volgende stappen doorlopen:

- Aanmelding door een partner, partij in het samenwerkingsverband
- Intake door een Veiligheidshuispersoneelslid
- Triage (triagepartners)
- Casusoverleg organiseren door het Veiligheidshuispersoneel
- Casusoverleg (Veiligheidshuispersoneel en bij de casus betrokken partners)
 - o Beeldvorming
 - o Oordeelsvorming
 - o Besluitvorming (benoemen casusregisseur; opstellen plan van aanpak)
- Uitvoeren plan van aanpak door betrokken bij de casus betrokken partners

Toelichting bij de stappen

Ad stap 1: Een partij, bijvoorbeeld de reclassering, meldt een casus (een persoon) aan bij het Veiligheidshuis. Dat wil in dit voorbeeld zeggen dat een reclasseringswerker contact opneemt met het Veiligheidshuispersoneel. De aanmelding kan ook plaatsvinden vanuit het ZSM-overleg of via een melding aan Veilig Thuis. Maar in principe meldt één specifieke organisatie aan. Deze organisatie wordt ook wel als de 'probleemhouder' aangemerkt. Dat is de partij die zich verantwoordelijk voelt voor het oppakken van het voorliggende probleem. Bij een aanmelding via de ZSM-tafel of Veilig Thuis kan in de praktijk de vraag ontstaan wie dan verantwoordelijk is c.q. zich verantwoordelijk voelt voor de casus omdat de aanmelding dan niet door een specifieke partij, maar een samenwerkingsverband wordt gedaan. De partijen zouden zich immers kunnen verschuilen achter andermans verantwoordelijkheden en uiteindelijk zit het Veiligheidshuis met een casus waar niemand zich verantwoordelijk voor voelt. Overigens geldt ook bij de aanmelding door een specifieke organisatie/partij dat er een casusregisseur wordt benoemd die niet dezelfde is als de aanmelder. Het komt ook voor dat een aanmelding wordt gedaan door een partij die geen (kern)partner is van het VHH, bijvoorbeeld een school. In veel gevallen kan dan worden volstaan met een advies van het Veiligheidshuispersoneel aan die partner (bijvoorbeeld een doorverwijzing), maar het kan ook zo zijn dat er een casusoverleg wordt georganiseerd waaraan deze partij (in dit voorbeeld de school) deelneemt.

Ad stap 2: de partij die aanmeldt (de probleemhouder) geeft daarbij aan:

- ter uitvoering van welke (wettelijke) taak/taken deze aanmelding geschiedt;

- en op basis van welke wettelijke grondslag(en) de aanmelding door deze partij plaatsvindt;
- tevens geeft deze partij aan of voor het aanmelden en gegevensuitwisseling de toestemming van de betrokken burger is vereist, en zo ja, of die toestemming is verkregen of waarom hiervan is afgezien; eventueel met een beroep op artikel 43 Wbp;
- zo mogelijk: van welke ketenpartners informatie nodig is.

Dit betekent dat geen sprake mag zijn van een gestandaardiseerd proces, waarbij informatie wordt opgevraagd van en verstrekt door alle (sleutel-)partners!

Echter, in sommige Veiligheidshuizen volgt na de intake nog een standaard (tussen)stap, namelijk verrijking van de informatie over betrokkene. Gestandaardiseerde verrijking is echter niet toegestaan. Voor elke individuele casus kan de aanmelder/probleemhouder aangeven welke partijen noodzakelijk zijn voor het triage-overleg en daar kunnen dan de gegevens worden gedeeld en verrijkt door de aanwezige partners, nadat deze partners hebben afgewogen of gegevens mogen worden gedeeld.

Ad stap 3: Zie hiervoor paragraaf 4.3.2.

Ad stap 4: De procesregisseur analyseert samen met de aanmelder welke andere partijen bij deze casus moeten/kunnen worden betrokken. Die analyse vindt plaats aan de hand van de (wettelijke) taken van die partijen en de wettelijke mogelijkheden om gegevens uit te wisselen. Op basis van de analyse nodigt de medewerker van het Veiligheidshuis namens de aanmelder/de probleemhouder de benodigde partijen uit voor een casusoverleg;

Ad stap 5: tijdens het casusoverleg wordt een casusregisseur aangewezen. Dat is de professional bij wie het zwaartepunt van de begeleiding ligt. Als bijvoorbeeld sprake is van een verplicht reclasseringstoezicht, ligt het voor de hand dat de toezichthouder van de reclassering als casusregisseur wordt aangemerkt. Verder wordt een plan van aanpak opgesteld, inhoudende afspraken tussen partijen over de vervolgacties. Het plan van aanpak bevat dus procesinformatie en geen (zorg)inhoudelijke gegevens, diagnoses of delict-analyses;

Ad stap 6: partijen leggen in hun *eigen* registratiesysteem vast dat een integraal plan van aanpak is opgesteld, welke gegevens deze partij met welke andere partijen heeft uitgewisseld en eventuele overige in het casusoverleg verkregen (inhoudelijke) gegevens over betrokken burger/gezin.

De betrokkenheid van het Veiligheidshuis bij een casus stopt zodra procesregie niet meer nodig is, omdat er door de betrokken partijen duidelijke afspraken zijn gemaakt over het vervolg en/of omdat de casus niet meer aan de criteria van het Veiligheidshuis voldoet.

Zie verder bijlage 1. Waarin de uitgangspunten staan beschreven op basis waarvan in het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. de informatievoorziening en het werkproces zijn ingericht. Deze werkwijze kan als voorbeeld voor andere Veiligheidshuizen dienen.

4.3.4 Verslaglegging

In veel gevallen wordt van een casusoverleg een verslag gemaakt. Partijen bij het overleg moeten zich ervan bewust zijn wat voor gevolgen dit verslag kan hebben. Zo kan ernaar worden gevraagd door de strafrechter, de kinderrechter en/of in het kader van

een inbewaringstelling-procedure. Maar ook de betrokken burger/cliënt kan om inzage of een afschrift verzoeken. Vooraf moet men dus bedenken wat het doel en de vorm van verslag leggen zijn. Vanuit het belang van de bescherming van persoonsgegevens is het raadzaam om in het verslag alleen een beschrijving van de gemaakte afspraken tussen betrokken partijen op te nemen en geen (zorg)inhoudelijke persoonsgegevens. Laatstgenoemde gegevens worden in de registratiesystemen van de betrokken partijen opgenomen.

De partij bij dit overleg die in de zin van de Wbp als ‘verantwoordelijke’ is aan te merken, is verantwoordelijk voor het verslag en voor de afhandeling van de verzoeken om inzage en overige verzoeken van betrokkene (zie hiervoor paragraaf 3.3.6).

4.3.5 *Instructies voor het voeren van een casusoverleg*

- Beoordeel of de casus valt onder de doelgroep van het samenwerkingsverband.
- Bepaal welke partijen voor het casusoverleg noodzakelijk én bevoegd zijn om aan te schuiven.
- Bepaal eventueel welke partij de casusregisseur levert. Er is niet altijd vanzelfsprekend één casusregisseur. Dit hoeft ook geen uitgangspunt te zijn. Indien er meerdere maatregelen in een casus moeten worden genomen, kan het zo zijn dat meerdere partijen zichzelf als casusregisseur zien. Waar het om gaat is dat professionals gemaakte afspraken nakomen en invulling geven aan hun (wettelijke) taken.
- Wees transparant naar je cliënt/de betrokken burger dat je gaat spreken of hebt gesproken in het casusoverleg en waarom, en vraag wat hij daar van vindt. Bepaal daarbij of het gesprek kan worden gevoerd met hem erbij. Zeker bij vrijwillige hulpverlening is acceptatie van hulp een essentiële voorwaarde.
- Bepaal bij het verstrekken van gegevens in het overleg wat er nodig is voor een goed plan van aanpak.
- Zorg ervoor dat de partijen tijdens het overleg duidelijkheid hebben over de verwachtingen, belangen en verantwoordelijkheden van *de andere* partijen. (Het zorgen voor duidelijkheid en inzicht door middel van expliciteren blijkt een van de belangrijkste factoren te zijn die invloed heeft op het wel of niet als effectief ervaren van een overleg in een Veiligheidshuis).⁴⁹
- Als je hulp- of zorgverlener bent, verstrek dan alleen gegevens over de inhoud van de contacten met je cliënt als dat noodzakelijk is voor de probleemanalyse of het plan van aanpak. Beperk je in alle andere gevallen tot de ‘buitenkant’ van de zorg: of de cliënt bekend is, welk type hulp wordt geboden, wanneer deze hulp is gestart, wanneer deze is geëindigd en of de doelen zijn behaald. Dus geen diagnoses of het type behandeling. Besef daarbij dat de mededeling dat je deze cliënt in zorg hebt, al een doorbreking van het beroepsgeheim betekent. Dit kan gelegitimeerd zijn, mits je je aan de wetgeving die op jou van toepassing is houdt en binnen de kaders van de eigen organisatie handelt. Zorg dus dat je duidelijkheid hebt vanuit de organisatie waarvoor je werkzaam bent.

⁴⁹ *Op zoek naar de voorwaarden voor een effectieve netwerksamenwerking*, 2015, Anke Abbink, Universiteit Utrecht.

- Zorg ervoor dat het plan van aanpak dat gezamenlijk wordt vastgesteld duidelijk is over de doelen van de aanpak, de taken die iedere deelnemer aan het overleg op zich neemt en de termijnen waarbinnen dit zal gebeuren.
- Leg vast wie van de deelnemers aan het overleg wanneer het plan van aanpak met de cliënt en zijn gezin gaat bespreken, of beschrijf de redenen waarom het op dit moment (nog) niet mogelijk is om hierover contact op te nemen met de cliënt en zijn gezin, en wanneer betrokkene dan alsnog naar verwachting geïnformeerd zal worden. Wat moet er dan zijn gerealiseerd of gebeurd?
- Bepaal welke partij de verantwoordelijke is in zin van de Wbp;
- Heb respect voor de juridische kaders van andere professionals!

4.4 ICT- voorzieningen

De Veiligheidshuizen gebruiken ICT-voorzieningen voor het delen en registreren van informatie (persoonsgegevens van de betrokken burgers) in het kader van de ondersteuning van casuïstiek. Een van de voorzieningen die speciaal is ontwikkeld voor het justitieel domein is GCOS. Deze afkorting staat voor: Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem. GCOS wordt beheerd door de Justitiële Informatiedienst (Justid), een onderdeel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Het ministerie is eigenaar. Andere systemen zijn SISA: ontwikkeld door de Gemeente Rotterdam en VIS2: ontwikkeld door de gemeente Enschede. GCOS wordt inmiddels door Veiligheidshuizen gebruikt.

Er is geen specifieke wettelijke regeling voor de in Veiligheidshuizen gebruikte ICT-systemen. Dat betekent dat de algemene normen uit de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing zijn. Persoonsgegevens mogen dus alleen worden geregistreerd voor een duidelijk gezamenlijk doel en op basis van een wettelijke grondslag. De registratie moet noodzakelijk zijn voor het bereiken van dat gezamenlijke doel. De gegevens moeten juist, actueel en niet bovenmatig zijn. De gegevens moeten worden beveiligd tegen verlies en onrechtmatig gebruik. De afzonderlijke *casusdeelnemers* zijn ieder zelf verantwoordelijk voor de selectie en keuze van casuïstiek en vervolgens voor de daadwerkelijke verwerking van persoonsgegevens in de ondersteunende ICT-voorzieningen. Het uitgangspunt daarbij is dat de persoonsgegevens vooral in de eigen bronsystemen van de deelnemende partijen worden geregistreerd, en alleen het hoogstnoodzakelijke in de ICT-voorziening die het Veiligheidshuis gebruikt.

De beheerders van de ICT-voorzieningen hebben als zodanig de juridische positie van bewerker. In het geval van GCOS bijvoorbeeld is Justid als beheerder een bewerker namens het samenwerkingsverband Veiligheidshuis van een bepaalde regio. Uit artikel 14 Wbp volgt dat er dan een bewerkersovereenkomst tussen verantwoordelijken en Justid moet worden afgesloten.

4.4.1 Risico's verkeerd gebruik ICT-voorzieningen

In 2012 is een juridisch wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar GCOS. Dat onderzoek leverde de volgende inzichten op:

- *Het toepassen van een kwaliteitszorgsysteem is belangrijk*

Het onderzoek naar GCOS toonde aan dat het systeem op een aantal onderdelen het 'privacy proof' samenwerken belemmerde. Op basis daarvan zijn verschillende verbeteringen in het systeem aangebracht. Echter: de manier waarop ermee in de praktijk wordt omgegaan bepaalt of GCOS 'privacy proof' is of niet⁵⁰. Het toepassen van een kwaliteitszorgsysteem kan daarbij helpen. Het verdient aanbeveling dat Veiligheidshuizen – ongeacht het ICT-systeem – een PDCA cyclus⁵¹ inrichten om te kunnen beoordelen of er in de praktijk 'privacy proof' wordt gewerkt. De informatie die dit oplevert zouden zij ook kunnen gebruiken om verantwoording af te leggen.

Uit de signalen die wij de ketenpartners hierover ontvangen blijkt dat in de praktijk nog lang niet overal 'privacy proof' wordt gewerkt. Er worden te veel (onnodige) persoonsgegevens geregistreerd en te veel onbevoegde personen hebben toegang tot de persoonsgegevens. De oorzaak hiervan is vaak dat er onvoldoende heldere afspraken zijn gemaakt over de werkprocessen en de autorisaties. De sturing hierop ontbreekt.

- *Risico van verouderde gegevens en verkeerde interpretatie*

Een risico van het vastleggen van gegevens in een casuïstiek-ondersteunend ICT-systeem is, dat de gegevens snel zijn verouderd en verkeerd worden geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld als iemand gegevens interpreteert vanuit een andere expertise dan van degene die de gegevens heeft ingebracht. Een veel gehoorde zorg of klacht is dan ook dat registratie van inhoudelijke informatie in dergelijke systemen ertoe leidt dat wordt gehandeld op basis van verouderde of onvolledige informatie, en dat vaak niet de moeite wordt genomen om contact op te nemen met de betrokken professional. Men gaat af op de geregistreeerde informatie, terwijl verbinding tussen professionals en dus wederzijds contact tussen professionals het doel van de samenwerking in de Veiligheidshuizen is!

- *Risico van oneigenlijk gebruik van vastgelegde gegevens door taakvermenging en vermenging van gegevenshuishoudingen*

Een ander risico is dat persoonsgegevens in GCOS (of ander ICT-systeem) voor nevendoeleinden worden gedeeld en gebruikt. Of dat extra gegevens worden bewaard voor nevendoeleinden. Uit de Wbp volgt dat vermenging van gegevensverwerkingen voor verschillende doeleinden moet worden voorkomen. Het is bijvoorbeeld niet toegestaan de gegevensverwerking voor het Veiligheidshuis te vermengen met die van het Sociale wijkteam. De doeleinden van de Veiligheidshuizen verschillen immers van de doelen van de Sociale wijkteams. Het zelfde geldt voor de deelnemende partijen (al zijn die deels gelijk) en de werkprocessen. Dit betekent dat als men al gebruik wil maken van eenzelfde ICT-systeem, de inrichting ervan dusdanig moet zijn dat de informatiehuishoudingen voor verschillende taken volledig zijn gescheiden. Dus gescheiden dossiers en gescheiden procesflows. En inkadering van het gebruik van gegevens door een strikt autorisatiebeleid en controle daarop.

De praktijk laat in dit opzicht een weinig rooskleurig beeld zien. In veel Veiligheidshuizen is het dagelijkse praktijk dat de in GCOS geregistreeerde persoonsgegevens ook standaard

⁵⁰ Hetzelfde geldt uiteraard ook voor andere ICT-systemen.

⁵¹ PDCA: Plan Do Check Act (de kwaliteitscirkel van Deming)

voor ZSM worden gebruikt. Hiervoor ontbreekt een wettelijke basis, en er is ook geen jurisprudentie bekend waaruit zou blijken dat dit wel kan.⁵²

Het juridisch adviesbureau Considerati heeft in 2014 in een rapport enkele adviezen uitgebracht voor GCOS m.b.t. de inrichting van de authenticatie en autorisatie binnen GCOS en de opslag en het bewaren van gegevens in GCOS.⁵³ Deze adviezen zijn ook relevant voor de andere ICT-systemen die in gebruik zijn bij Veiligheidshuizen zoals VIS2 en SISA. In dit rapport staat daarnaast onder meer het volgende:

1. *Juridische basis uitwisseling gegevens ZSM en Veiligheidshuis:*

In dit onderdeel van het rapport wordt ingegaan op de uitwisseling van persoonsgegevens vanuit ZSM (OM) naar het Veiligheidshuis en omgekeerd. Volgens het rapport is het verstrekken van gegevens door het OM vanuit ZSM aan de Veiligheidshuizen en omgekeerd juridisch mogelijk, maar er moet gewaakt worden voor structurele gegevensdeling. Per geval moet zorgvuldig worden afgewogen of gegevensdeling is toegestaan. Om bovenmatig gegevensdelen te voorkomen zal de gegevensdeling in eerste instantie op basis van *hit/no-hit* moeten plaatsvinden. Indien er een hit is, dan kan het OM contact zoeken met de verantwoordelijke(n) voor het betreffende casusoverleg. Daarna is het aan de verantwoordelijke om te beslissen of de dat/wat informatie voor het OM beschikbaar wordt. Daarbij moet rekening worden gehouden met de wettelijke grondslagen voor gegevensdeling van de betrokken individuele netwerkpartners.

2. *Samenloopdetectie voor Veiligheidshuizen en gemeenten*

Om te voorkomen dat twee of meerdere instanties met hetzelfde casussubject werken zonder dat zij dit van elkaar weten, wordt in de praktijk gebruik gemaakt van samenloopdetectie binnen GCOS. Samenloopdetectie vindt in de praktijk plaats (binnen en) tussen Veiligheidshuizen in het kader van de uitoefening van de eigen intake en door gemeenten als ondersteuning van hun coördinerende rol in het kader van de decentralisaties (Participatiewet, Wmo, Jeugdwet). Of samenloopdetectie voor de Veiligheidshuizen is toegestaan hangt af van de vraag of de samenloopdetectie hetzelfde doel dient als waarvoor de persoonsgegevens al binnen de casus worden verwerkt. Dit zal bij Veiligheidshuizen meestal het geval zijn: de samenloopdetectie heeft tot doel om binnen het kader van de casus de beste beslissing te nemen. Het belangrijkste risico van samenloopdetectie voor de Veiligheidshuizen is echter dat medewerkers bovenmatig veel gegevens raadplegen en samenloopdetectie standaard inzetten waardoor zij waarschijnlijk teveel gegevens te zien krijgen (ook uit andere regio's waar zij mogelijk niks mee te maken hebben). Dit risico kan worden teruggebracht door gebruik te maken van een hit/no-hit systeem. Er wordt dan alleen bekend gemaakt dat de persoons bekend is binnen een ander Veiligheidshuis (of een andere casus binnen hetzelfde Veiligheidshuis), maar er wordt niet direct toegang gegeven voor deze gegevens. Wil de medewerker meer weten, dan kan contact worden gezocht met de manager Veiligheidshuis of de betrokken casusregisseur. Beide partijen kunnen dan vanuit hun professionaliteit

⁵² Zie ook het advies van PrivacyCare voor het Veiligheidshuis Regio Utrecht, concept document 0.5 augustus 2016.

⁵³ Adviezen GCOS privacy, Considerati,, 4 december 2014.

beoordelen of gegevensdeling gelegitimeerd is.

Voor wat betreft samenloopdetectie ten behoeve van gemeenten adviseert Considerati om terughoudend te zijn. Er is sprake van verschillende privacy-risico's die niet eenvoudig kunnen worden ondervangen en in veel situaties zal (standaard)samenloopdetectie waarschijnlijk een juridische basis ontberen.⁵⁴

Zoals we hiervoor al hebben vastgesteld, bepaalt de manier waarop in de praktijk met informatiesystemen wordt omgegaan of het systeem 'privacy proof' is of niet.

In de praktijk roepen de door Veiligheidshuizen gebruikte ICT-systemen dan ook regelmatig privacy vragen op. Een van de oorzaken daarvan is dat GCOS, maar ook VIS2 en SISA, werden gebouwd vóórdat de werkprocessen in de Veiligheidshuizen waren uitgekristalliseerd. Idealiter worden eerst de werkprocessen helder beschreven en wordt dan pas dient het ICT-systeem daarop gebouwd.

Een aantal ketenpartners heeft vanwege de hiervoor genoemde risico's dan ook eigen richtlijnen over het gebruik van informatiesystemen opgesteld, waaronder de reclasseringsorganisaties (3RO) en de politie.

Uit het voorgaande blijkt dat het gebruik van casus ondersteunende informatiesystemen de nodige privacy-risico's met zich mee brengt. Deze zijn te ondervangen, maar dat vraagt een zorgvuldige inrichting, richtlijnen voor medewerkers en de toepassing van een kwaliteitssysteem om te kunnen beoordelen of er daadwerkelijk 'privacy proof' wordt gewerkt en vooral ook om daar steeds beter in te worden. Dat neemt niet weg dat het het gebruik van dergelijke gespecialiseerde ICT-systemen zoals GCOS vanuit het oogpunt van informatiebeveiliging (in de zin van artikel 13 Wbp) de sterke voorkeur verdient boven het verzenden en bewaren van persoonsgegevens via e-mail, Word- en Excel documenten/bestanden. De kans op datalekken is bij het gebruik van gespecialiseerde systemen veel kleiner. Bovendien kunnen autorisaties en beveiligingsmaatregelen makkelijker in zo'n systeem worden ingeregeld. GCOS, maar waarschijnlijk ook de andere systemen, bieden ruimte om bewaartermijnen vast te leggen.⁵⁵

Het is aan te bevelen dat Veiligheidshuizen een gezamenlijk programma van eisen opstellen waaraan te gebruiken informatiesystemen tenminste moeten voldoen en hun nu in gebruik zijnde systemen daaraan toetsen. Hetzelfde geldt voor de inrichting van de systemen en de richtlijnen voor het gebruik ervan. Dit handvat biedt daar de eerste aanzet toe.

4.5 Conclusies: wat moet vooraf geregeld zijn?

- Bepaal de wijze van inkleden van verantwoordelijkheid, het gemeenschappelijk doel, de grondslag voor het delen van de gegevens, verplichtingen van de verantwoordelijke, omvang van het delen van informatie;
- Leg deze afspraken vast in een convenant of in een privacy protocol;
- Bepaal of bewerkersovereenkomsten moeten worden gesloten;

⁵⁴ Adviezen GCOS privacy, Considerati,, 4 december 2014, p. 28.

⁵⁵ Privacy compliance Check proces 'Weegoverleg', Considerati, 28 juli 2016

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

- Bepaal of de gegevensverwerking moet worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens of dat een voorafgaand onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens nodig is.
- Stem het vaststellen van een agenda voor een casusoverleg zo veel mogelijk af op de vraag welke sleutel- en schilpartners aanwezig moeten zijn.

5 Overzicht samenwerkende partijen en specifieke wettelijke regels over verstrekking van persoonsgegevens

Hieronder staan de relevante wettelijke regels die specifiek gelden voor het verstrekken van persoonsgegevens door organisaties die deelnemen aan een samenwerkingsverband zoals een Veiligheidshuis. Sommige wetten bevatten een bepaling over het verstrekken van gegevens aan een samenwerkingsverband. Soms wordt dan een specifiek samenwerkingsverband genoemd. Maar in de meeste wetten wordt geen onderscheid gemaakt tussen het verstrekken in een samenwerkingsverband of aan een individuele partij.

5.1 Algemene uitgangspunten en voorwaarden voor het verstrekken van persoonsgegevens aan een andere partij

Het onderstaande overzicht geeft eerst enkele algemene voorschriften en instructies weer die bij iedere gegevensuitwisseling van toepassing zijn. Daarna vermelden we vanaf paragraaf 5.2 per deelnemende partij welke specifieke regels voor die partij gelden.

- Zet de burger centraal en betrek deze zo mogelijk bij de gegevensuitwisseling. Oftewel: wees transparant naar de betrokken burger(s)! Bij onder meer geradicaliseerde personen en een vermoeden van kindermisbruik zal de burger niet direct bij de gegevensuitwisseling worden betrokken, maar bespreek dan met de andere partijen in welke fase dit wel mogelijk is.
- Respecteer het recht op privacy van de betrokken burger.
- Informeer de betrokken burger (of zijn wettelijk vertegenwoordiger) over de gegevensverstrekking en vraag zo nodig zijn toestemming. Zeg wat je gaat doen, waarom en vraag wat de burger daarvan vindt.
- Bereid het overleg met andere partijen voor.
- Gegevensuitwisseling tussen professionals en (andere) instanties vergt een zorgvuldige individuele afweging. De concrete afweging ligt bij de professional.
- Het verstrekken van gegevens moet noodzakelijk zijn voor het gestelde doel en een goede uitvoering van je (wettelijke) taak.
- Vraag aan de wederpartij om duidelijk te maken welke gegevens noodzakelijk zijn.
- Ga na of de geheimhoudingsplicht die uit je ambt, beroep of arbeidsrelatie voortvloeit, gegevensverstrekking aan de ontvangende partij toestaat.
- Vraag je af of de toestemming van de betrokken burger (of zijn wettelijk vertegenwoordiger) voor de gegevensverstrekking nodig is. Houd toestemming en medewerking van de betrokkene wel als uitgangspunt: en welke toestemming (de 'eenvoudige' van artikel 8, onder a, Wbp, of de uitdrukkelijke toestemming van artikel 23, onder a, Wbp in geval van bijzondere persoonsgegevens).
- Verstrek niet méér persoonsgegevens dan nodig is voor de uitvoering van je taak (proportionaliteit: need to know, niet nice to know); vraag je af of volstaan kan of moet worden met 'dat-gegevens'; Vraag je af of je een alternatief hebt

voor het verstrekken van persoonsgegevens (subsidiariteit). Bijvoorbeeld anonieme bespreking van de casus.

- Verstrek alleen gegevens aan een partij die betrokken is bij de uitvoering van je taak en over die gegevens mag beschikken.
- Ga na of de gegevens actueel en correct zijn.
- Scheid feiten en meningen/oordelen; zorg ervoor dat indien meningen/oordelen moeten worden geregistreerd, er duidelijk bij wordt vermeld dat het niet om feiten gaat.
- Maak een belangenafweging tussen noodzakelijke gegevensverstrekking vanuit je taak, het doel van het samenwerkingsverband én de borging van de privacy van de burger;
- Motiveer en documenteer je besluit tot gegevensverstrekking (in het registratiesysteem van je eigen organisatie). Dit ook met het oog op het recht op inzage van de betrokkene;
- Gebruik de verzamelde persoonsgegevens niet voor een ander (niet-verenigbaar) doel.

De voorwaarden gelden voor iedere mondelinge en schriftelijke gegevensverstrekking én voor iedere professional die deelneemt aan een casusoverleg. Dit betekent dat in elke afzonderlijke casus een afweging moet worden gemaakt.

Hierbij moet in eerste instantie gekeken worden naar de wetgeving over gegevensverwerking waar de betreffende professional onder valt (zoals bijvoorbeeld de Jeugdwet). Waar geen specifieke wetgeving bestaat over gegevensverwerking biedt de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) een kader en stelt eisen. In een Veiligheidshuis worden vooral persoonsgegevens gedeeld die betrekking hebben op iemands gezondheid en/of contacten met de politie/justitie. Daarom is het ook van belang om erop te wijzen dat partijen rekening moeten houden met de verbodsbepaling van artikel 16 Wbp. Op grond van dit artikel is het verboden om *strafrechtelijke en/of gezondheidsgegevens* te verwerken, tenzij sprake is van een uitzonderingsgrond op basis van artikel 17 t/m 22 of artikel 23 Wbp. Daarnaast dient er te allen tijde een grondslag voor de verwerking te bestaan uit artikel 8 Wbp. Dit wil zeggen dat puur het feit dat een organisatie op grond van artikel 21 Wbp een ontheffing heeft van het verbod op het verwerken van gezondheidsgegevens (bijvoorbeeld maatschappelijk werk), niet betekent dat zij zomaar van iedereen gezondheidsgegevens mag verwerken. Er moet altijd een grondslag zijn op basis van artikel 8 Wbp voor de rechtmatige gegevensverwerking (bijvoorbeeld overeenkomst, wettelijke verplichting of publiekrechtelijke taak).

5.2 Politie

In relatie tot de Veiligheidshuizen is voor de politie de volgende wet- en regelgeving van toepassing:

- de Politiewet 2012 (PW);
- het Wetboek van Strafrecht (Sr) en het Wetboek van Strafvordering (Sv);
- de Wet Politiegegevens (Wpg);
- het Besluit Politiegegevens (Bpg);
- De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

5.2.1 Politiewet, Wetboek van Strafvordering en Wetboek van Strafrecht

In de Politiewet 2012 staat de taakuitvoering van de politie In artikel 3 PW staat dat de politie tot taak heeft om *“in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.”*

In het Wetboek van Strafvordering worden de bevoegdheden gegeven voor het verzamelen van politiegegevens. In het Wetboek van Strafrecht is de basis van het strafrecht te vinden. Hierin is opgenomen wat strafbare feiten zijn c.q. wat misdrijven en overtredingen zijn en welke sancties hierop staan. Daarnaast worden strafbare feiten genoemd in onder andere de Wegenverkeerswet, de Opiumwet en de Wet wapens en munitie.

5.2.2 Wet politiegegevens

In de Wet politiegegevens (Wpg) worden de bevoegdheden gecreëerd voor het verwerken van politiegegevens. De Wet politiegegevens is een ‘lex specialis’ ten opzichte van de Wet bescherming persoonsgegevens, dat wil zeggen dat de wetgever in de Wbp heeft bepaald dat de Wbp niet van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van de uitvoering van de politietaak, bedoeld in de artikelen 3 en 4, eerste lid, van de Politiewet 2012.⁵⁶

De Wpg kent een gesloten verstrekkingenregime. Hoewel de wetgever in 2005 met de wijziging van de Wet politieregisters (Wpolr) naar de Wpg is overgegaan naar een meer open verstrekkingenregime, is er nog altijd een bijzondere geheimhoudingsbepaling opgenomen in de wet (artikel 7 Wpg) en een ieder is gehouden tot een geheimhouding wanneer hij de beschikking krijgt over politiegegevens. Dit geldt niet alleen voor personen die zijn belast met de verwerking van politiegegevens of die de gegevens direct van de politie hebben gekregen, maar ook voor eventuele tweede en volgende ontvangers, die de gegevens doorverstrekken hebben gekregen.

In de Wpg wordt de verwerking van politiegegevens voor diverse doelen geregeld. Hier wordt een aantal van de betreffende bepalingen genoemd:

Art. 8 regelt de verwerking van persoonsgegevens voor de uitvoering van de dagelijkse politietaak, art. 9 de verwerking voor rechercheonderzoeken (handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval), art. 10 de inzicht in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde) en art 13 ten behoeve van ondersteuning van de politietaak. Er bestaan dus diverse categorieën politiegegevens: de zogenaamde ‘8 en 13 politiegegevens’ tegenover de zogenaamde ‘9 en 10 politiegegevens’.

De Wpg bevat ook bepalingen over het bewaren dan wel vernietigen van politiegegevens. Die termijnen voor bewaren of vernietigen hangen samen met de vraag om welke categorie politiegegevens het gaat, maar hangt ook samen met de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht.

Behalve de politie vallen ook de Koninklijke Marechaussee, de Rijksrecherche en de Bijzondere opsporingsdiensten (BOD-en) binnen het regime van de Wpg. Dat betekent

⁵⁶ Artikel 2 lid 2 onder c Wbp. Dit geldt ook voor Wet basisregistratie personen (artikel 2 lid 2 onder d Wbp) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (artikel 2 lid 2 onder e Wbp).

dat aan hen politiegegevens ter beschikking worden gesteld. Binnen het Wpg domein is er sprake van een free flow of information ofwel 'delen-tenzij'.

Verstreking van politiegegevens

Bij alle andere partijen is er sprake van het verstrekken van politiegegevens buiten het Wpg-domein, zoals aan het Openbaar Ministerie, gemeenten (respectievelijk aan de burgemeester en het college van B&W) en aan zorgpartijen of andere partijen. Hierbij is het motto: niet 'delen-tenzij'. Voor het Handvat Privacy is het dus van belang om nader in te gaan op het verstrekken van politiegegevens.

De Wet politiegegevens geeft een aantal bepalingen voor het verstrekken van politiegegevens; het gaat hier om de artikelen 16 t/m 24 Wpg. Er zijn artikelen voor bilaterale verstreking en er is een bepaling voor de verstreking aan een samenwerkingsverband, artikel 20 Wpg.

Omdat het bij de Veiligheidshuizen gaat om samenwerkingsverbanden wordt eerst ingegaan op artikel 20 Wpg.

Op grond van artikel 20 Wpg kan de politie op lokaal niveau structureel in samenwerkingsverbanden samenwerken met partijen die op zichzelf niet als ontvanger van politiegegevens in de Wpg zijn aangewezen, zowel aan publiekrechtelijke als aan private partijen. Omdat de verstreking van politiegegevens aan derden in het kader van een samenwerkingsverband alleen kan plaatsvinden indien het doel van de verstreking overeenstemt of verenigbaar is met de politietak, zijn nadere voorwaarden van toepassing: de politie kan, voor zover dit met het oog op een zwaarwegend algemeen belang noodzakelijk is voor een samenwerkingsverband van politie met personen of instanties, *beslissen tot het verstrekken van politiegegevens* aan die personen en instanties voor het voorkomen en opsporen van strafbare feiten, het handhaven van de openbare orde, het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven of het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving. In de hiervoor bedoelde *beslissing tot gegevensverstreking* wordt daarom vastgelegd voor welk zwaarwegend algemeen belang de verstreking noodzakelijk is, voor welk samenwerkingsverband de politiegegevens worden verstrekt en het doel waartoe dit is opgericht, welke gegevens worden verstrekt, de voorwaarden waaronder de gegevens worden verstrekt en aan welke personen of instanties de gegevens worden verstrekt.

De MvT bij de Wpg zegt hierover: *"Gelet op artikel 8, tweede lid, van het EVRM dient onder het criterium 'zwaarwegend algemeen belang' te worden verstaan het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Uit de definitie zwaarwegend algemeen belang volgt logischerwijs dat dit belang een beperktere reikwijdte heeft dan het algemeen belang. Voorkomen moet namelijk worden dat deze gegevens al te makkelijk worden verstrekt. Een gegevensverwerking is vanuit het oogpunt van een zwaarwegend algemeen belang gerechtvaardigd indien de verwerking voor de samenleving van meer dan gewone betekenis is. Toepassing van het criterium van het zwaarwegend algemeen belang impliceert een belangenafweging. Het belang dat gediend wordt met de verstreking van de gegevens wordt afgewogen tegen het belang van de persoonlijke levenssfeer van degene op wie de*

*politiegegevens betrekking hebben. Bij deze belangenafweging moeten ook de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit worden betrokken.*⁵⁷

Om in 'artikel 20-situaties' (samenwerking van meerdere partijen/casusoverleg) politiegegevens te kunnen verstrekken, is het noodzakelijk om relevante afspraken tussen de samenwerkende partijen in een zogenoemd convenant vast te leggen. Daarnaast is aan de verstrekking op grond van artikel 20 Wpg de voorwaarde verbonden dat het bevoegd gezag akkoord moet zijn gegaan en dat betekent dat zowel de burgemeester (s) als het Openbaar Ministerie akkoord dienen te gaan met de structurele verstrekking van politiegegevens aan het samenwerkingsverband. Aanvullend aan het convenant moet dan ook een artikel 20 Wpg Besluit worden genomen. Voor de politie is namens de Minister van Veiligheid en Justitie als korpsbeheerder de nationaal korpschef bevoegd om een artikel 20 Wpg besluit te nemen, of een door hem gemandateerde (lid van de eenheidsleiding). Op grond van het zogenaamde Mandaatbesluit heeft de Korpschef deze bevoegdheid gemandateerd aan de Politiechefs. Dit betekent dat voor ieder afzonderlijk samenwerkingsverband een convenant moet worden opgesteld en een artikel 20 Wpg besluit.

Verder kunnen er op grond van art. 4:5 eerste lid Bpg, geen art. 9 en 10 politiegegevens worden verstrekt aan art. 20 samenwerkingsverbanden. Op grond van art. 4:5 tweede lid Bpg kan dit alleen indien dringend noodzakelijk voor een goede uitvoering van de politietaken door de in afwijking van het eerste lid worden besloten, alleen in "*incidentele gevallen*" hierbij moet worden gedacht aan "*ernstig gevaar voor de gezondheid of het leven van bepaalde personen.*"⁵⁸

Artikel 20 Wpg is een bepaling over de structurele verstrekking van politiegegevens aan samenwerkingsverbanden. Dit is een unieke bepaling. De Wpg is de enige wet waarin de wetgever een dergelijke generieke bepaling heeft opgenomen om (bijzondere) persoonsgegevens te kunnen verstrekken aan samenwerkingsverbanden.

Wanneer de politiegegevens vervolgens in een samenwerkingsverband worden doorgegeven aan een van de overige convenantpartners, is de Wpg niet meer van toepassing maar de Wbp. De gegevens zijn dan binnen het samenwerkingsverband geen politiegegevens, maar persoonsgegevens c.q. strafrechtelijke persoonsgegevens (ex artikel 16 Wbp). Strafrechtelijke persoonsgegevens zijn bijzondere persoonsgegevens. De ontvangers van de politiegegevens vallen overigens wel onder de eerder genoemde geheimhoudingsplicht van artikel 7 Wpg. Dat wil zeggen dat de geheimhoudingsverplichting nog steeds op de persoonsgegevens rusten c.q. de geheimhoudingsplicht meeverhuist naar de ontvanger.

Naast de verstrekkinggrondslag van artikel 20 Wpg zijn er zoals al eerder aangegeven nog andere verstrekkinggrondslagen.

In 2010 heeft de AP (toen nog Cbp) naar aanleiding van onderzoeken in 2 Veiligheidshuizen geoordeeld dat als met de politie wordt samengewerkt in het verband van de Veiligheidshuizen, artikel 20 Wpg van toepassing is. De politie kan dan over de

⁵⁷ MvT Kst 30327 nr 3. pag 74

⁵⁸ Besluit van 14 december 2007, houdende bepalingen ter uitvoering van de Wet politiegegevens (Besluit politiegegevens), Stbld 2007, 550, pag. 70, 71, 81 en pag. 92

verstrekkingen aan de partijen in het Veiligheidshuis, voor de doelen zoals die daarover zijn geformuleerd in het convenant, niet zeggen dat de verstrekkinggrondslag bijv. artikel 16 Wpg is. De verstrekkinggrondslag binnen het Veiligheidshuis is artikel 20 Wpg. Dit ligt anders wanneer bijvoorbeeld de politie voor de openbare orde taak politiegegevens verstrekt aan de burgemeester, of voor doelen die buiten het doel van het Veiligheidshuis vallen, zie p. 11 en 12 van:

https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/downloads/pb/pb_20110330-veiligheidshuis-bergen-op-zoom.pdf

In verband met de partijen in de samenwerkingsverbanden van de Veiligheidshuizen wordt hieronder een aantal van die bilaterale verstrekkingsmogelijkheden in de wet genoemd, maar deze zijn dus niet van toepassing voor verstrekking van politiegegevens aan het Veiligheidshuis.

De Wpg biedt de mogelijkheid om –onder meer- te verstrekken aan:

1. het Openbaar Ministerie. Het gaat dan om alle politiegegevens die nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het OM, op grond van artikel 16 lid 1 sub b en artikel 23 lid 1 sub a Wet politiegegevens⁵⁹.
2. de burgemeester. Hier gaat het om alle politiegegevens voor zover nodig voor de handhaving van de openbare orde. In artikel 16 eerste lid onder c wordt de verstrekking van politiegegevens geregeld aan: *“ de burgemeesters voor zo ver zij deze behoeven: 1° in verband met hun gezag en zeggenschap over de politie, of 2°. in het kader van de handhaving van de openbare orde.”*
3. het college van burgemeesters en wethouders, ten behoeve van de uitvoering van de taken, bedoeld in de artikelen 2.3, eerste en zesde lid, en 2.4, eerste lid, van de Jeugdwet, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub i Besluit politiegegevens.

NB In het dagelijks spraakgebruik wordt vaak gesproken over verstrekking aan de gemeente, maar de gemeente wordt in de Wpg als zodanig niet genoemd als instelling die politiegegevens mag ontvangen: het gaat steeds over de burgemeester (bijvoorbeeld artikel 16 lid 1 onder b Wpg) of het college van burgemeester en wethouders (zie punt 5 Jeugdwet).

3. aan buitengewone opsporingsambtenaren zoals bedoeld in artikel 142 van het Wetboek van Strafvordering, voor zover zij deze politiegegevens nodig hebben voor de opsporing van strafbare feiten bij het onderzoek waarbij zij zijn betrokken (artikel 16 lid 1 onder a Wpg). Dit betekent dus dat de betreffende ambtenaar reeds bezig moet zijn met een onderzoek en dat hij met opsporingswerk bezig is en niet met toezicht of handhaving! In de praktijk zullen de politiegegevens dan bijvoorbeeld worden verstrekt aan een sociaal rechercheur of leerplichtambtenaar, aangezien deze is benoemd tot BOA (buitengewoon opsporingsambtenaar). De leerplichtambtenaar heeft een geheimhoudingsplicht op grond van artikel 125 a lid 3 Ambtenarenwet en artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht.

⁵⁹ Verstrekkingen aan o.a. de gezagsdragers i.c. de leden van het Openbaar Ministerie t.b.v. bepaalde taken en aan de burgemeesters t.b.v. bepaalde taken, kunnen niet worden geweigerd of aan beperkende voorwaarden worden onderworpen. Deze verstrekkingen zijn in principe verplicht. Ten aanzien van artikel 16 maakt de politie nog altijd wel de afweging wat dan precies wordt verstrekt.

Een gemeentelijke Leerplichtambtenaar verricht taken op grond van de Leerplichtwet, de sociaal rechercheur van de gemeentelijke afdeling Werk en Inkomen ten behoeve van zijn taakuitvoering op grond van de Participatiewet en Wet SUWI voor het doel van die wet. Het gaat hierbij niet om bevoegdheid van de burgemeester maar van het College van B&W. Niet voor alle gemeentelijke taken zijn specifieke verstrekkingbepalingen gecreëerd in de Wpg of het Bpg. In een aantal gevallen kan dan wellicht aan de gemeente verstrekt worden op grond van artikel 20 Wpg, maar dan moet wel steeds worden onderzocht of er sprake is van een ontvangstbevoegdheid. Daarbij speelt de vraag of de betreffende gemeenteambtenaar wel of geen bijzondere opsporingsambtenaar is en wat de specifieke wettelijke taken zijn waarmee de gemeenteambtenaar is belast.

4. medewerkers van Reclasseringsinstellingen (reclasseringswerkers), voor zover nodig voor de uitvoering van de wettelijke reclasseringstaken, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub g Besluit politiegegevens.

5. de Gecertificeerde (jeugdzorg) Instellingen, voor de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub i Besluit politiegegevens. De GI kan de politie ook om informatie vragen op grond van artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet.

6. Veilig Thuis (het AMHK), voor de uitvoering van de taken, genoemd in artikel 4.1.1 lid 2 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub i Besluit politiegegevens.

7. de Raad voor de Kinderbescherming, voor de uitvoering van de taken van de raad, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub j Besluit politiegegevens.

8. instanties die hulp aan slachtoffers verlenen, waaronder de Stichting Slachtofferhulp Nederland, voor zover de gegevens betrekking hebben op de hulp aan slachtoffers en op de bemiddeling tussen slachtoffers en verdachten/veroordeelden, op grond van artikel 4:2 lid 1 onder b Besluit politiegegevens.

Van bovenstaande verstrekkingmogelijkheden zijn alleen de verstrekkingen op basis van artikel 16 Wpg verplicht. Voor de overige gronden geldt de 'kan-bepaling', d.w.z. dat de politie dus zelf beslist of ze verstrekt en wat er dan precies wordt verstrekt. Dit geldt ook voor verstrekkingen op grond van art. 20 Wpg. Voor de verstrekking op grond van artikel 20 Wpg geldt bovendien dat deze op grond van de Wpg moeten worden geprotocolleerd, dat wil zeggen dat de politie moet vastleggen aan welke partij zij wanneer welke politiegegevens verstrekt en waarom.

5.2.3 Wet bescherming persoonsgegevens

De Wbp is voor de politie voornamelijk van toepassing op de interne bedrijfsvoering en nauwelijks op gegevensverwerkingen voor de politietaken, voor de politietaken geldt de Wpg.

Een uitzondering hierop is de vergunningverlening in het kader van de flora- en faunawet, onder andere jachtactehouders en vergunningverlening in het kader van de Wet wapens en munitie. Dit valt onder de zogenaamde korpscheftaken. Hierop is de Wbp van toepassing. Hetzelfde geldt voor de controle van seksinrichtingen en 'gruithokkers' in

het kader van helingbestrijding ten behoeve van de burgemeester (de zogenaamde burgemeesterstaken). Op al deze taken is de Wbp van toepassing.

Daarnaast verwerkt de politie veel persoonsgegevens van politiemedewerkers. Die verwerking loop uiteen van gegevens met betrekking tot de uitkomst van betrouwbaarheids- en geschiktheidsonderzoeken tot gegevens over uitval als gevolg van ziekte (PTSS) en allerlei andere werk gerelateerde gegevens. Alle gegevensverwerkingen met betrekking tot interne bedrijfsvoering vallen onder het regime van de Wbp.

Als de politie samenwerkt in artikel 20-Wpg-samenwerkingsverbanden en er sprake is van een gemeenschappelijke gegevensverwerking, is de Wbp van toepassing. Indien door de samenwerkingspartners is gekozen voor een gezamenlijke Wbp-verantwoordelijkheid, dan is de politie dus niet alleen 'verantwoordelijke' voor de verstrekking van de politiegegevens aan het samenwerkingsverband, maar ook 'verantwoordelijke' voor de verdere verwerking van die gegevens in het samenwerkingsverband.

5.2.4 Belang van de bescherming van persoonsgegevens van de politie

De waarde van privacy voor de politie is driedig:

1. privacy is van belang voor de vertrouwensrelatie die de politie met burgers heeft. De bereidheid informatie te delen door burgers met de politie in de wijk, hangt hiermee nauw samen.
2. hiernaast is privacy van belang voor het succes in de opsporing en vervolging. Zaken niet stuk maken doordat informatie die relevant is in een opsporingsonderzoek op straat komt te liggen of aan de verkeerde persoon wordt meegegeven zodat de verdachte geïnformeerd wordt. Ook in de vervolging overigens: als vertrouwelijke informatie op straat komt dan verliest het OM zijn recht op vervolging en zal vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging volgen.
3. aansprakelijkheidstellingen voorkomen als gevolg van geleden (emotionele) schade.

5.3 Openbaar Ministerie

In relatie tot de Veiligheidshuizen zijn voor het OM de volgende wetten van toepassing:

- het Wetboek van Strafrecht (Sr) en het Wetboek van Strafvordering (Sv);
- de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg);
- de Aanwijzing verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden.

5.3.1 Verstrekking van strafvorderlijke en justitiële gegevens

Op grond van artikel 8a juncto 39f Wjsg kan het OM, voor zover dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, aan personen of instanties voor de volgende buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden strafvorderlijke gegevens en justitiële gegevens verstrekken:

- a. het voorkomen en opsporen van strafbare feiten;
- b. het handhaven van de orde en veiligheid (onder andere politie, burgemeester);

- c. het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving;
- d. het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing;
- e. het beoordelen van de noodzaak tot het treffen van een rechtspositionele of tuchtrechtelijke maatregel,
- f. het verlenen van hulp aan slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit betrokken zijn (onder andere Slachtofferhulp Nederland, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdzorg, gezondheidsdiensten en -instellingen) of
- g. het verrichten van een privaatrechtelijke rechtshandeling door een persoon of instantie die met een publieke taak is belast.

Het Openbaar Ministerie kan zowel actief (op eigen initiatief) als passief (op verzoek) informatie verstrekken voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden.

Het OM is op grond van artikel 39f Wvsg niet verplicht om gegevens te verstrekken. Alvorens tot verstrekking wordt overgegaan, wordt steeds een afweging gemaakt van het belang dat de ontvanger heeft bij het verkrijgen van de informatie ten opzichte van bijvoorbeeld de belangen van opsporing en vervolging en het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n). Indien de uitkomst van een strafrechtelijk onderzoek nog onzeker is, dient meer terughoudendheid te worden betracht bij een verstrekking aan derden. Aan de andere kant betekent dit dat bij een bewijsbare zaak eerder de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen gerechtvaardigd is. Bij deze belangenafweging dienen de beginselen van noodzakelijkheid, subsidiariteit en proportionaliteit te worden betrokken. Gegevens mogen niet worden verstrekt op grond van het enkele belang dat de derde daarbij heeft!

Wanneer een zaak is geëindigd met een sepot of een vrijspraak geldt als uitgangspunt dat geen informatie wordt verstrekt, tenzij er sprake is van een zwaarwegend belang dat de verstrekking in dat geval rechtvaardigt. Wanneer nog geen definitieve vervolgingsbeslissing is genomen, geldt als uitgangspunt dat geen informatie wordt verstrekt tenzij sprake is van een spoedeisend belang dat de verstrekking in dat geval rechtvaardigt.

Nadere uitwerking OM op basis van een format:

Algemeen

1. Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

Openbaar Ministerie, Prins Clauslaan 16, Den Haag

2. Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

Het OM is onder andere belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Het OM heeft het gezag over de opsporing van strafbare feiten en is verantwoordelijk voor het vervolgen daarvan, alsmede voor de tenuitvoerlegging van de opgelegde straffen (artikel 124 Wet op de rechterlijke organisatie).

3. In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk kader?

Het past bij de preventieve en repressieve taken van het OM.

4. Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

Het College van procureurs-generaal is de verantwoordelijke voor de verwerking van strafvorderlijke gegevens (artikel 39a lid 1 Wjsg). Dat betekent dat het college verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

Het college heeft in de Aanwijzing Wjsg de bevoegdheden zoals aangegeven in titel 2A van de Wjsg tot het verwerken van strafvorderlijke en justitiële gegevens gemandateerd aan de hoofden van de parketten, het hoofd van de afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken van het Parket-Generaal, de directeur van de Dienstverleningsorganisatie Openbaar Ministerie.

5. Welke informatie hoopt de organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Informatie om te kunnen beoordelen of strafrechtelijk ingrijpen geïndiceerd is.

Wettelijk kader

1. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt?)

De grondslag voor het verstrekken van gegevens zijn de artikelen 8a, 39e en 39f Wjsg en de Aanwijzing Wjsg van het College van procureurs-generaal.

Strafvorderlijke gegevens kunnen worden verstrekt:

- ter voorkoming en opsporen van strafbare feiten;
- het handhaven van de orde en veiligheid;
- het uitoefenen van toezicht op naleving van regelgeving;
- het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing;
- het beoordelen van de noodzaak tot het treffen van een rechtspositionele of tuchtrechtelijke maatregel;
- het verlenen van hulp aan slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit betrokken zijn.

In de Aanwijzing Wjsg zijn de volgende uitgangspunten verwoord: geen plicht maar bevoegdheid, moet passen binnen de taakuitoefening van het OM, meer zekerheid omtrent de strafrechtelijke vervolging, passief en actief, subsidiair, noodzakelijk, proportioneel en evenredig.

Voor de vraag of het OM informatie kan verstrekken wordt de algemene beoordelingsstructuur gevolgd. Daarin komen de volgende vragen aan de orde:

- Is de verstrekking nodig voor de goede taakvervulling van het OM?

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

- Is de verstrekking noodzakelijk met het oog op een zwaarwegend algemeen belang?
- Is het doel in lid 1 van artikel 39f Wjsg genoemd?
- Is de ontvangen informatie noodzakelijk voor de ontvangers met het oog op een zwaarwegend algemeen belang?
- Is sprake van een contra-indicatie (reden om niet te verstrekken)?

Er is sprake van een zwaarwegend algemeen belang wanneer het gaat om:

- Het belang van de nationale veiligheid;
- De openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land;
- Het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten;
- De bescherming van de gezondheid of de goede zeden;
- De bescherming van rechten en vrijheden van anderen.

Jurisprudentie vult nog aan: de verstrekking moet legitiem, noodzakelijk en voorzienbaar zijn.

Contra-indicaties om te verstrekken zijn:

- Er is nog geen definitieve vervolgingsbeslissing;
- Zaak is geëindigd in technisch sepot of vrijspraak.

Uitgangspunt is dat bij een contra-indicatie geen informatie wordt verstrekt tenzij sprake is van een zwaarwegend belang dat de verstrekking rechtvaardigt. Een zwaarwegend belang is in ieder geval aanwezig in de volgende situaties:

- Door middel van het verstrekken van informatie kan ernstig en acuut gevaar worden afgewend;
- Het gedrag (nalaten daaronder begrepen) dat voorwerp is geweest van strafrechtelijk onderzoek past niet binnen een integere uitoefening van een overheidsfunctie;
- Het gedrag (nalaten daaronder begrepen) dat voorwerp is geweest van strafrechtelijk onderzoek is relevant voor de vraag of een rechtspositionele dan wel tuchtrechtelijke maatregel moet worden genomen tegen iemand die als zelfstandige, werknemer, vrijwilliger of stagiaire een gevoelige functie bekleedt, indien dat vastgestelde handelen twijfels doet rijzen over zijn behoorlijk (beroepsmatig) functioneren;
- Het verstrekken van informatie maakt het treffen van noodzakelijke organisatorische of bestuurlijke maatregelen mogelijk;
- Het gedrag dat naar voren komt uit het strafrechtelijk onderzoek levert civielrechtelijk aansprakelijkheid op tussen het slachtoffer/de betrokkene en de (gewezen) verdachte.

Als nog geen vervolgingsbeslissing is genomen, dient tevens sprake te zijn van een spoedeisend belang.

2. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het **vragen** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd aan de deelnemers?)

Het OM kan in de fase voordat een verdenking bestaat om gegevens verzoeken. Jurisprudentie bepaalt dat dan geen zware inbreuk op de privacy gemaakt mag worden.

Zodra sprake is van een verdenking is het OM verplicht om gebruik te maken van zijn vorderingsbevoegdheden (Wet vorderen gegevens). Daarop bestaan enkele uitzonderingen. Deze uitzonderingen staan in de Aanwijzing opsporingsbevoegdheden van het college van procureurs- generaal. Het OM hoeft niet te vorderen als een bijzondere wettelijke bepaling de verstrekking mogelijk maakt.

3. Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuis-partners? Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

a. Gemeenten:

- Burgemeester voor zover deze kan bijdragen aan voorkoming en opsporen van strafbare feiten;
- Burgemeester voor zover hij de gegevens behoeft voor het handhaven van de orde en veiligheid;
- Als bestuursorgaan belast met het toezicht op het naleven van regelgeving;
- Als bestuursorgaan voor het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing.

b. Politie:

- Aan ambtenaren als bedoeld in artikel 141 en 142 Sr ter voorkoming en opsporen van strafbare feiten;
- Aan ambtenaren als bedoeld in artikel 2 Politiewet 2012 voor het handhaven van de orde en veiligheid.

4. Werkt de organisatie reeds samen met een of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

Met ketenpartners binnen de strafrechtspleging wordt veelvuldig samengewerkt. Een groot gedeelte van de verstrekkingen vinden binnen de strafrechtspleging zijn grondslag in 39e Wjsg (verstrekkingen voor binnen de strafrechtspleging gelegen doeleinden).

Privacy

Strafvorderlijke gegevens die door het Openbaar Ministerie gedeeld worden ten behoeve van het Veiligheidshuis vallen onder het regime van de Wet bescherming persoonsgegevens. Alle partijen dienen geheimhouding te betrachten ten aanzien van deze gegevens en mogen deze niet verder verspreiden, anders dan voor het doel waarvoor ze zijn gegeven (ten behoeve van een onder eenduidige regie aanpakken van ernstige overlast en het bestrijden van criminaliteit).

1. Welke waarborgen voor de organisatie worden gevraagd aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

- Er mogen geen risico's voor de strafzaken ontstaan. Gazo (geen actie zonder overleg) is essentieel. Daarnaast moet worden voorkomen dat een beroep wordt gemaakt op artikel 359a Sv (vormverzuimen), omdat een onrechtmatige inbreuk

is gemaakt op de privacy van betrokkenen of dat onrechtmatig gegevens zijn verstrekt door het OM of door degenen die onder het gezag van het OM opereren. Maar ook onrechtmatige verwerkingen door derden kunnen in bepaalde gevallen gevolgen hebben voor de strafzaak.

- Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin het OM samenwerkt een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn, inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacyprotocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan). Dit geldt ook voor GCOS.
- De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.
- De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld. Onder andere in verband met risico's van een datalek.
- Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij de deelnemende organisaties. Bij voorkeur geen mailboxen/administraties waaraan verzoeken gestuurd kunnen worden.

2. Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door de organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

Op grond van de wettelijke taakstelling van het OM en de Wjsg als het gaat om het verzamelen en verstrekken van gegevens. De Wjsg blijft de grondslag van verwerking van strafvorderlijke gegevens binnen het Veiligheidshuis.

3. Zijn er mogelijkheden voor de organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja, dat zijn strafvorderlijke gegevens. Het OM verstrekt deze strafvorderlijke gegevens op grond van de Wjsg. De grondslag van de verwerking van strafvorderlijke gegevens voor de andere Veiligheidshuis-partners vindt zijn basis in het tweede lid van artikel 39f Wjsg. Te allen tijde zijn de partijen gebonden aan de geheimhoudingsplicht van artikel 52 Wjsg. Binnen het Veiligheidshuis mogen de strafvorderlijke gegevens onderling gedeeld worden, mits dit noodzakelijk is voor het doel waarvoor deze gegevens in eerste instantie is verstrekt.

Belang van bescherming persoonsgegevens

Voor het OM geldt een geheimhoudingsplicht (artikel 144 jo 13 van de Wet op de rechterlijke organisatie). Deze geheimhouding is nodig voor een goede taakuitoefening van het OM en een goed verloop van het strafproces.

De Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens geeft regels over het verwerken en verstrekken van strafvorderlijke gegevens. In deze wet komen de uitgangspunten van de Europese privacyregelgeving terug zoals de doelbinding, de zorgvuldigheid en de proportionaliteit. Maar deze wet geeft ook een opsomming van doelen waarvoor

strafvorderlijke gegevens binnen en buiten de strafrechtspleging mogen worden verstrekt. Er moet dan altijd sprake zijn van een zwaarwegend algemeen belang. Samen met de Aanwijzing Wjsg van het College van procureurs-generaal ontstaat dan een uitgebalanceerd regime waarbij rekening wordt gehouden met de privacybelangen van betrokkenen enerzijds en de belangen van opsporing en vervolging anderzijds.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

1, Justitiële gegevens: Het OM is niet verantwoordelijk voor de verwerking van justitiële gegevens, de zogenoemde antecedenten. Verantwoordelijke is de Justitiële Informatiedienst in Almelo. Het OM mag geen justitiële documentatie verstrekken aan het Veiligheidshuis. Wel kan, indien er strafvorderlijke gegevens worden verstrekt, justitiële gegevens die behoren bij de (specifieke) zaak meeverstrekkt worden, bijvoorbeeld de afloop van een specifieke strafzaak. Overige justitiële gegevens (van andere strafzaken) mogen niet verstrekt worden.

2. Rechterlijke uitspraken: Het OM is niet verantwoordelijk voor de verwerking van rechterlijke uitspraken. Dat zijn de gerechten. Het OM mag wel het resultaat van een strafzaak verstrekken, te weten de kwalificatie van het bewezen verklaarde en de opgelegde straf of maatregel (en eventueel datum uitspraak), dan wel de mededeling dat sprake is van een vrijspraak of niet-ontvankelijkheid van het OM.

3. Samenloop Wpg en Wjsg: Een groot deel van de strafvorderlijke gegevens zijn tevens politiegegevens. Daarom is afstemming met de politie nodig over wie wat verstrekt. Als een proces-verbaal is ingediend bij het OM (en de gegevens zich fysiek bij het OM bevinden) of gegevens in de OM-systemen zijn verwerkt, vindt de verstrekking in principe plaats door het OM. Wat het OM mogelijk nog aan relevante aanvullende gegevens heeft die de politie niet heeft zijn: verhoren bij de rechter-commissaris, proces-verbaal onderzoek ter terechtzitting, (mededeling) uitspraak.

4. Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen. In beginsel dienen gegevens van andere personen dan betrokkenen geanonimiseerd te worden (artikel 39f, lid 2, Wjsg).

5. Verstrekking gebeurt bij voorkeur mondeling en indien nodig schriftelijk.

6. Zeven leefgebieden: De informatiebehoefte rond de Veiligheidshuizen is van oudsher ingedeeld in zeven leefgebieden. Per leefgebied wordt zoveel mogelijk in kaart gebracht welke organisatie de benodigde gegevens heeft en of ze verstrekt kunnen worden.

7. Betrokkenheid zaaksofficier van justitie: Uit de inventarisatie van de gegevens die nodig zijn blijkt dat bijvoorbeeld vaak informatie over het gedrag van betrokkene nodig is. Denk aan (proces)houding. Het is belangrijk dat in die gevallen de zaaks OvJ bij de Veiligheidshuis-casus wordt betrokken.

Niets uit deze tekst mag worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

8. Aanmeldcriteria/criteria voor agendering: Het is lastig om duidelijke criteria te benoemen wanneer een casus in aanmerking komt voor aanmelding in het Veiligheidshuis. Het is belangrijk dat hier meer (landelijk) invulling aan wordt gegeven.

9. Vier fasen: Er zijn verschillende momenten/fasen in het Veiligheidshuis-samenwerkingsproces waarin het OM om informatie wordt gevraagd. Elke fase kent zijn eigen afwegingen wat betreft noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit.

Er zijn grofweg 4 fasen/momenten te onderscheiden:

Fase 1) Aanmelden ten behoeve van intake

Fase 2) Triage/beeldvorming

Fase 3) Het casusoverleg

Fase 4) Afdoening en terugmelding

10. Het Veiligheidshuispersoneel mag JD-online niet raadplegen. Zij dienen hiervoor dus ook niet geautoriseerd te worden. Autorisatie is voorbehouden aan functionarissen die de wettelijke bevoegdheid hebben om persoonsgegevens uit de Justitiële Documentatie te raadplegen.

5.4 Gemeente

De gemeente heeft een belangrijke rol in het veiligheidsdomein en in het sociale domein. Een gemeente kan te maken hebben met allerlei soorten veiligheidsproblemen en sociale problemen in haar wijken en onder haar burgers. Dit loopt uiteen van criminaliteit, openbare-ordeproblemen, drugs- of geluidsoverlast op straat of vanuit woningen tot schoolverzuim, werkloosheid, schulden, analfabetisme, slechte beheersing van de Nederlandse taal en gezondheidsproblemen, waaronder psychiatrische problemen. Hierbij kan sprake zijn van een stapeling van problemen tot meervoudige complexe problematiek, bijvoorbeeld bij gezinnen waarbij problemen alleen in samenhang met elkaar kunnen worden opgelost. De gemeentelijke taken hierin zijn neergelegd in allerlei wetgeving. Omdat die wettelijke taak zo breed is, moet de gemeente steeds rekening houden met de verschillende wetten die van toepassing zijn. In het veiligheidsdomein en het sociaal domein zijn verschillende wetten van toepassing. Nog ingewikkelder wordt het wanneer die domeinen elkaar raken, zoals in het Veiligheidshuis.

Omdat de wettelijke taken van gemeenten zo uiteenlopend zijn, is ook het wettelijke kader voor gegevensuitwisseling voor gemeenten bijzonder breed, gevarieerd en daardoor ook complex.

- Ten eerste moet worden gekeken naar de wettelijke taken van de gemeente;
- Ten tweede is van belang te bekijken of het gaat om verplichte wettelijke taken of niet verplichte wettelijke taken.
- Ten derde moet worden bekeken wat de wettelijke grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens in de betreffende wetten zijn.

- Ten vierde moet worden gekeken of de betreffende wettelijke taak een bevoegdheid is van de burgemeester of van het college van benw.

De gemeente zelf wordt niet beschouwd als een bestuursorgaan en kan in privacy-rechtelijke zin geen persoonsgegevens verwerken, noch als verantwoordelijke voor een verwerking van persoonsgegevens worden aangemerkt. Het gaat in feite om het bestuursorgaan burgemeester en het bestuursorgaan College van B&W. De wetgever maakt in diverse wetten onderscheid tussen de bevoegdheden van de burgemeester, het College van B&W en de gemeenteraad. De burgemeester, het College van B&W kunnen in een wet specifiek zijn aangewezen als verantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens of zij zijn verantwoordelijke in de zin van art. 1 Wbp: *'het bestuursorgaan dat, alleen of te zamen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt'*. In het licht van de uitvoering van de publiekrechtelijke taak is het daarom belangrijk om in het achterhoofd te houden dat 'de gemeente' zelf niets kan uitvoeren, maar dat deze taken steeds worden uitgevoerd door één van de drie onderdelen binnen de gemeente, of de specifiek bij wet aangestelde publieke lichamen (zoals de GGD op basis van de Wet Publieke Gezondheid). Ieder van deze onderdelen heeft eigen bevoegdheden en taken. Deze taken zijn toebedeeld aan de verschillende onderdelen van de gemeente in onder meer de Gemeentewet, de WMO en de Jeugdwet. In deze wetten staat ook wat deze publiekrechtelijke taak inhoudt.⁶⁰

In onderstaande paragraaf worden deze algemene noties verder toegelicht in relatie tot de gegevensverwerking in het Veiligheidshuis.

5.4.1 De wettelijke taken van de gemeente

In relatie tot de Veiligheidshuizen zijn voor de gemeente de volgende wetten van toepassing:

- Gemeentewet;
- Wet bescherming persoonsgegevens;
- Politiewet 2012 en de Wet politiegegevens.

Daarnaast is nog een aantal andere wetten in meer of mindere mate van belang:

- Wet basisregistratie personen (Wet Brp);
- Wet tijdelijk huisverbod;
- Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen (Wet BOPZ);
- Wet Maatschappelijke ondersteuning 2015 (WMO 2015);
- Jeugdwet;
- Participatiewet;
- Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Wet SUWI);
- Wet passend onderwijs, de Leerplichtwet en overige onderwijswetten zoals de Wet op het basisonderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs;
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
- Wet Verplichte Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling;
- Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke maatschappelijke problematiek (Wbmgp/ Rotterdamwet) (Kst. 33797);

⁶⁰ Uit: Juridisch kader gegevensverwerking, horend bij Werkproces integrale aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag, Ministerie van Veiligheid en Justitie, p. 7, 31 maart 2016

- het Wetsvoorstel Tijdelijke Maatregelen terrorismebestrijding (artikel 6 en 7 eerste lid wetsvoorstel Kst. 34359);
- het Wetsvoorstel beëindiging uitkering toeslag en studiefinanciering van onderkende uitreizigers (Wijziging Participatiewet) (Kst. 34577);
- het wetsvoorstel Wet aanpak woonoverlast (Kst. 34007).

Het gaat hierbij om wetten waarin gemeentelijke taken staan benoemd. Hierna vaak aangeduid met 'materiewetten'. Van deze wetten is de Gemeentewet het meest direct van toepassing op het Veiligheidshuis. In het kader van het Veiligheidshuis kan worden afgesproken dat andere gemeentelijke taken, zoals schuldhelpverlening, van toepassing zouden kunnen zijn. De beslissing daartoe en de uitvoering daarvan vindt niet plaats door het Veiligheidshuis, maar door de betreffende gemeentelijke afdelingen op grond van de voor die afdelingen geldende wetgeving. Hetzelfde geldt voor maatregelen op het gebied van uitkeringen, leerplicht en dergelijke.

Daarnaast is er nog een aantal wetten die van toepassing zijn voor andere overheden die hier toch worden genoemd, omdat daarin bepalingen staan die betrekking hebben op de gemeente. Zo is het gezag van de gemeente (in dit geval de burgemeester) over de politie geregeld in de Gemeentewet en de Politiewet 2012. De verstrekking van politiegegevens is geregeld in de Wpg en de verstrekking van strafvorderlijke en justitiële gegevens aan gemeenten is geregeld in de Wjsg. Deze zijn ook al bij hoofdstuk 5.2 Politie en 5.3 Openbaar Ministerie behandeld.

Zoals de Autoriteit Persoonsgegevens in haar onderzoeksrapport *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming* (april 2016) ook heeft geconstateerd, zijn de bepalingen voor de grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens en dan met name bij de uitvoering van taken in het sociaal domein complex. Dat komt omdat er verschillende domeinen en wetten zijn op grond waarvan gemeenten (in het sociaal domein) taken uitvoeren en persoonsgegevens verwerken. Elke afzonderlijke wet bevat bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens in dat specifieke domein. Gemeenten worden blijkens allerlei beleidsvisiedocumenten geacht de verschillende taken in het sociaal domein in samenhang met elkaar te kunnen uitvoeren, maar de wetten voorzien onvoldoende in een regeling voor deze integrale taakuitvoering. Er is geen overkoepelende wettelijke regeling aanwezig. Dat geldt ook de samenwerking in een Veiligheidshuis.

5.4.2 Verplichte wettelijke taken of publiekrechtelijke taken van gemeenten

Er moet worden bekeken of sprake is van een verplichte wettelijke taak of van een publiekrechtelijke taak.

Wettelijke verplichting – artikel 8 sub c Wbp

Een gemeentelijke taak is een verplichte wettelijke taak wanneer een gemeente (meer specifiek bepaalde onderdelen zoals de burgemeester of het college) verplicht is tot de uitvoering van deze taak en niet kan besluiten om deze taak niet uit te voeren. Gemeenten zijn bijvoorbeeld verplicht tot de uitvoering van (onderdelen van) de Wet Basisregistratie Personen, de Paspoortwet, de WMO, de Participatiewet en de Jeugdwet. De gegevensverwerking is in dergelijke gevallen noodzakelijk, aangezien de gemeente zonder gegevensverwerking niet de voorzieningen uit die wetten zou kunnen bieden,

zoals het uitgeven van een identiteitsbewijs of bewijs van inschrijving in de Basisregistratie personen. Indien sprake is van een dergelijke wettelijke plicht, dan berust de gegevensverwerking op de grondslag uit artikel 8 sub c Wbp. Persoonsgegevens mogen alleen worden verwerkt als zij daadwerkelijk noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van het wettelijke verplichte doel.

De betreffende materiewetten die de wettelijke verplichting scheppen voor de gemeente, bieden de grondslag voor het *verwerken* en waar relevant *verstrekken* van de persoonsgegevens. Houd er wel rekening mee dat het moet gaan om een concrete opdracht aan de betreffende gemeente. Een wettelijke plicht lezen in algemene bepalingen (zoals bijvoorbeeld de Grondwet) met het oog op het verwerken van gegevens is niet mogelijk.

Ook voor de wettelijke plicht geldt dat de inbreuk op de belangen van betrokkene niet onevenredig mag zijn in verhouding tot het met de verwerking te dienen doel, en dat dit doel in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder nadelige, wijze kan worden bereikt. Er moet dus altijd worden getoetst aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Publiekrechtelijke taak - artikel 8 sub e Wbp

De gemeente heeft ook publiekrechtelijke taken. Dat zijn taken c.q. bevoegdheden die op publiekrechtelijk vlak liggen en die wettelijk bij de gemeente belegd zijn, maar niet direct een wettelijke plicht tot een specifieke uitvoer scheppen. Zo kan de gemeenteraad op verzoek van het college van B&W bijvoorbeeld besluiten de Wet Bevordering integriteitsbeoordeling (wet Bibob) te implementeren. De uitvoering van de Wet Bibob door de gemeente is geen verplichte wettelijke taak. De wet Bibob schept bevoegdheden maar schept anderzijds ook verplichtingen bijv. een strikte geheimhouding van de persoonsgegevens die in het kader van de Wet Bibob. Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om niets aan Bibob te doen.

Daarnaast beschikt de burgemeester over een aantal bevoegdheden om in te grijpen, zoals de bevoegdheid om een tijdelijk huisverbod op te leggen of de bevoegdheid tot het opleggen van een gebiedsverbod uit de Gemeentewet.

Wanneer sprake is van een publiekrechtelijke taak kan de gegevensverwerking berusten op de grondslag in artikel 8 sub e. Een taak is slechts publiekrechtelijk indien deze taak ook in wet- en regelgeving is neergelegd. Dit houdt dus in dat als de gemeente een beroep doet op de Wbp-grondslag 'noodzakelijk voor de uitvoering van een publiekrechtelijke taak' deze taak in een materiewet dient te zijn vastgelegd en de gemeentelijke organen in die wet zijn aangewezen om deze taak uit te voeren. De gemeente kan via bijvoorbeeld de APV geen publiekrechtelijke taken voor zichzelf creëren.

5.4.3 De publiekrechtelijke taken van de gemeente als uniforme grondslag voor het Veiligheidshuis?

Bij gebrek aan een afzonderlijk wettelijk kader voor gegevensverstrekking door gemeenten aan de Veiligheidshuizen moet gekeken worden naar de bevoegdheden van de burgemeester op het gebied van de handhaving van de openbare orde in de Gemeentewet. In dat geval is de grondslag voor de gegevensverstrekking van de gemeente aan het Veiligheidshuis gelegen in het desbetreffende artikel in de Gemeentewet (artikel 172 e.v.) juncto artikel 8 sub e Wbp, publiekrechtelijke taak.

Dit veronderstelt wel dat de gemeente ook daadwerkelijk gebruik wil maken van haar openbare-ordebevoegdheden. Als de openbare-ordetaken van de gemeente geen rol spelen in de behandeling van de casuïstiek, c.q. de gemeente wil deze bevoegdheden niet aanwenden, dan is het lastiger om een grondslag te vinden voor gegevensverwerking c.q. voor deelname aan het casusoverleg. Per geval moet dus worden gekeken of de gemeente gegevens mag verwerken en op basis van welke grondslag dat mag. Voor het voeren van regie op een casus door gemeenten bestaat namelijk geen wettelijke grondslag om persoonsgegevens te kunnen verwerken (zie 4.2).

Op grond van de huidige wetgeving is het niet mogelijk om een gemeente-breed geïntegreerd klantbeeld samen te stellen. Dit zou ook een grove inbreuk betekenen op de persoonlijke levenssfeer van burgers.⁶¹ Een gemeente bestaat uit verschillende afdelingen die verschillende taken en bevoegdheden van de gemeente uitvoeren. Het is niet vanzelfsprekend dat persoonsgegevens die door de ene afdeling zijn verzameld ook aan de andere afdeling mogen worden verstrekt. Er zal steeds bekeken moeten worden krachtens welke bevoegdheid de gemeentelijke afdeling de persoonsgegevens heeft verzameld en voor welke andere wettelijke bevoegdheid zij deze gegevens verder wil verwerken in een andere afdeling (zie ook hoofdstuk 4). Daarnaast moet in meerdere gevallen rekening worden gehouden met geheimhoudingsbepalingen in de van toepassing zijnde wetgeving, bijv. de Wet SUWI maar ook de Wet Bibob (zie ook 5.4.5).

5.4.4 Wettelijke grondslagen voor gegevensverwerking voor gemeenten

Bij de taakuitvoering van gemeenten in het Veiligheidshuis gaat het dus primair om de taken die gerelateerd zijn aan openbare orde en veiligheid. In die gevallen is de Gemeentewet van toepassing. De Wet bescherming persoonsgegevens is van toepassing op de verwerkingen door de gemeente die in het kader van de openbare orde en veiligheid worden gedaan, de Gemeentewet geeft immers geen aparte bepalingen met betrekking tot de gegevensverwerking, m.u.v. art. 151c Gemeentewet over camerabeelden waarvan de wetgever heeft bepaald dat dit politiegegevens betreffen. De Wbp is tevens van toepassing op de gegevens die de gemeente op grond van de Wpg van de politie verkregen. De politiegegevens worden persoonsgegevens. De gegevens veranderen als het ware van aard. Het wettelijke regime was de Wpg maar wordt de Wbp. De gemeente moet wel rekening houden met de geheimhouding en de doelbinding die op deze gegevens rust. Op persoonsgegevens die de gemeente heeft verkregen krachtens de Wpg en de Wjsg, rusten de geheimhoudingsbepalingen van de Wpg en de Wjsg. Deze gegevens mogen door de gemeente niet voor een ander doel verder worden verwerkt zonder toestemming van de oorspronkelijke verstrekker (politie of OM), ze mogen ook niet aan een derde worden verstrekt zonder toestemming van de oorspronkelijke verstrekker.

⁶¹ De samenwerking van gemeenten met andere publiekrechtelijke partijen in het samenwerkingsverband van de RIECs en in het samenwerkingsverband van de RCF's wordt wel reeds genoemd in wet en regelgeving, daarover later meer. Dit zou ook voor de Veiligheidshuizen geregeld moeten worden en dit zou in principe ook mogelijk zijn omdat het hier over een landelijk dekkend netwerk van Veiligheidshuizen gaat waarbij grotendeels dezelfde taken worden uitgevoerd. Dit moet dan wel verder worden uitgewerkt en geharmoniseerd wil wetgeving mogelijk zijn. In 2010 is er een wetsvoorstel Regierol gemeenten naar de Tweede Kamer gezonden. Dit wetsvoorstel is later ingetrokken door toenmalig minister Opstelten van Veiligheid en Justitie.

In het kader van de samenwerking in een Veiligheidshuis mogen in principe geen persoonsgegevens worden verwerkt op basis van toestemming.⁶² In uitzonderlijke gevallen kan de OOV-ambtenaar gegevens verstrekken op basis van vooraf gegeven ondubbelzinnige toestemming van de betrokken burger (artikel 8 sub a Wbp). Maar in dat geval moet betrokkene goed zijn geïnformeerd en zijn toestemming uit vrije wil geven (*informed consent*). Daarnaast mag geen sprake zijn van ongelijke machtsverhoudingen tussen verantwoordelijke en betrokkene, dus van enigerlei dwang of pressie. Bovendien kan de betrokkene zijn toestemming te allen tijde weer intrekken. Voor de verwerking van strafrechtelijke persoonsgegevens moet hij zelfs uitdrukkelijk toestemming hebben gegeven (artikel 23 lid 1 Wbp).

Als de betrokkene zijn toestemming weer intrekt, moet de gegevensverwerking vanaf dat moment worden gestaakt. De tot dan verwerkte gegevens hoeven niet direct te worden verwijderd (dat mag niet ten behoeve van de afhandeling van vragen of klachten van betrokkene).

Tot slot kan de gemeente in zeer uitzonderlijke gevallen ook een beroep doen op artikel 8 sub d Wbp. Dat betekent dat gegevensverwerking noodzakelijk is 'ter vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene'. Hiervan is alleen sprake in geval van levensbedreigende situaties.

5.4.5 Verstreking van gemeentelijke gegevens

Wanneer de gemeente zelf persoonsgegevens verzamelt voor haar wettelijke of publiekrechtelijke taak, dan moet worden bekeken of verstreking van deze gegevens aan derden wel mogelijk is. Dit geldt zowel voor verstreking aan een andere organisatie dan de gemeente alsook voor verstreking binnen de gemeente.

Verstreking betekent in termen van de Wbp 'verdere verwerking' en daarop is artikel 9 Wbp van toepassing (doelbinding). In dit artikel is bepaald dat verdere verwerking alleen mogelijk is als er sprake is van verenigbaar gebruik (zie hoofdstuk 3). Het verenigbaarheidsvereiste kan overigens op grond van artikel 43 Wbp ook buiten toepassing worden gelaten. De verwerking moet in dat geval noodzakelijk zijn in het belang van de in artikel 43 genoemde belangen:

- de veiligheid van de staat;
- de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- gewichtige economische en financiële belangen van de staat en andere openbare lichamen;
- het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften die zijn gesteld ten behoeve van de belangen, bedoeld onder b en c, of
- de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen.

Alleen op grond van de uitzonderingsbepaling van artikel 43 Wbp mag de verantwoordelijke art 9 lid 1 Wbp buiten toepassing laten. De verwerking moet in dat geval noodzakelijk zijn in het belang van dezelfde bovengenoemde belangen.

⁶² Autoriteit Persoonsgegevens, *De rol van toestemming in het sociaal domein* (april 2016), p. 14.

In diverse materiewetten die op gemeenten van toepassing zijn, zijn bepalingen opgenomen over gegevensverwerking en verstrekking. Deze bieden dan het kader voor de verstrekking en dan hoeft nog niet naar artikel 9 te worden gekeken. Gaat het om andere verstrekkingen dan in die wetten staan genoemd, dan moet specifiek aan artikel 9 (en 43 Wbp) worden getoetst. Houd er rekening mee dat daarbij moet worden gekeken of een geheimhoudingsbepaling aan de verstrekking in de weg staat. Verstrekking is alleen mogelijk als de geheimhoudingsbepaling wordt doorbroken door een andere bepaling in de wet die verstrekking mogelijk maakt.

In dat geval is immers artikel 9 lid 4 Wbp van toepassing. Hierin is het volgende bepaald: “De verwerking van persoonsgegevens blijft achterwege voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in de weg staat.” In de Memorie van Toelichting staat hierover: “Met deze bepaling wordt buiten twiifel gesteld dat een ambts- of beroepsgeheim dan wel een wettelijke verplichting tot geheimhouding niet kan worden terzijde geschoven door het bepaalde in artikel 8.” Met andere woorden: de verwerkingsgrondslagen van artikel 8 zijn niet van toepassing wanneer een specifieke wettelijke geheimhoudingsbepaling in een wet is opgenomen. Er kan alleen worden verstrekt als een dergelijke geheimhoudingsbepaling in de betreffende wet weer wordt doorbroken door een verstrekkingbepaling.⁶³ De geheimhoudingsbepaling in de Participatiewet wordt bijvoorbeeld doorbroken ten behoeve van specifieke gemeentelijke taken in de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Denk aan het doen van persoonlijk onderzoek voor het toekennen van een WMO-voorziening.

De uitzonderingsbepaling artikel 43 Wbp schept dus geen uitzondering op artikel 9 vierde lid, alleen op art. 9 eerste en tweede lid (verenigbaarheidsvereiste).

5.4.6 Bevoegdheid van burgemeester of van het college van B&W

In voorgaande paragrafen al eerder gesproken over de wettelijke taken en bevoegdheden van de burgemeester of de wettelijke taken van het college van B&W. Beiden zijn afzonderlijke bestuursorganen met specifieke bevoegdheden in wet- en regelgeving.

Sommige bevoegdheden zijn specifiek toebedeeld aan de burgemeester, zoals de bevoegdheden op het gebied van openbare orde. Andere bevoegdheden, zoals de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de WMO, zijn belegd bij het college van B&W. Bevoegdheden om in te grijpen en iets af te dwingen zijn veelal neergelegd bij de burgemeester. Denk aan de Inbewaringstelling (IBS) uit de Wet BOPZ en het huisverbod uit de Wet Tijdelijk huisverbod. Maar soms is een dergelijke bevoegdheid ook neergelegd bij het college van B&W. Bijvoorbeeld de bevoegdheid om een al vaker gesloten (particuliere) woning in beheer te geven bij een (bonafide) derde, bijvoorbeeld een woningcorporatie (artikel 16 Woningwet, ofwel Wet Victor).

Omdat de grondslag voor deelname door de gemeente aan het Veiligheidshuis primair is gelegen in de bevoegdheden van de burgemeester in de Gemeentewet, vloeit daaruit voort dat de ambtelijke vertegenwoordiger van de gemeente in het Veiligheidshuis

⁶³ Deze systematiek is goed zichtbaar bij de Wpg: de geheimhoudingsbepaling van artikel 7 Wpg wordt doorbroken door meerdere verstrekkingbepalingen (artikel 16 t/m 24 Wpg).

deelneemt namens de burgemeester. Zijn wettelijke kader is dus ook de Gemeentewet en de openbare-ordebevoegdheid van de burgemeester. In de praktijk nemen meestal OOV-ambtenaren of ambtenaren afkomstig van een afdeling of Directie Veiligheid deel aan de casusoverleggen in het Veiligheidshuis.

Het verdient de voorkeur dat zowel de burgemeester als het college van B&W het samenwerkingsconvenant ondertekenen. In de casusbespreking van het Veiligheidshuis komt het bij casuïstiek immers regelmatig voor dat er ook andere gemeentelijke bevoegdheden moeten worden uitgeoefend, zoals bijvoorbeeld het intrekken van een vergunning, schuldhelpverlening of het treffen van een WMO-voorziening.

Wanneer de OOV-ambtenaar na de casusbespreking besluit om over te gaan tot verstrekking aan zijn collega-ambtenaar betreft het geen zogenaamde derdenverstrekking in termen van de Wbp. De burgemeester heeft immers het convenant getekend mede namens het college van B&W. Er is alleen sprake van een derdenverstrekking wanneer de gemeenteambtenaar persoonsgegevens verstrekt aan een derde partij die geen deel uitmaakt van het samenwerkingsverband Veiligheidshuis.

5.4.7 Informatie over de belangrijkste wetten voor de Gemeente

Hieronder wordt een aantal specifieke wetten behandeld die van belang zijn voor de samenwerking in het Veiligheidshuis of die, zoals in de voorgaande paragraaf is uitgelegd, toegepast kunnen worden door gemeentelijke afdelingen nadat ze door het Veiligheidshuis zijn geïnformeerd.

Bij de vraag naar de juridische basis voor deelname van gemeenten in een casusoverleg moet men dus steeds op zoek naar de specifieke wettelijke taak in die specifieke casus: het opleggen van een gebiedsverbod bij een overlast gevende jongere, het sluiten van een pand van iemand die woonoverlast veroorzaakt, enz. De opsomming van wettelijke taken in dit Handvat moet er echter niet toe leiden dat men denkt dat er in alle gevallen wel een wettelijke basis aanwezig is voor deelname van de gemeente aan het casusoverleg.

De gemeente is geen bestuursorgaan. Wel de Burgemeester en het College van B&W. In de praktijk komt het vaak voor dat gemeenteambtenaren vaak met teveel petten tegelijk op bij een casusoverleg zitten. De proces coördinerende taken moeten ook goed onderscheiden worden van de inhoudelijke taken! Een procesregisseur staat geheel los van de inhoudelijke bijdrage van de gemeente aan een casusoverleg.

5.4.7.1 De Gemeentewet

Op grond van artikel 172 e.v. Gemeentewet is de burgemeester belast met de handhaving van de openbare orde. Hij bedient zich daarbij van de onder zijn gezag staande politie. De bevoegdheid brengt onder andere mee dat de burgemeester op grond van artikel 172a Gemeentewet bevoegd is een burger een locatieverbod, locatiegebod of een meldplicht op te leggen (de 'Voetbalwet'). De gemeenteambtenaar die deelneemt

aan het Veiligheidshuis doet dat veelal op grond van de bevoegdheden van de burgemeester aangaande de openbare orde en veiligheid.

Het college van B&W heeft de bevoegdheid om een woning te sluiten naar aanleiding van overlast veroorzaakt door de bewoner op grond van onder ander artikel 174a Gemeentewet (Wet Victoria). Dit kan van belang zijn wanneer er bijvoorbeeld bij multi-probleem casuïstiek sprake is van woonoverlast in combinatie met strafbare feiten. In dat geval heeft de gemeente dus bestuursrechtelijke bevoegdheden om op te treden. Het is echter steeds de vraag in hoeverre bij casuïstiek die bij het Veiligheidshuis wordt aangedragen er ook openbare-ordeproblematiek speelt. Openbare orde ziet allereerst op de orde en rust in de openbare ruimte of in openbaar toegankelijke plaatsen. Uit de Memorie van Toelichting bij de WPG⁶⁴ en de voorloper daarvan, de Wet Politiregisters⁶⁵, blijkt dat voor de duiding van het begrip openbare orde aansluiting moet worden gezocht bij de bepalingen en het begrippenkader van de Gemeentewet. Artikel 172, eerste lid, van de Gemeentewet luidt: *“De burgemeester is belast met de handhaving van de openbare orde.”* Het begrip openbare orde wordt in de Gemeentewet zelf niet gedefinieerd. In de Kamerstukken wordt er wel op ingegaan: *“De openbare orde wordt beheerst door een complex van rechtsregels dat ziet op het gewenste niveau van orde en rust in het openbare leven. Handhaving van de openbare orde betreft de zorg voor de naleving van die regels. De regels kunnen in wetten in formele zin en in lagere regelingen zijn neergelegd. Met name de gemeenteraad zal het gewenste niveau van orde en rust bepalen en beïnvloeden door middel van normstelling, bijvoorbeeld in de Algemene Plaatselijke Verordening.”*⁶⁶ Het begrip ‘handhaving van de openbare orde’ bevat twee elementen: de daadwerkelijke voorkoming en beëindiging van zich concreet voordoende of dreigende verstoringen van de openbare orde enerzijds én de algemene, bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten anderzijds.⁶⁷

5.4.7.2 De Politiewet en de Wet politiegegevens (zie ook het hoofdstuk over de Politie)

Op grond van artikel 11 Politiewet 2012 (Pw) heeft de burgemeester het gezag over de politie voor wat betreft de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening. In de Politiewet staat een aantal bepalingen die betrekking hebben op het opstellen van plannen op hoofdlijnen, deze artikelen hebben echter geen betrekking op individuele aanpak van burgers. Op grond van artikel 13 voert de burgemeester overleg met de officier van justitie en de politiechef over de taakoefening en de inzet van de politie, het zogenoemde driehoeksoverleg. In het driehoeksoverleg worden onder meer afspraken gemaakt over lokale prioriteiten en criminaliteitsbestrijding. De gemeente stelt op grond van artikel 38b Politiewet 2012 in het integraal veiligheidsplan (IVP) de doelen vast die de gemeente nastreeft op het gebied van handhaving van de openbare orde. In het IVP

⁶⁴ Kamerstukken II 2005/06, 30 327, nr. 3 (MvT), p. 70

⁶⁵ Kamerstukken II 1996/97, 25 298, nr. 3 (MvT), p. 12: “Hiermee wordt een reeds langer bestaande wens gehonoreerd om burgemeesters politieke informatie te verstrekken ten behoeve van diens taken bij de handhaving van de openbare orde. Voor een goede uitoefening van de algemene, in de Gemeentewet neergelegde taak van de burgemeester om de openbare orde te handhaven, is het noodzakelijk dat de burgemeester acht kan slaan op de gegevens uit politieregisters.”

⁶⁶ Kamerstukken II 1988/89, 19 403, nr. 10 (MvA), p. 88 en 89

⁶⁷ Kamerstukken II 1989/90, 19403, nr. 16 p. 38

worden door de gemeente in samenspraak met de politie en het Openbaar Ministerie de beleidsdoelstellingen geformuleerd, als ook de wijze waarop deze gerealiseerd zullen gaan worden. Het IVP is een plan primair voor de gemeente en wordt besproken in de gemeenteraad.

Op grond van artikel 39 Politiewet stellen de burgemeesters en de hoofdofficier van justitie stellen eens in de vier jaar een regionaal beleidsplan voor de politie op, waarbij rekening wordt gehouden met het IVP van de gemeenten in de regio. Het regionaal beleidsplan is een plan primair voor de politie. Het wordt besproken in het regionaal overleg van de burgemeesters (vroeger Regionaal College).

In al deze plannen worden allereerst de doelstellingen geformuleerd die de gemeenten en de partners in de driehoek – vaak samen met andere maatschappelijke partners – op het gebied van openbare orde en veiligheid willen bereiken. Het gaat hierbij om de prioriteitstelling (het wat) maar ook de aanpak, in dit geval strategie en uitvoering (het hoe). Er kan worden gekozen voor een persoonsgerichte, delictgerichte en/of gebiedsgerichte aanpak.

Deze wettelijke bepalingen vormen de grondslag voor de gemeente(n) om het veiligheidsbeleid te bepalen en de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van openbare orde en veiligheid te formuleren. In het IVP en in het regionale beleidsplan worden de beleidsdoelstellingen geformuleerd, als ook de wijze waarop deze gerealiseerd zullen gaan worden. De afgelopen jaren vormen de Veiligheidshuizen een vast onderdeel in alle lokale IVP's en alle regionale beleidsplannen voor de politie.

Uit de bevoegdheid tot het opstellen van een integraal veiligheidsplan volgt als het ware logischerwijs dat de gemeente ook regie voert over de uitvoering van dat plan en de activiteiten van de daarbij betrokken partijen (overheden en instellingen). Als echter bij de uitvoering van het IVP activiteiten plaatsvinden door betrokken partijen waarbij persoonsgegevens moeten worden verwerkt, geeft dat de gemeente nog geen recht op het automatisch verkrijgen van die persoonsgegevens van alle bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid betrokken organisaties enkel en alleen voor de regietaak van de gemeente. Daar zijn weer andere grondslagen voor nodig, zoals hierboven is uiteengezet.

Op grond van de Jeugdwet is het Besluit Politiegegevens (Bpg) gewijzigd. Aan het college van burgemeesters en wethouders en het AMHK kunnen ten behoeve van de uitvoering van de taken bedoeld in de artikelen 2.3, eerste en zesde lid, en 2.4, eerste lid, van de Jeugdwet, op grond van artikel 4:2 lid 1 sub i Besluit politiegegevens over jeugdigen worden verstrekt. Dit betekent dat zogenaamde 'zorgmeldingen' van de politie over jeugdigen worden verzonden aan daartoe gemandateerde ambtenaren van de gemeente en aan de AMHK's (Veilig Thuis organisaties) Deze meldingen vinden plaats via de Collectieve Opdracht Routeer Voorziening (CORV).⁶⁸

⁶⁸ Zie verder onder kopje Jeugdwet.

5.4.7.3 De Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg)

Op grond van artikel 8a juncto 39f Wjsg kunnen met het oog op een zwaarwegend algemeen belang strafvorderlijke gegevens worden verstrekt aan de burgemeester voor het handhaven van de orde en veiligheid. De gegevens moeten noodzakelijk zijn met het oog op een zwaarwegend algemeen belang en niet herleidbaar zijn tot andere personen dan de betrokkene. Dit is ter beoordeling van het OM. Zie ook het hoofdstuk over het Openbaar Ministerie.

Verder is de burgemeester of de door hem aangewezen ambtenaar ten behoeve van de handhaving van de openbare orde op grond van artikel 11a lid 1 Bjsg bevoegd om door de minister van Veiligheid en Justitie te worden geïnformeerd over de terugkeer in de maatschappij of het verlof van een bepaalde groep (ex-)justitiabelen die onherroepelijk is veroordeeld. Het moet gaan om een onvoorwaardelijke veroordeling tot een gevangenisstraf voor een ernstig geweld- of zedenmisdrijf, een verlengbare PIJ-maatregel of de maatregel tbs met dwangverpleging. Alleen de justitiële gegevens als bedoeld in [artikel 6, eerste lid](#) en [artikel 7, eerste lid, onder a, b, c, d, f, j, k en l](#) Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens worden verstrekt (Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen, BIJ).

Aan een speciaal daartoe aangewezen ambtenaar van de gemeente kunnen bepaalde justitiële gegevens worden verstrekt over personen ten aanzien van wie in het kader van een strafrechtelijke beslissing is bepaald dat zij in aanmerking komen voor een vorm van jeugdhulp of jeugdreclassering, als bedoeld in [artikel 1.1 van de Jeugdwet](#). Dit kan op grond van artikel 11a Bjsg. Het gaat dan om justitiële gegevens als bedoeld in [artikel 6, eerste lid, onderdeel f](#), en [artikel 7, eerste lid, onder j, onderdelen 5 en 6](#) van de Bjsg.

Deze wetten vormen het belangrijkste wettelijke kader voor de gemeenten binnen het Veiligheidshuis. De gemeente voert echter ook andere wettelijke taken uit die raken aan de doelstellingen van het Veiligheidshuis. Hieronder wordt ingegaan op een aantal van deze wetten (dit is geen limitatieve opsomming).

5.4.7.4 Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO 2015)

De Wet Maatschappelijke ondersteuning 2015 (WMO) vormt samen met de Jeugdwet en de Participatiewet de wetgeving in het sociale domein. De afgelopen jaren heeft een grote decentralisatie van taken plaatsgevonden, waarbij taken die eerst op rijksniveau waren belegd nu zijn neergelegd bij de gemeenten. De Wet Passend Onderwijs wordt ook wel de vierde decentralisatie genoemd.

Als eerste wordt genoemd de Wet Maatschappelijke ondersteuning 2015. Veel gemeenten hebben de uitvoering van het sociaal domein geheel of gedeeltelijk belegd bij sociale wijkteams. Hierop wordt later uitgebreider ingegaan. Allereerst wordt ingegaan op de WMO zelf.

Het college van B&W heeft op grond van de WMO de opdracht en taak tot maatschappelijke ondersteuning. Het gaat hierbij om beleid gericht op de sociale samenhang, het bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, het bevorderen van de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

De vereisten die voortvloeien uit de Wbp, zijn in deze wet geborgd in het proces waarbij de cliënt zelf het merendeel van de gegevens levert die het college nodig heeft om de ondersteuningsbehoefte (integraal) te kunnen beoordelen. Het gaat hierbij primair om burgers die zichzelf bij de gemeente melden met een hulp- en ondersteuningsvraag. Zie met name artikel 5.1.1 e.v. WMO 2015 over de bevoegdheden tot gegevensverwerking van het college van B&W, aanbieders van maatwerkvoorziening, het CAK (Het Centraal Administratiekantoor) en de SVB (Sociale Verzekeringsbank).⁶⁹

Veel gemeenten hebben de uitvoering van de WMO neergelegd bij sociale wijkteams. Dat zijn multidisciplinaire teams van professionals. Die professionals kunnen afkomstig zijn van de gemeente, maar ook van zorg- en welzijnsinstanties zoals de GGD en het maatschappelijk werk. De gemeente is ingevolge de WMO de verantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens. Ook de Wbp bepaalt dat de verantwoordelijke het bestuursorgaan is dat “alleen of te zamen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt” (artikel 1 sub d Wbp). De zorg- en welzijnsinstanties die de taken van de sociale wijkteams uitvoeren, vallen niet onder het directe gezag van de verantwoordelijke. Zij hebben daarom de positie van bewerker (artikel 1 sub e Wbp). Hier wordt later dieper op ingegaan.

Het uitgangspunt van de WMO is dat de eigen verantwoordelijkheid van burgers vooropstaat. Daarbij hoort dat de burger zelf regie kan voeren over zijn eigen gegevens.

De gemeente moet terughoudend zijn met het verzamelen en uitwisselen van persoonsgegevens. Het is verstandig de betreffende inwoner zoveel mogelijk te betrekken als het om zijn of haar persoonsgegevens gaat. In situaties waarin er géén andere wettelijke grond is op basis waarvan de gegevens mogen worden gebruikt, is het vragen van toestemming geen oplossing. De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) bepaalt namelijk dat mensen zich vrij moeten voelen om toestemming te geven. In het sociaal domein zal van vrije toestemming over het algemeen geen sprake kunnen zijn, omdat burgers afhankelijk zijn van de gemeente voor hulp of ondersteuning. Als gemeenten in die gevallen tóch toestemming vragen en persoonsgegevens verwerken, is dat onrechtmatig. Daarnaast kan het volgens de Autoriteit Persoonsgegevens “nooit in alle gevallen noodzakelijk zijn om multidisciplinair gegevens te verwerken”.

Overigens is het, als professionals met elkaar overleggen over een zaak, goed als de betrokken persoon of het gezin daarbij zelf aanwezig kan zijn.

⁶⁹ Rapport AP, april 2016, p. 13: Daar waar bredere verwerking van persoonsgegevens mogelijk is, gaat het doorgaans om hulpverleningstaken (en dus niet publiekrechtelijke taken zoals de intake). Bovendien gaat het dan om domeinoverstijgende verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van het specifieke doel uit de materie wetgeving (dus niet om domeinoverstijgende hulpverlening). In dit kader moeten ook artikel 5.1.1, vierde en vijfde lid, en artikel 5.2.1, eerste lid, onderdeel b, van de Wmo 2015 worden genoemd. Deze bepalingen zien op de verwerking van gegevens uit andere domeinen voor het domein van de Wmo 2015. Ook artikel 5.1.1, vierde en vijfde lid, van de Wmo zien alleen op het gebruik van gegevens ten behoeve van taken in het domein van de Wmo 2015. Deze bepalingen voorzien dus niet in gebruik van gegevens uit alle domeinen voor de bepaling van de aanspraak op integrale (domeinoverstijgende) hulp of ondersteuning.

Waarborgen voor een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens die in het kader van de WMO zijn getroffen, zijn onder meer:

- aan de hand van bepalingen is per actor concreet en nauw omschreven voor welke specifieke taken gegevensverwerking en -verstrekking is toegestaan;
- als criterium voor de beoordeling van de proportionaliteit en de noodzaak van gegevensverwerking en -verstrekking is in de bepalingen in de WMO zo nauwkeurig mogelijk aangegeven dat de bevoegdheid tot verwerken van (bijzondere) persoonsgegevens alleen bestaat voor zover die persoonsgegevens voor een welomschreven specifiek doel noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld voor de beoordeling van de behoefte aan ondersteuning van participatie of zelfredzaamheid;
- in de WMO is zo precies mogelijk aangegeven dat het moet gaan om persoonsgegevens die zijn verkregen langs een daarbij aangegeven weg;
- instemming van en transparantie voor de cliënt is voor bepaalde verwerkingen van persoonsgegevens van belang;
- is bepaald dat gepaste beveiligingsmaatregelen dienen te worden getroffen.

Als betrokkene zelf aangeeft dat hij te maken heeft gehad met detentie, kan het noodzakelijk zijn om dit te vermelden in de integrale analyse. Dit staat vermeld in de Memorie van Toelichting bij de WMO, maar er is geen aparte wettelijke grondslag voor gecreëerd in de WMO. In dit geval is dus de Wbp van toepassing. Dat betekent dat het gaat om strafrechtelijke persoonsgegevens, en die vallen onder de categorie bijzondere persoonsgegevens (artikel 16 Wbp). Het college van B&W kan dergelijke gegevens alleen verwerken op grond van artikel 23 lid sub a Wbp, dat wil zeggen na uitdrukkelijke in vrijheid gegeven toestemming van betrokkene. Om een dergelijke toestemming te krijgen, zou de betrokkene uit zichzelf moeten hebben aangegeven dat hij ex-gedeteneerde is. Het college mag niet vooraf de suggestie hebben gewekt dat deze informatie benodigd is of er op enigerlei (andere) wijze naar hebben gevist.

De medewerker van het sociale wijkteam kan tijdens het onderzoek naar de situatie en de zorg- en ondersteuningsbehoefte van betrokkene ook aangeven dat het belangrijk is om gegevens op te vragen bij een huisarts of behandelend arts. Hij vraagt daar dan ook uitdrukkelijke toestemming voor. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 2.3.2 lid 4 sub f WMO juncto artikel 5.1.1 lid 1 WMO. Dit is in overeenstemming met artikel 23 lid 1 sub a Wbp. De arts zal vervolgens de afweging maken wat hij wel en niet kan verstrekken aan het college van B&W en daarbij op zijn beurt uitdrukkelijke toestemming vragen aan zijn patiënt. De arts moet dit doen op grond van de Wet Geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO). (Zie verder WGBO bij Hoofdstuk 5.5 over GGD).

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken op het gebied van het sociaal domein is de grondslag voor de gegevensverwerking gedeeltelijk gelegen in de Wbp en gedeeltelijk in de WMO, Jeugdwet of Participatiewet zelf. In deze wetten staan meerdere bepalingen met betrekking tot verstrekking van persoonsgegevens aan specifieke in de wet genoemde partijen voor specifieke in de wet benoemde taken. In deze wetten staan echter geen bepalingen voor de integrale, brede verstrekking van persoonsgegevens aan samenwerkingsverbanden als het Veiligheidshuis. Per geval moet worden beoordeeld of (een deel van) het samenwerkingsverband gegevens mag delen op basis van de grondslagen van de individuele sleutel- en schilpartners.

Inmiddels heeft ruim 85 procent van de gemeenten een of meerdere sociale (wijk)teams opgericht. Vooral de taken van de WMO worden door de sociale wijkteams uitgevoerd. Maar ook taken van de andere decentralisatiewetten worden deels uitgevoerd door de sociale wijkteams. Het gaat hierbij primair om de Jeugdwet en de Participatiewet, maar ook om de Wet passend onderwijs. Verder kunnen er ook taken uit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening worden uitgevoerd. Het verschilt per gemeente of een sociaal (wijk)team alleen taken uitvoert ten aanzien van de WMO of ook ten aanzien van de overige wetten.

Het gaat bij sociale (wijk)teams om multidisciplinaire teams bestaande uit professionals afkomstig van de gemeente en publieke en private organisaties. In veel gevallen zijn sociale (wijk)teams opgezet als samenwerkingsverband, in andere gevallen zijn professionals van zorginstanties gedetacheerd naar een gemeente of in dienst getreden bij een gemeente of is een separate rechtspersoon opgericht. Het verschilt ook per gemeente welke zorg- en welzijnsorganisaties participeren in het sociale (wijk)team en welke taken exact door de sociale (wijk)teams worden uitgevoerd.

Ten aanzien van de wetgeving in het sociale domein, zoals de WMO en de Jeugdwet, geldt dat in het sociaal domein onderscheid gemaakt moet worden tussen publiekrechtelijke taken en taken op het gebied van de feitelijke dienstverlening of hulpverlening. Publiekrechtelijke taken zijn de taken waarvan de gemeente de verantwoordelijkheid niet kan overdragen. Het gaat hier om de verantwoordelijkheid van de gemeenten om zorg te dragen voor de beschikbaarheid van de voorzieningen. Bijvoorbeeld het toegang verlenen tot de dienstverlening, zoals de beslissing op een aanvraag van een maatwerkvoorziening; beleid opstellen; zorgaanbieders contracteren; de dienstverlening financieren, zoals rekeningen van zorgaanbieders betalen en declaraties controleren.

De feitelijke dienstverlening of hulpverlening houdt de daadwerkelijke levering in van de voorziening of zorg die iemand krijgt op grond van de Jeugdwet, de WMO 2015 of de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Hierbij kan men denken aan het aanmeten van een traplift of het verlenen van jeugdhulp. Veel gemeenten besteden deze taken uit, maar een gemeente kan er ook voor kiezen deze taken zelf uit te voeren. Als een gemeente de taken zelf uitvoert, onderscheidt de gemeente zich daarbij niet wezenlijk van andere dienstverleners of zorgaanbieders. Daardoor is geen sprake van een publiekrechtelijke taak. Deze dienst- of hulpverleningstaken worden veelal uitgevoerd door professionals die zijn gebonden aan een beroepsgeheim.

Gegevensverwerking vindt dan plaats op basis van ondubbelzinnige toestemming van de burger (volgens de regels die gelden voor de betreffende hulp- en zorgverleners, artikel 8 a Wbp of – in geval van bijzondere persoonsgegevens – van artikel 23 a Wbp.)

Publiekrechtelijke taken sociale wijkteams (toegangstaak)

Indien een sociaal (wijk)team bestaat uit zowel gemeenteambtenaren als professionals van zorginstanties, zoals bijvoorbeeld de GGD en organisaties voor Maatschappelijk Werk, hebben deze organisaties bij de uitvoering van de toegangstaak in het sociale (wijk)team dezelfde bevoegdheden en wettelijke grondslagen als de ambtenaren van de gemeente bij die taken. Aangezien het college van B&W de verantwoordelijke is, verkeren zij in de juridische positie van bewerker: zij verwerken persoonsgegevens, maar vallen niet onder het directe gezag van de verantwoordelijke (het college van B&W). Dat betekent dat deze medewerkers bij de uitvoering van de toegangstaak in het

sociale (wijk)team niet gehouden zijn aan het medisch beroepsgeheim uit de Wet geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO). De WGBO geldt uiteraard wel bij de oorspronkelijke eigen taken, zoals bijvoorbeeld de taken van de GGD zoals omschreven in de Wet Publieke gezondheid en de hulpverleningstaken. Op het moment dat de professionals van GGD, maatschappelijk werk en MEE de toegangstaken van de sociale (wijk)teams uitoefenen, zijn (een deel van) de wettelijke bevoegdheden van de gemeente uit de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet ook voor hen van toepassing. Hiermee is de juridische positie van deze professionals voor hun taken en voor de verwerking (en uitwisseling van) persoonsgegevens door de toegangsteams geborgd.

Dit is de enige wijze waarop een professional met een medisch beroepsgeheim kan deelnemen aan een sociaal (wijk)team bij de uitvoering van de toegangstaak. Anders zou hij zijn werk niet kunnen uitvoeren, er zitten immers ook collega's in het team die niet vallen onder het medisch beroepsgeheim. Deze 'oplossing' is geadviseerd door de Amsterdamse Privacy Advies Commissie (PAC) en door het Servicecentrum Privacy en Veiligheid (SCPV) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, en bevestigd door wetgevingsjuristen van VenJ. Het verdient helaas geen schoonheidsprijs, maar is het gevolg van de keuze van de wetgever voor sociale wijkteams zonder dat in de wet verder is uitgewerkt welke juridische consequenties die teams zoal kunnen hebben voor de partijen die daaraan deelnemen.

5.4.7.5 Jeugdwet

De Jeugdwet is de tweede wet die een rol speelt bij de Decentralisaties in het Sociaal Domein. De nieuwe Jeugdwet heeft het College van B&W verantwoordelijk gemaakt voor jeugdhulp, inclusief kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Deze nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheid brengt de volgende taken mee:

- toeleiding naar de jeugdhulp op grond van artikel 2.3 (toegang);
- jeugdhulpplicht: zorgen voor een toereikend aanbod aan jeugdhulp;
- op grond van artikel 2.4, eerste lid Jeugdwet kan het college van B&W een verzoek tot onderzoek doen bij de Raad van de Kinderbescherming zodra het tot het oordeel komt dat een maatregel met betrekking tot het gezag over een minderjarige die zijn woonplaats heeft binnen zijn gemeente moet worden overwogen.
- Op grond van artikel 2.4, tweede lid Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor het uitvoeren van de kinderschermingsmaatregelen en de jeugdreclassering. Een gecertificeerde instelling (G.i.) voert deze taken uit. De gemeente heeft hierin uitsluitend tot taak om de uitvoering van de taken door de G.i. te financieren.

Zie het rapport van de AP uit april 2016, p. 13, eerste alinea:

“De Jeugdwet voorziet dus wel in het gebruik van gegevens uit andere domeinen maar slechts voor de bepaling van de behoefte aan jeugdhulp. Deze bepaling biedt dus geen grondslag voor het gebruik van deze gegevens voor doelen die de Jeugdwet overstijgen. Daardoor is bijvoorbeeld een integrale intake niet mogelijk.”

Zie verder het hoofdstuk over 5.6 Jeugdbescherming en jeugdreclassering.

5.4.7.6 Participatiewet / Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Wet SUWI)

De Participatiewet vormt de derde wet uit het sociaal domein. De gemeente is op grond van de Participatiewet belast met het verstrekken van uitkeringen en het toeleiden naar werk en scholing van burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gegevensverwerking is geregeld in de Participatiewet, maar ook in de Wet SUWI. In de Wet SUWI wordt de onderlinge gegevensverstrekking geregeld van de gemeenten en andere instanties met betrekking tot de sociale zekerheid, in dit geval het UWV en de SVB. De Wet SUWI gaat uit van een gesloten verstrekkingenregime. Dat regime houdt in dat werk- en inkomensgegevens uitsluitend mogen worden hergebruikt als daar een wettelijke grondslag voor is of als de burger daar toestemming voor heeft gegeven. In de WMO is geregeld dat de gemeente de gegevens die zij ten behoeve van de Participatiewet heeft verkregen ook mag gebruiken voor de WMO-taak, mits de burger toestemming heeft gegeven.

De Participatiewet en de Wet SUWI bieden geen mogelijkheden om gegevens te verstrekken aan samenwerkingsverbanden, tenzij met toestemming van de betrokken burger. Echter gezien het rapport van de AP van april 2016 over toestemming in het sociale domein moet hiermee zeer terughoudend worden omgegaan. Toestemming moet immers in vrijheid worden gegeven en van vrijwillige toestemming is in het kader van het Veiligheidshuis meestal geen sprake. (Bij een verstrekking aan de samenwerkingsverbanden van de Regionale Coördinatie en Fraudeteams (RCF's) is toestemming niet nodig.)

Bij het uitvoeren van de Participatiewet maakt de gemeente, in dit geval de afdeling Werk en Inkomen, gebruik van de GeVS (Gezamenlijke elektronische voorzieningen SUWI) ook wel SUWI-net genoemd met daarbij de landelijk beschikbare applicatie Suwinet-Inkijk. Suwinet-Inkijk mag niet voor andere doeleinden dan voor de uitvoering van de Participatiewet worden gebruikt. Via deze inkijkvoorziening mogen alleen gegevens in het kader van de Wet SUWI tussen organisaties binnen het SUWI-stelsel worden ingezien en uitgewisseld, voor het doel van die wet. Dat betekent dat voor wat betreft de gemeente alleen medewerkers van een dienst Werk en Inkomen/Sociale Dienst toegang hebben tot Suwinet-Inkijk. Andere gemeentelijke afdelingen, zoals de afdeling Openbare orde en Veiligheid, worden niet beschouwd als SUWI-partijen en aan hen kunnen geen gegevens worden verstrekt. Binnengemeentelijke verstrekking van uitkeringsgegevens is dus aan strenge regels gebonden; gegevens van bijstandsgerechtigden en andere uitkeringsgerechtigden mogen in beginsel alleen aan organisaties buiten SUWI worden verstrekt als daar een uitdrukkelijke wettelijke grondslag of verplichting voor bestaat. Voor medewerkers van de gemeente die belast zijn met de uitvoering van WMO-taken geldt dat zij op grond van artikel 5.1.1 lid 4 WMO wel uitkeringsgegevens kunnen verwerken voor zover betrokkene daarvoor zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend. Uitkeringsgegevens kunnen alleen aan de politie of het OM worden verstrekt op grond van een vordering op grond van artikel 126nd Wetboek van Strafvordering. Dat betekent dat dit alleen kan in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. In dat geval moet er dus sprake zijn van een concrete verdenking van een strafbaar feit dat vordering van deze gegevens rechtvaardigt.

5.4.7.7 Wet passend onderwijs, Leerplichtwet en andere onderwijswetten

De gemeente heeft een belangrijke rol in de facilitering en ondersteuning van het onderwijs en houdt op grond van de Leerplichtwet ook toezicht op schoolverzuim. Het uitgangspunt van de recente Wet passend onderwijs wet is dat alle leerlingen een plek moeten krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden en dat alle scholen een zorgplicht hebben richting leerlingen. Scholen zijn verplicht om een samenwerkingsverband op te richten en overleg te voeren met een (of meerdere) gemeenten (oogo, op overeenstemming gericht overleg). De verwerkingsgrondslag voor een dergelijk samenwerkingsverband is gelegen in artikel 8 sub e (publiekrechtelijke taak), voor zover het betreft het toelaatbaar verklaren van leerlingen tot het (voortgezet) speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs. Indien het betreft “het adviseren van het bevoegd gezag over de ondersteuningsbehoefte van leerlingen en het toekennen van middelen voor extra ondersteuning en -voorzieningen aan scholen, ten behoeve van de ondersteuning van leerlingen”, dan is de grondslag gelegen in artikel 8 sub f (gerechtvaardigd belang).⁷⁰

Uit de Memorie van Toelichting en wetten blijkt geen grondslag op basis waarvan deze gegevens mogen worden verwerkt in het kader van het Veiligheidshuis. De Wpo ziet op het realiseren van zo passend mogelijk onderwijs voor leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte. De gemeente is partner bij het samenwerkingsverband tussen scholen en is bevoegd om in bovenstaand kader gegevens te verwerken. Zij mag deze gegevens echter niet middels het Veiligheidshuis verstrekken aan bijvoorbeeld OM en politie.

In de MvT bij de Wet passend onderwijs staan de thema's die in het oogo besproken moeten worden: leerplicht, leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting en samenhang met jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidstoeleiding. De gemeente is verplicht om de afspraken die in de overeenkomst met de scholen zijn gemaakt, na te komen. Bij het onderzoek naar de zorg en ondersteuningsbehoefte komt ook het onderdeel onderwijs aan de orde. Op deze wijze wordt ook op individueel uitvoerend niveau een link gelegd tussen de gemeente en scholen. Scholen hebben overlegstructuren (of casusoverleggen) ingericht voor het bespreken van zorgleerlingen, de zogenoemde ZAT's (Zorg- en Adviesteams), hierin zijn onder andere de GGD-arts en de schoolmaatschappelijk werker vertegenwoordigd. Tevens kan een medewerker van het sociaal (wijk)team van de gemeente vertegenwoordigd zijn.

5.4.7.8 Wet gemeentelijke schuldhelpverlening

De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhelpverlening aan haar burgers. Onder schuldhelpverlening wordt verstaan het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden, indien redelijkerwijs is te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, alsmede de

⁷⁰ Kamerstukken II, 2011/12, 33106, nr. 3, p. 58 (Memorie van Toelichting).

nazorg. Het gaat hierbij om een zogeheten minnelijk traject met schuldeisers. Indien dit traject faalt krijgt de schuldenaar te maken met de Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP), een onderdeel van de Faillissementswet.

In artikel 8 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening wordt ingegaan op de gegevensuitwisseling. Volgens dit artikel kan het vragen en het verstrekken van gegevens door het college aan en door de in het eerste en tweede lid bedoelde bestuursorganen en instanties geschieden door tussenkomst van het Inlichtingenbureau, bedoeld in artikel 63 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.

5.4.7.9 Wet Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De gemeentelijke leerplichtambtenaren vallen onder de Wet Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij zijn wettelijk verplicht om een meldcode te hebben met daarin een stappenplan voor de melding van signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling aan het AMHK. Overige gemeenteambtenaren staan niet genoemd in de Wet Meldcode (zie verder GGD, GGZ en andere zorginstellingen).

5.4.7.10 Wet Tijdelijk huisverbod

De Wet Tijdelijk huisverbod maakt het mogelijk voor de burgemeester om een persoon van wie een ernstige dreiging van huiselijk geweld uitgaat tijdelijk (in beginsel tien dagen) de toegang tot zijn woning te ontfeggen. De burgemeester kan zich, voor een rechtmatige gegevensverwerking om tot het oordeel te komen om wel of geen huisverbod op te leggen, baseren op artikel 8 sub e Wbp (goede uitvoering van de publiekrechtelijke taak). Gegevensuitwisseling kan met het AHMK (zie artikel 4.1.1 Wmo).

5.4.7.11 Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ)

De burgemeester heeft de bevoegdheid om een inwoner voor korte tijd te laten opnemen op grond van artikel 20 van de Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ). Er kan dan door de burgemeester een last tot inbewaringstelling (ibs) worden afgegeven. Voor het verkrijgen van deze noodmaatregel moet het gevaar zo *onmiddellijk dreigend* zijn dat de normale procedure van een rechterlijke machtiging niet kan worden afgewacht. Bovendien moet *het ernstige vermoeden* bestaan dat een geestesstoornis dit gevaar veroorzaakt, dat het gevaar niet kan worden afgewend *op een andere wijze dan door opneming* in een psychiatrisch ziekenhuis en dat betrokkene zelf *niet de nodige bereidheid tot vrijwillige opname* toont. De burgemeester moet na het afgeven van de last tot ibs onverwijld de officier van justitie en de inspecteur op de hoogte brengen van de last tot ibs; de officier van justitie zal beoordelen of het onmiddellijke gevaar volgens hem nog steeds aanwezig is. In dat geval dient hij een verzoekschrift in bij de rechter om te beslissen of de ibs mag worden voortgezet. Binnen drie dagen na ontvangst van de stukken moet de rechter een beslissing nemen; ook de rechter toetst aan dezelfde criteria zoals het onmiddellijk dreigende gevaar. Als de

rechter een machtiging tot voortzetting van de ibs afgeeft, heeft deze rechterlijke machtiging een geldigheidsduur van drie weken.

Naast de last tot ibs en de rechterlijke machtiging tot voortzetting van de ibs kent de Wet BOPZ verschillende maatregelen die alleen door de rechter mogen worden afgegeven: de voorlopige rechterlijke machtiging, de voortgezette rechterlijke machtiging, de rechterlijke machtiging op eigen verzoek, de voorwaardelijke rechterlijke machtiging en de zelfbindingsmachtiging.

De burgemeester kan in dit kader worden aangemerkt als verantwoordelijke. Aangezien het hier gaat om bijzondere persoonsgegevens, namelijk gezondheidsgegevens kan de burgemeester zich niet slechts baseren op een van de grondslagen uit artikel 8 Wbp. In principe geldt op grond van artikel 16 Wbp een verbod op de verwerking van deze gegevens. Het verbod geldt volgens artikel 21 lid 1 sub f onder 1 echter niet indien de verwerking noodzakelijk is voor een goede uitvoering van wettelijke voorschriften door bestuursorganen. Het wettelijk voorschrift in deze is artikel 20 lid 1 juncto lid 2 Wet BOPZ. De verwerking is noodzakelijk indien aan de vereisten van lid 2 wordt voldaan, namelijk indien naar het oordeel van de burgemeester:

- a) de betrokkene gevaar veroorzaakt,
- b) het ernstige vermoeden bestaat dat een stoornis van de geestvermogens de betrokkene het gevaar doet veroorzaken,
- c) het gevaar zo onmiddellijk dreigend is dat toepassing van [paragraaf 1](#) van dit hoofdstuk niet kan worden afgewacht, en
- d) het gevaar niet door tussenkomst van personen of instellingen buiten een psychiatrisch ziekenhuis kan worden afgewend.

In de toekomst wordt de Wet BOPZ vervangen door de wet Verplichte ggz, die momenteel in voorbereiding is.

5.5 GGD, GGZ en overige gezondheidszorg

In relatie tot de Veiligheidshuizen zijn voor de GGD, de GGZ en andere zorginstellingen de volgende wetten van toepassing:

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet geneeskundige behandelovereenkomst;
- de Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen (Wet BOPZ) c.q. het Wetsvoorstel Wet verplichte GGZ en het wetsvoorstel wet zorg en dwang (Kst 31996);
- de Wet Meldplicht datalekken;
- de WMO 2015 (in relatie tot AMHK);
- het Wetsvoorstel Wet verplichte GGZ (PM);
- het Wetsvoorstel Wet zorg en dwang (Kst 31996) PM;
- Jeugdwet (voor jeugd GGZ).

5.5.1 Medisch beroepsgeheim

Voor medewerkers in de (jeugd)gezondheidszorg, inclusief de geestelijke gezondheidszorg en medewerkers van GGD-en zoals artsen, verpleegkundigen, gz-psychologen, psychiaters (hierna: zorgprofessionals) geldt een beroepsgeheim dat is neergelegd in de Wet inzake de geneeskundige behandelovereenkomst (artikel 7:457

Burgerlijk Wetboek, Wgbo), artikel 88 Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG), artikel 7.3.11 Jeugdwet en verschillende beroepscode. Het beroepsgeheim bestaat uit een zwijgplicht en een verschoningsrecht. De zwijgplicht is de plicht om te zwijgen over hetgeen de zorgprofessional heeft gehoord, gezien, begrepen en afgeleid bij de uitoefening van zijn beroep. Ook confidenties en waarnemingen die niet rechtstreeks met de gezondheidstoestand van de patiënt te maken hebben vallen onder de zwijgplicht. Het beroepsgeheim is echter niet absoluut. In deze wetten en in de beroepscode is geregeld onder welke voorwaarden een zorgprofessional gegevens over patiënten aan anderen mag verstrekken. Bij de toepassing van deze regels is de hoofdregel dat zorgprofessionals de cliënt/patiënt vóór om toestemming vragen om gegevens over hem/haar aan derden te verstrekken.

Uitzonderingen op de zwijgplicht zijn:

1. een wettelijke verplichting;
2. uitdrukkelijke toestemming van de cliënt/patiënt;
3. conflict van plichten;
4. verstrekking aan een andere zorgprofessional die ook rechtstreeks bij de medische behandeling is betrokken; voor zover de gegevens nodig zijn voor die behandeling;
5. meldrechten.

Ad 1. Wettelijke verplichting

Als er een wettelijke verplichting tot gegevensverstrekking is moet een zorgprofessional informatie aan derden verstrekken. Dat geldt bijvoorbeeld op grond van de Jeugdwet bij het desgevraagd informeren van de gezinsvoogd over een minderjarige die onder toezicht is gesteld (ots). Ook op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is een zorgaanbieder verplicht om desgevraagd medische informatie aan een gemeente te verstrekken, mits de patiënt of cliënt daarvoor zijn ondubbelzinnige en vrij gegeven toestemming heeft verleend.

De aanbieder van jeugdhulp (in het kader van de Jeugdwet) is verder onder andere verplicht om de gemeente informatie ten behoeve van de uitvoering van de wet (de financiële afwikkeling van de jeugdhulp) te verstrekken (onder andere de artikelen 7.4.0, 7.4.3 en 7.4.4 Jw).⁷¹

Ad 2. Toestemming

Deze toestemming moet vrij gegeven zijn, dus zonder druk van bijvoorbeeld de vragende partij. Bovendien moet de toestemming wilsbekwaam gegeven zijn. Is de cliënt niet wilsbekwaam, dan zal een ander, de wettelijk vertegenwoordiger, om vervangende toestemming gevraagd moeten worden.

Als het gaat om bijzondere persoonsgegevens moet er sprake zijn van uitdrukkelijke toestemming en die moet aan een aantal eisen voldoen. De betrokkene moet eerst (aantoonbaar) volledig worden geïnformeerd, dat houdt volgens het Cbp in dat hij op de hoogte is van de volgende punten:

- (1) Om welke verwerking gaat het?

⁷¹ Het Cbp stelt zich op het standpunt dat in de Jeugdwet een bepaling over het doorbreken van de geheimhoudingsplicht door jeugdhulpverleners voor de financiële afwikkeling en controle op de jeugdzorg door de gemeente ontbreekt. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is door de wetgever § 7.4 Jw gewijzigd. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 door de Eerste Kamer aangenomen en zal met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking treden.

- (2) Welke gegevens worden verwerkt?
- (3) Welk doel dient de verwerking?
- (4) Aan welke derden worden gegevens verstrekt?
- (5) Wie is de verantwoordelijke?

Ad 3. Conflict van plichten

Als geen toestemming kan worden verkregen, maar de zorgprofessional ernstige schade aan de patiënt of aan een ander kan voorkomen door informatie aan een derde te verstrekken, dan mag informatie met een beroep op een conflict van plichten aan derden worden verstrekt. Daarbij moet wel aan de volgende voorwaarden zijn voldaan:

- Alles is in het werk gesteld om eerst toestemming van de patiënt of cliënt tot doorbreking van het beroepsgeheim te verkrijgen.
- De zwijgplichtige zorgprofessional verkeert in gewetensnood door het handhaven van de zwijgplicht. Er is geen andere weg dan doorbreking van de zwijgplicht om het probleem op te lossen.
- Het niet doorbreken van de zwijgplicht levert voor de patiënt of cliënt zelf of voor een ander ernstige schade op.
- Het moet vrijwel zeker zijn dat die schade door de doorbreking van de zwijgplicht kan worden voorkomen of beperkt.

Ad 4.

Hiermee wordt specifiek bedoeld alleen zorgprofessionals die rechtstreeks bij de behandeling betrokken zijn en voor zover de gegevens nodig zijn voor de behandeling. Medewerkers van gemeente en woningcorporaties et cetera vallen hier dus buiten.

Ad 5. Meldrechten

Bij acuut gevaar voor de veiligheid of het leven van een kind of in het geval van huiselijk geweld, als er acuut gevaar dreigt voor zwaar lichamelijk letsel of het leven van een volwassene, moeten zorgprofessionals onmiddellijk contact opnemen met de politie. Als geen sprake is van een acuut gevaar, moeten zorgprofessionals op grond van de Wet Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling het stappenplan volgen uit de meldcode die geldt voor de eigen beroepsgroep, organisatie of praktijk, zie verder AMHK.

Er zijn twee mogelijkheden:

Bij een vermoeden van kindermishandeling moeten zorgprofessionals advies vragen aan het AMHK (Veilig Thuis). Hierbij wordt de casus geanonimiseerd besproken. Is sprake van een reële kans op schade, die niet meer met hulpverlening op vrijwillige basis kan worden afgewend, dan zal een zorgprofessional een melding doen bij het AMHK. Het kind en/of de ouders worden hierover zo mogelijk vooraf geïnformeerd.

Bij een wilsbekwame volwassene dient de zorgprofessional van zijn meldrecht gebruik te maken als dat noodzakelijk is 'om ernstig gevaar voor zwaar lichamelijk of psychisch letsel of de dood af te wenden'. Wordt een weigering van het slachtoffer té zeer ingegeven door de afhankelijkheidsrelatie met de dader, dan kan de zorgprofessional een ruimer criterium hanteren (zoals dat ook bij kindermishandeling geldt). Melding zonder toestemming kan dan plaatsvinden 'bij een reële kans op schade die niet met hulpverlening is af te wenden'.

5.5.2 Buitenkantinformatie

Het voormalige College Bescherming Persoonsgegevens (CBP, nu: AP) heeft het begrip 'buitenkant'-informatie in het leven geroepen voor situaties waarin de zwijgplicht van de zorgprofessional geldt, terwijl de zorgprofessional 'het wel noodzakelijk kan vinden om informatie te delen met andere instanties. In dat geval kan, alleen in uitzonderingssituaties, 'buitenkant'-informatie worden gedeeld. Bij elke situatie moet een beroepsbeoefenaar alle belangen afwegen om te kunnen beoordelen of het delen van 'buitenkant'-informatie onontkoombaar is. Zo mag een GGD geen diagnose (bijvoorbeeld dat iemand schizofrenie heeft) verstrekken aan een woningcorporatie, maar kan het wel noodzakelijk zijn om voor het bestrijden of voorkomen van overlast informatie als 'onvoorspelbaar impulsief agressief gedrag' te delen met de woningcorporatie. Ook kan het bijvoorbeeld nodig zijn de woningcorporatie te laten weten dat de betrokkene onder behandeling is en dat de verwachting is dat de geconstateerde problemen zullen afnemen.

5.5.3 Bemoeizorg

In het kader van bemoeizorg (zorg die wordt geboden aan zorgwekkende zorgmijders) is het toegestaan om in eerste instantie zonder toestemming van betrokkene gegevens te verwerken, met als doel een effectieve hulpverleningsrelatie tot stand te brengen. Zodra het contact met de zorgmijder is gelegd en een vertrouwensrelatie tot stand is gebracht, geldt wel weer onverkort het toestemmingsvereiste. Zie hiervoor de Handreiking Gegevensuitwisseling in de bemoeizorg. NB. veel Bemoeizorgteams die zijn opgericht bestaan feitelijk uit meerdere organisaties zoals GGZ, GGD, verslavingszorg en bijvoorbeeld organisaties voor Maatschappelijke Opvang. Hierbij is dus opnieuw sprake van een samenwerkingsverband. In veel gevallen is wel een convenant opgesteld, maar is geen specifieke rechtspersoon opgericht. In dergelijke gevallen is dan ook sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de gegevensverwerking. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor ACT-teams. ACT staat voor Assertive Community Treatment. Ook dit zijn multidisciplinaire teams die worden geformeerd door meerdere zorginstellingen, vaak soortgelijk aan de Bemoeizorgteams. Het verschil tussen Bemoeizorgteams en ACT-teams is dat Bemoeizorgteams vaak mensen die zorg mijden in zorg proberen te krijgen en dat de ACT-teams zich richten op zeer langdurige vaste begeleiding op alle levensgebieden van personen met zware multiproblematiek: (hard)drugs- en/of alcoholverslaving, psychiatrische problematiek, soms in combinatie met overlast en criminaliteit.

5.5.4 GGD

De GGD heeft behalve met de WGBO ook te maken met de Wet Publieke Gezondheid (Wet PG). Deze wet is van toepassing voor specifiek omschreven taken en opstandigheden (bijvoorbeeld de dreigende uitbraak van infectieziekten). De Wet PG is dus niet van toepassing voor de eventuele publiekrechtelijke taken van een GGD in een sociaal (wijk)team of de gegevensuitwisseling in een Veiligheidshuis.

Als de GGD de publiekrechtelijke taken van een sociaal (wijk)team uitvoert, heeft de GGD de WMO als wettelijk kader in plaats van de WGBO en de Wet PG. De GGD verkeert dan immers in de positie van bewerker. De gemeente is en blijft op grond van de WMO de Wbp-verantwoordelijke. Hetzelfde geldt wanneer de GGD taken uitvoert in het AMHK/Veilig Thuis (zie AMHK).

Indien de GGD gevraagd wordt om vanuit zijn eigen oorspronkelijke GGD-taak (bijzondere)persoonsgegevens te verstrekken aan het Veiligheidshuis, is de WGBO wel van toepassing. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de GGD gegevens verstrekt vanuit zijn rol in een Bemoeizorgteam of ACT-team. De GGD is in dit geval immers geen bewerker maar Wbp verantwoordelijke.

5.5.5 (Huis)arts

De huisarts heeft te maken met de WGBO.

Wanneer een medewerker van een Veiligheidshuis het noodzakelijk vindt om gegevens op te vragen bij een huisarts of een behandelend arts, dan vraagt hij daar eerst uitdrukkelijke toestemming voor aan betrokkene. Voor de medewerker van het Veiligheidshuis is de grondslag artikel 23 lid 1 sub a Wbp van belang. Dit betekent dat er geen bijzondere persoonsgegevens mogen worden verwerkt anders dan na uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene. De (huis)arts zal vervolgens de afweging maken wat hij wel en niet kan verstrekken en daarbij op zijn beurt eerst uitdrukkelijke toestemming vragen aan zijn cliënt. De arts doet dit op grond van de Wet Geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO).

Nadere uitwerking GGZ, GGD en overige gezondheidszorg op basis van format

Algemeen

1. Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

GGZ Nederland, brancheorganisatie van instellingen voor geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg.

2. Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

GGZ Nederland behartigt de belangen van de bij haar aangesloten lidinstellingen en ondersteunt en adviseert de leden over diverse onderwerpen.

De aangesloten instellingen van GGZ Nederland leveren gespecialiseerde ggz aan volwassenen, kinderen en jeugdigen, verslaafden en forensische patiënten. Zij hebben een publieke taak bij verplichte (al dan niet forensische) zorg. Ook bieden zij zo nodig maatschappelijke ondersteuning, beschermd wonen en bemoeizorg. De doelstelling van de leden is door de verschillende in te zetten interventies bij te dragen aan een veilige en mentaal gezondere samenleving. Indien dat niet mogelijk is, de patiënten te ondersteunen om terugval te voorkomen en/of in hun herstel.

3. In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk kader?

Samenwerking in Veiligheidshuizen kan bijdragen aan verhoging van de kwaliteit van de door de ketenpartners in te zetten interventies; daarmee sluiten de doelstellingen op elkaar aan. Daarnaast kan samenwerking in Veiligheidshuizen leiden tot een

Niets uit deze tekst mag worden veelevoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

ketenoverstijgende aanpak, waardoor de verschillende in te zetten interventies beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

4. Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

Voor iedere instelling is dat een lid van de Raad van Bestuur.

De verschillende instellingen hebben met verschillende wettelijke bepalingen te maken, afhankelijk van hun aanmerking en toelating. Slechts enkele instellingen (met name die forensische zorg leveren) zijn gerechtigd tot het verwerken van bepaalde strafrechtelijke en strafvorderlijke gegevens. Alle toegelaten instellingen (Wtzi) zijn gerechtigd tot het verwerken van gevoelige medische gegevens. De instellingen die gespecialiseerde jeugd-ggz aanbieden, zijn gerechtigd tot het verwerken van persoonsgegevens als genoemd in de Jeugdwet, de tijdelijke ministeriële regeling en het besluit Jeugdwet. Overigens geldt voor alle instellingen de Wbp.

5. Welke informatie hoopt de organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Informatie die noodzakelijk is om aan de bovengenoemde doelstelling te voldoen en dan met name voor het inschatten van dreigend gevaar in relatie tot de individuele zorg aan betrokkene.

Wettelijk kader

1. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt?)

De grondslag voor het verstrekken van gegevens zijn de BVT, de RVT, Wsjg, de Wet bopz en de WGB0, de Jeugdwet en de Wbp.

Ingevolge artikel 7:457, lid 1 BW rust op de hulpverlener als partij bij de geneeskundige behandelingsovereenkomst een geheimhoudingsplicht. Voor de vraag of een ggz-hulpverlener informatie kan verstrekken aan een persoon die niet rechtstreeks bij de behandelovereenkomst is betrokken, wordt de algemene beoordelingsstructuur gevolgd. Daarin komen de volgende vragen aan de orde:

- Is er gerichte toestemming van betrokkene gevraagd? Ook als er toestemming van betrokkene is, is het aan de hulpverlener om een adequate afweging te maken om de informatie wel of niet te verstrekken.
- Is de verstrekking nodig voor de goede taakvervulling van de ggz zoals het goed hulpverlenerschap?
- Is er een formele wettelijke grondslag voor de verstrekking?
- Is er een conflict van plichten om zonder wettelijke grondslag te verstrekken?

Doorbreking van de zwijgplicht zonder wettelijke grondslag is naar de heersende opvatting alleen mogelijk wanneer sprake is van een conflict van plichten; daarvoor moeten de volgende omstandigheden zich voordoen:

- vast moet staan dat de toestemming van de patiënt of diens vertegenwoordiger niet te verkrijgen is;

- het doorbreken van de zwijgplicht is de enige weg om het dreigende gevaar te kunnen keren;
- de ggz-hulpverlener verkeert door de ontstane situatie in gewetensnood;
- er is bij het niet-doorbreken van de geheimhoudingsplicht ernstige schade voor de patiënt of anderen te verwachten;
- het moet vrijwel zeker zijn dat het doorbreken van de zwijgplicht de gevreesde schade voorkomt of beperkt.

Jurisprudentie vult nog aan: de verstrekking moet legitiem, noodzakelijk en voorzienbaar zijn.

Uitgangspunt is dat er zonder wettelijke grondslag, zonder toestemming of zonder een conflict van plichten geen informatie wordt verstrekt.

2. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het **vragen** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd bij de deelnemers?)

Zie boven: toestemming, wettelijke grondslag en indien en voor zover noodzakelijk.

3. Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuispartners? Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

Buiten het overleg van de Veiligheidshuizen gelden de volgende bepalingen:

- Meldrechten: meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (bij AMK of steunpunt huiselijk geweld).
- Het desgevraagd informeren van de gezinsvoogd over een minderjarige die onder toezicht is gesteld (sinds 1 januari 2015).
- WMO informatieverstrekking aan gemeente bij ondubbelzinnige vrij gegeven toestemming.
- Zie ook bovenstaande stappen (doorbreken geheimhouding) voor andere verstrekkingen.

Als sprake is van toezicht op de naleving van op zorg gerichte bijzondere voorwaarden, wisselen reclassering en GGZ gegevens over de cliënt/patiënt uit. De behandelaar heeft op grond van het medisch beroepsgeheim daarvoor in de meeste situaties toestemming van de cliënt/patiënt nodig. Voor die situaties hebben de 3RO en GGZ Nederland een model '3-partijenovereenkomst GGZ – Reclassering – Cliënt' opgesteld. De reclassering mag de gezondheidsgegevens die zij in dit verband ontvangt en verwerkt alleen aan haar justitiële opdrachtgevers verstrekken, en dus niet met de overige partners in het Veiligheidshuis delen.

4. Werkt de organisatie reeds samen met één of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

Er vindt alleen samenwerking plaats bij toestemming van de patiënt of bij een van de gronden zoals genoemd bij het doorbreken van het beroepsgeheim. Daarnaast is er

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

voor de samenwerking tussen ketenpartners is sommige gevallen een convenant opgesteld. Zoals het convenant politie – GGZ.

Privacy

De gezamenlijke gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

1. Welke waarborgen voor de organisatie worden (vanuit de Wbp) gevraagd aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?
 - Artikel 13 Wbp stelt dat instellingen passende en technische maatregelen dienen te nemen om persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of onrechtmatige verwerking.
 - Er is een Europese Privacyverordening in de maak die de Wbp te zijner tijd overbodig maakt. De EPV verplicht tot het opstellen van een privacybeleid, functionaris voor gegevensbescherming aan te stellen, privacy binnen de bedrijfsvoering te integreren, privacy impact assessments (PIA), privacybescherming *by design and by default*. Waarbij de zorginstellingen risico lopen op hoge boetes bij geconstateerde overtredingen.
 - Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin het OM samenwerkt een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn, inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacyprotocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan).
 - De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.
 - De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld.
 - Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij te deelnemende organisaties.
 - De gegevensverwerking binnen de Veiligheidshuizen wordt ten minste eens per twee jaar geëvalueerd.
2. Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door de organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

De grondslag voor het verstrekken van gegevens zijn de BVT, de RVT, Wsjg, de Wet bopz en de WGB0, de Jeugdwet en de Wbp.

3. Zijn er mogelijkheden voor de organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen.

5.6 Jeugdbescherming en jeugdreclassering

Een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering kan op grond van artikel 3.2 Jeugdwet alleen worden uitgevoerd door een gecertificeerde instelling (te weten de voormalige Bureaus Jeugdzorg en Landelijk Werkende Instellingen zoals de William Schrikker Stichting, Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en de Stichting Gereformeerde Jeugdbescherming).

Voor medewerkers van een gecertificeerde instelling (GI) geldt een beroepsgeheim op grond van artikel 7.3.11 Jeugdwet: zonder toestemming van de jeugdige en/of zijn ouder mogen zij geen gegevens over hen aan derden verstrekken. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n) niet wordt geschaad.

Uitzonderingen op het beroepsgeheim van de Jeugdwet:

1. uitdrukkelijke toestemming van de jeugdige en/of ouders
2. de gegevensverstrekking vindt plaats aan degenen die rechtstreeks zijn betrokken bij de jeugdhulp voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor hun aandeel in de jeugdhulp (de gemeente valt hier niet onder);
3. een wettelijke plicht;
4. conflict van plichten
5. meldrechten (zie hiervoor het hoofdstuk over de GGZ en overige gezondheidszorg).

Ad. 1. Toestemming

Om te kunnen spreken van daadwekelijke toestemming van de betrokkene zijn drie punten essentieel. De betrokkene moet ten eerste in vrijheid zijn wil kunnen uiten. Ten tweede moet de wilsuiting betrekking hebben op een bepaalde (categorie van) gegevensverwerking. Ten derde moet de betrokkene voor een goede oordeelsvorming over de noodzakelijke inlichtingen beschikken, de betrokkene moet dus goed geïnformeerd worden over het onderwerp waarvoor zijn toestemming wordt gevraagd. De betrokkene moet dus weten om welke gegevensverwerking het gaat en hiervoor gerichte toestemming geven. Daarbij is het van belang dat de toestemming schriftelijk wordt vastgelegd ter voorkoming van misverstanden of onduidelijkheden.

Ad. 2. Gegevensuitwisseling met rechtstreeks betrokkenen

De vraag is wie bij de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering kunnen worden beschouwd als 'degene die hier rechtstreeks bij betrokken

zijn'. Dat is in ieder geval de betrokken medewerker van de GI en diens vervanger. In het licht van de bedoeling van de wetgever in het kader van de Wet op de jeugdzorg en de toelichting bij de Wgbo kunnen ook de gedragsdeskundige die wordt geconsulteerd, collega's met wie samen beslissingen betreffende het gezin worden genomen, de jeugdhulpaanbieder en het betrokken pleeggezin kunnen worden beschouwd als 'rechtstreeks bij de uitvoering betrokken'.

Duidelijk is wel dat de gemeente niet kan worden aangemerkt als rechtstreeks bij de uitvoering betrokken, tenzij het college zelf de jeugdhulp verstrekt (bijv. d.m.v. het sociaal wijkteam).

Ad. 3. Wettelijke plicht

Als er sprake is van een wettelijke verplichting moet een medewerker informatie aan derden verstrekken. De wettelijke verplichting bestaat bijvoorbeeld ten aanzien van de Raad voor de Kinderbescherming en justitiële autoriteiten zoals de rechtbank. De GI is op grond van artikel 1:265k tweede en derde lid BW bijvoorbeeld verplicht om bij verzoeken in het kader van de ondertoezichtstelling (OTS) het plan en het verslag van het verloop van de OTS aan de rechtbank en de Raad voor de Kinderbescherming te sturen.

De GI is verder o.a. verplicht om de gemeente informatie ten behoeve van de uitvoering van de wet (de financiële afwikkeling van de jeugdhulp) te verstrekken (o.a. de artikelen 7.4.0, 7.4.3 en 7.4.4 Jw).⁷²

ad. 4. Conflict van plichten

Als geen toestemming verkregen kan worden, maar de medewerker ernstige schade aan de cliënt of aan een ander kan voorkomen door informatie aan een derde te verstrekken, dan mag informatie met een beroep op een conflict van plichten aan derden worden verstrekt. Of er sprake is van overmacht kan worden vastgesteld aan de hand van de volgende vragen:

- welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van de informatie?
- kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik informatie aan een ander verstrek?
- is het mogelijk en verantwoord om toestemming van de cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking en zo ja, heb ik alles gedaan om toestemming te krijgen?
- weegt het gevaar of ernstige nadeel voor de cliënt, dat ik door de gegevensverstrekking wil afwenden, zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- als ik besluit te spreken, welke informatie heeft de ander aan wie ik informatie verstrek echt nodig om het ernstig nadeel of gevaar voor de cliënt af te wenden?

Beroepscodé jeugdzorgwerker

De GI is verplicht de taken uit te laten voeren door medewerkers die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1 Besluit Jw) of BIG-register (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1 Besluit Jw). Voor geregistreerde

⁷² Het Cbp stelt zich op het standpunt dat in de Jeugdwet een bepaling over het doorbreken van de geheimhoudingsplicht door jeugdhulpverleners voor de financiële afwikkeling en controle op de jeugdzorg door de gemeente ontbreekt. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is door de wetgever § 7.4 Jw gewijzigd. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 door de Eerste Kamer aangenomen en is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. 2016, nr. 206 en nr. 270.

jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing, voor geregistreerde psychologen de Beroepscode voor psychologen en voor geregistreerde (ortho)pedagogen de Beroepscode van de NVO.. In artikel J van de beroepscode voor jeugdzorgwerkers, in artikel 71 t/m 87 van de beroepscode voor psychogen en in artikel 8 van de beroepscode van de NVO is bepaald dat de professional vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden. Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling.

Soms is het echter in het belang van de cliënt, of voor de veiligheid van anderen, noodzakelijk om de geheimhouding te doorbreken. Van groot belang is dat de professional kan uitleggen waarom hij aan het belang van ouders en/of kind minder gewicht heeft toegekend. Zijn er andere beroepskrachten rechtstreeks betrokken bij het onderzoek of de begeleiding, dan heeft de jeugdzorgwerker geen toestemming van het kind en/of diens ouders nodig om gegevens uit te mogen wisselen. Wel dient de professional ouders en cliënt hierover van tevoren te informeren. Heeft de professional gegronde redenen om aan te nemen dat de cliënt of anderen door toedoen van de cliënt gevaar lopen, dan mag hij zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Voor alle duidelijkheid: toestemming van ouders/cliënt blijft uitgangspunt. De professional dient zich dus eerst voldoende in te spannen om die te verkrijgen. Pas wanneer hij die toestemming niet krijgt of wanneer hij er niet zonder risico's voor de veiligheid van het kind of anderen om kan vragen, dient hij stap voor stap na te gaan of het zwaarwegende belang van het kind opweegt tegen het doorbreken van de geheimhouding.

Toestemming is in het geval van een kindbeschermingsmaatregel niet vereist. Overigens is in deze situatie ook het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

Drangkader

Als gevolg van de uitgangspunten van de Jeugdwet wordt in veel regio's een 'drangkader' ingezet. Dit is intensieve hulpverlening die door een medewerker van de GI aan ouders en minderjarigen wordt geboden ter afwending van een kindbeschermingsmaatregel of in het kader van het bekorten van een kindbeschermingsmaatregel. De inzet van dit drangkader kan alleen op vrijwillige basis plaatsvinden (zie hiervoor ook ad. 1).

Voor het verwerken van gegevens in het kader van drang is de grondslag gelegen in artikel 8 sub b Wbp juncto artikel 2.1 Jeugdwet. De gemeente heeft op grond van artikel 2.1 Jw een taak op het gebied van preventie, ontwikkelen van beleid gericht op o.a. het voorkomen en vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Op basis van een overeenkomst met de gemeente voert de GI deze taak uit in de zin van het uitvoeren van drang- en nazorgtrajecten. Voor de inzet van jeugdhulp in het kader van deze trajecten is uitdrukkelijke toestemming van de cliënt de grondslag (artikel 23 Wbp).

Sociale wijkteams

Uitgangspunt bij uitwisseling van gegevens in netwerken en een sociaal wijkteam is dat de geheimhoudingsplicht en de privacyregels voor de medewerker van de GI onverkort

gelden. Dit betekent dat in principe toestemming van de cliënt vereist is en dat deze voorafgaande aan de eventuele gegevensverstrekking wordt gevraagd. De GI heeft de mogelijkheid op basis van art. 7.3.11 tweede lid Jw om met degene die rechtstreeks bij de hulpverlening betrokkenen informatie uit te wisselen, ook als de cliënt daar geen toestemming voor geeft. De medewerker zal in een samenwerkingsverband of overleg van verschillende hulpverleners daarom eerst moeten vaststellen wie rechtstreeks bij de hulpverlening betrokken is. Zijn er hulpverleners die hiertoe niet kunnen worden gerekend, dan mogen aan deze hulpverleners, zonder toestemming van de cliënt, geen gegevens worden verstrekt, tenzij er sprake is van een overmachtssituatie. Er kan dan ervoor gekozen worden om de zaak 'anoniem' te bespreken, dus zonder te benoemen om welke cliënt het gaat.

Wettelijke verplichting tot verstrekking van gegevens aan de gezinsvoogd

Artikel 7.3.11 vierde lid Jeugdwet bepaalt dat derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen en deze inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, deze informatie aan de GI verstrekken. Deze inlichtingen worden verstrekt als de medewerker van de GI er om verzoekt of kunnen uit eigen beweging aan de GI worden verstrekt. Voor het geven van deze inlichtingen is geen toestemming van betrokkenen nodig en de inlichtingen kunnen indien nodig met doorbreking van de geheimhoudingsverplichting worden verstrekt⁷³.

De verplichte informatieverstrekking ziet alleen op de ondertoezichtstelling en geldt dus niet als er sprake is van een voogdij of jeugdreclassering uitgevoerd door een GI.

Nadere uitwerking Jeugdbescherming en Jeugdreclassering op basis van format

Algemeen

Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

De gecertificeerde instellingen (hierna GI) zijn:

Jeugdbescherming Regio Amsterdam gevestigd te Amsterdam
Stichting Jeugdbescherming Noord gevestigd te Groningen
Stichting Jeugdbescherming Gelderland gevestigd te Arnhem
Stichting Jeugdbescherming Overijssel gevestigd te Zwolle
Stichting Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond gevestigd te Rotterdam
Stichting Jeugdbescherming West gevestigd te Den Haag
Stichting De Jeugd- en Gezinsbeschermers gevestigd te Haarlem

⁷³ Artikel 7.3.1 Jw regelt dat de bepalingen uit de WGBO van kracht blijven voor zover een jeugdhulpverlener een geneeskundige behandeling verricht. Onbedoeld is daarbij geen uitzondering gemaakt voor artikel 7.3.11 vierde en vijfde lid. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is deze omissie hersteld. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wijziging is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. 2016, nr. 206 en nrs. 268 en 269..

Stichting Samen Veilig Midden-Nederland (op 1 april 2015 gefuseerd met Samen Veilig Flevoland) gevestigd te Utrecht
Stichting Bureau Jeugdzorg Limburg gevestigd te Roermond
Stichting Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant gevestigd te Helmond
Stichting Intervence gevestigd te Middelburg
Stichting Nidos gevestigd te Utrecht
Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering, gevestigd aan de Zeehaenkade 30 te Utrecht.
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid, gevestigd te Leeuwarden
William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering, gevestigd te Amsterdam.

De GI zijn verenigd in de branchevereniging Jeugdzorg Nederland, welke organisatie de belangen behartigt van alle organisaties die verantwoordelijk zijn voor jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en die vallen onder de Jeugdwet.

Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

De gecertificeerde instelling is belast met de uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregelen: de (voorlopige) ondertoezichtstelling en (voorlopige) voogdij. Tevens is de GI belast met de uitvoering van jeugdreclassering. De GI streeft naar een zo verantwoord mogelijke ontwikkeling en opvoedingssituatie van de jeugdige. De medewerkers van de GI geven aandacht waar het nodig is, bieden ondersteuning waar het kan en bescherming waar het moet. In het kader van de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering bepaalt de GI in overleg met de gemeente welke jeugdhulp moet worden ingezet.

De GI hebben de volgende wettelijke taken:

- het uitvoeren van kinderbeschermingsmaatregelen als bedoeld in artikel 1.1 Jeugdwet, te weten voogdij en voorlopige voogdij op grond van boek 1 van het Burgerlijk wetboek (BW), de ondertoezichtstelling als bedoeld in artikel 1:255 eerste lid BW en de voorlopige ondertoezichtstelling als bedoeld in artikel 1:257 BW.
- het uitvoeren van jeugdreclasseringstaken als bedoeld in artikel 1.1 Jeugdwet, te weten reclasseringswerkzaamheden genoemd in artikel 77hh Sr, eerste en tweede lid, het begeleiden van en toezicht houden op jeugdigen die deel nemen aan een scholings- en trainingsprogramma als bedoeld in artikel 3 Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, het geven van aanwijzingen als bedoeld in artikel 12, vijfde lid van die wet of de overige taken die bij of krachtens de wet aan de GI zijn opgedragen.
- daarnaast kan de GI nog overige taken aanbieden, anders dan het aanbieden van jeugdhulp, zoals het bieden van nazorg na afloop van een kinderbeschermingsmaatregel (nazorgtraject) of het betrokken zijn voordat een kinderbeschermingsmaatregel wordt ingezet (ook wel 'drang-kader' genoemd). Ook worden door bepaalde GI (een deel van) de taken van het Advies- en

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK, ook wel 'Veilig Thuis' genoemd) uitgevoerd.

In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk Kader?

De GI streeft naar een zo verantwoord mogelijke ontwikkeling en opvoedingssituatie van de jeugdige. Vanuit dat kader is de GI een ketenpartner van het Veiligheidshuis. Voor zover het de uitoefening van de jeugdreclassering betreft, streeft de jeugdreclassering net als de Veiligheidshuizen naar minder crimineel gedrag, het voorkomen van recidive en daarmee een veiliger samenleving.

Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

De algemeen directeur of de voorzitter van de Raad van Bestuur van de GI (per GI keuze maken of wijzigen) is de 'verantwoordelijke' voor de verwerking van persoonsgegevens van cliënten van de GI. Dat betekent dat de algemeen directeur of de voorzitter van de Raad van Bestuur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

De algemeen directeur van het Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering is de 'verantwoordelijke' voor de verwerking van persoonsgegevens van de cliënten van het LJ&R. Dat betekent dat de algemeen directeur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

Welke informatie hoopt uw organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Alle gegevens over cliënten (jeugdigen en ouders) die van belang zijn voor de uitvoering van de jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringstaken. Dit betekent informatie op leefgebieden zoals huisvesting en wonen, gezin en familie, inkomen, (geestelijke) gezondheid, middelengebruik, criminaliteit, overlast, et cetera.

Wettelijk kader

Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt.)

Wbp

De GI verwerkt naast 'gewone' persoonsgegevens ook bijzondere persoonsgegevens zoals strafrechtelijke gegevens en gezondheidsgegevens. Uit artikel 16 Wbp volgt dat voor de verwerking van deze gegevens een wettelijke grondslag noodzakelijk is. Artikel 21 lid 1 onder d Wbp biedt voor de GI een expliciete grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens betreffende de gezondheid. De GI mogen op grond van deze bepaling gezondheidsgegevens verwerken voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de hun wettelijk opgedragen taken.

Op grond van artikel 22 lid 1 Wbp mag de jeugdreclassering van de GI strafrechtelijke gegevens verwerken. Uit dit artikel volgt namelijk dat strafrechtelijke gegevens verwerkt mogen worden door “organen die krachtens de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht”. De jeugdreclassering is krachtens haar wettelijke taken aan te merken als een orgaan dat krachtens de wet is belast met de toepassing van het strafrecht en valt derhalve onder de uitzondering van het verbod op het verwerken van strafrechtelijke gegevens ex artikel 16 Wbp.

Op grond van artikel 21 lid 3 Wbp mag de GI strafrechtelijke persoonsgegevens verstrekken aan instellingen en hulpverleners voor gezondheidszorg of maatschappelijke dienstverlening voor zover die instellingen de strafrechtelijke persoonsgegevens nodig hebben in aanvulling op de gegevens die zij verwerken voor een goede zorgverlening.

Daarnaast kan de GI ook gegevens verwerken op grond van artikel 23 Wbp, waarin (onder meer) de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene voor een verwerking is geregeld.

De taken en bevoegdheden van de GI zijn wettelijk vastgelegd, zie het hierna volgende.

Jeugdbescherming

De grondslag voor de jeugdbescherming voor het verwerken (verstrekken) van persoonsgegevens is gelegen in de wetten waarin de taken van de GI staan vermeld:

- boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (o.a. de artikelen 255 eerste lid, 257, eerste lid, 268 tweede en derde lid en artikel 302 eerste lid)
- de Jeugdwet (o.a. artikel 1.1, artikel 3.1 eerste en vierde lid, artikel 3.2, artikel 3.5, artikel 7.3.1 en artikel 7.3.11)
- In het kader van de Jeugdwet zijn tevens van belang het Besluit Jeugdwet (o.a. artikel 4.2.5), de Invoeringswet Jeugdwet, de Regeling Jeugdwet en de Verzamelwet VWS 2016.
- het Wetboek van Strafrecht (o.a. artikel 77hh eerste en tweede lid)
- Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (o.a. artikel 3 en artikel 12, vijfde lid)

Indien taken van het AMHK door de GI worden uitgevoerd:

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (o.a. artikelen 1.1.1, eerste lid en 4.1.1, tweede lid)

Voor het verwerken van de taken op het gebied van nazorg en het zogenaamde drangtraject is de grondslag gelegen in artikel 8 sub b Wbp juncto artikel 2.1 Jeugdwet. De gemeente heeft op grond van artikel 2.1 Jw een taak op het gebied van preventie, ontwikkelen van beleid gericht op o.a. het voorkomen en vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Op basis van een overeenkomst met de gemeente voert de GI deze taak uit in de zin van het uitvoeren van drang- en nazorgtrajecten. Voor de inzet van jeugdhulp in het kader van deze trajecten is uitdrukkelijke toestemming van de cliënt de grondslag (artikel 23 Wbp).

Op grond van artikel 7.3.11 eerste lid Jeugdwet heeft de medewerker van de GI een beroepsgeheim: zonder toestemming van de jeugdige en/of zijn ouder(s) mogen geen gegevens aan derden verstrekt worden. Indien gegevens worden verstrekt, vindt deze verstrekking slechts plaats voor zover de persoonlijke levenssfeer van een ander daardoor niet wordt geschaad. Op het beroepsgeheim zijn een aantal uitzonderingen, zoals een wettelijke plicht of gegevensverstrekking aan rechtstreeks betrokkenen bij de jeugdhulp. Op deze uitzonderingen zal bij 3 nader in worden gegaan.

Beroepscode

De GI is verplicht de taken uit te laten voeren door medewerkers die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1 Besluit Jw) of BIG register (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1. Besluit Jw). Voor geregistreerde jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing, voor geregistreerde psychologen de Beroepscode voor psychologen en voor geregistreerde (ortho)pedagogen de Beroepscode van de NVO. In artikel J van de beroepscode voor jeugdzorgwerkers, in artikel 71 t/m 87 van de beroepscode voor psychologen en in artikel 8 van de beroepscode van de NVO is bepaald dat de professional vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden. Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling. In het geval van een kinderschermingsmaatregel is toestemming niet vereist. Overigens is in deze situatie ook het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

Justitiële gegevens

Op grond van artikel 9 Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) juncto 17 Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg) is de jeugdreclassering bevoegd om voor de uitvoering van haar (wettelijke) taken over justitiële gegevens te beschikken. Artikel 52 Wjsg verplicht de jeugdreclassering tot geheimhouding van deze gegevens “behoudens voor zover een bij of krachtens deze wet gegeven voorschrift mededelingen toelaat, dan wel de uitvoering van de taak met het oog waarop de gegevens zijn verstrekt tot het ter kennis brengen daarvan noodzaakt”.

Geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht (beroepsgeheim)

Het Nederlandse recht kent zowel in straf- als in civielrechtelijke procedures een getuigplicht. Degenen die een geheimhoudingsplicht hebben uit hoofde van hun ambt of beroep, zoals medici, geestelijken en advocaten, hebben echter het recht om zich te verschonen van de getuigenis. Het moet dan gaan om hetgeen hen is toevertrouwd in het kader van hun ambt of beroep. Het is echter de vraag of ook medewerkers in dienst van een GI zich kunnen beroepen op het verschoningsrecht. De rechter beslist per geval wanneer er sprake is van een verschoningsrecht van een hulpverlener met een geheimhoudingsplicht. In dit verband is ook artikel L van de beroepscode van de jeugdzorgwerker van belang. Daarin is bepaald dat de jeugdzorgwerker, indien hij door een rechter als getuige wordt opgeroepen, een beroep doet op zijn geheimhoudingsplicht indien hij meent dat hij, alle belangen afwegend, tot geheimhouding ten opzichte van zijn cliënt verplicht is.

Privacyreglement

De GI hebben de wettelijke regelingen over het omgaan met persoonsgegevens verwerkt in een privacyreglement, te weten het Privacyreglement gecertificeerde instelling.

Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het **vragen** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd aan de deelnemers.)

Zie in het algemeen onder 1. Voor het verstrekken van informatie aan de GI, als uitvoerder van de ondertoezichtstelling, geldt specifiek het volgende.

Artikel 7.3.11 vierde lid Jeugdwet bepaalt dat derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen en deze inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, deze informatie aan de GI verstrekken. Deze inlichtingen worden verstrekt als de medewerker van de GI er om verzoekt of kunnen uit eigen beweging aan de GI worden verstrekt. Voor het geven van deze inlichtingen is geen toestemming van betrokkenen nodig en de inlichtingen kunnen indien nodig met doorbreking van de geheimhoudingsverplichting worden verstrekt.

Het gaat hier niet alleen om hulpverleners die direct bij het kind zijn betrokken, maar ook om hulpverleners die betrokken zijn bij andere gezinsleden.⁷⁴ Ook de jeugdhulpaanbieder die een medische behandeling bidt die onder de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) valt, heeft de verplichting relevante informatie te verstrekken.⁷⁵

De verplichte informatieverstrekking ziet alleen op de ondertoezichtstelling en geldt dus niet als er sprake is van voogdij of jeugdreclassering.

Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuis-partners. Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

Verplichtingen

Van een wettelijke plicht is onder andere sprake bij het indienen van verzoeken bij de rechtbank. Op grond van artikel 1:265 k tweede en derde lid BW is de GI verplicht om bij verzoeken in het kader van de ondertoezichtstelling (OTS) het plan en het verslag van het verloop van de OTS aan de rechtbank en de Raad voor de Kinderbescherming te sturen. De GI is verder verplicht om de gemeente informatie te verstrekken in het kader

⁷⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32015, nr. 21

⁷⁵ Zie het wetsvoorstel Veegwet 2015, artikel III onder E, Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 34191, nr. 2

van in te zetten jeugdhulp (artikel 3.5 Jw) en de gemeente beleidsinformatie te verstrekken (de artikelen 7.4.0, 7.4.3 en 7.4.4 Jw en § 6a van de Regeling Jw).⁷⁶

Verder is de GI verplicht om gevolg te geven aan een vordering verstrekking gegevens van het OM (artikel 126nd Sv).

Verstrekkingsbevoegdheden

De gegevensverstrekking aan andere instanties van (bijzondere) persoonsgegevens van cliënten moet rusten op een wettelijke grondslag. Voor de uitwisseling met de volgende instanties is een wettelijke grondslag:

1. Rechtstreeks bij de verlening van de jeugdhulp betrokkenen en de vervanger van de medewerker van de GI (artikel 7.3.11 lid 2 sub a Jw). De vraag is wie bij de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering kunnen worden beschouwd als 'degenen die hier rechtstreeks bij betrokken zijn'. Dat is in ieder geval de betrokken medewerker van de GI en diens vervanger. In het licht van de bedoeling van de wetgever in het kader van de Wet op de jeugdzorg en de toelichting bij de Wgbo kunnen ook de gedragsdeskundige die wordt geconsulteerd, collega's met wie samen beslissingen betreffende het gezin worden genomen, de betrokken jeugdhulpaanbieder en het betrokken pleeggezin worden beschouwd als 'rechtstreeks bij de uitvoering betrokken'. De gemeente kan niet worden aangemerkt als rechtstreeks bij de uitvoering betrokken, tenzij het college zelf de jeugdhulp verstrekt (bijv. d.m.v. het wijkteam).
2. De rechterlijke macht en Openbaar Ministerie in het kader van de wettelijke taken, zie o.a. de artikelen 1:260 tweede lid BW, 1:265c tweede lid BW op grond waarvan de GI de bevoegdheid heeft om verlenging van de ondertoezichtstelling en de machtiging tot uithuisplaatsing te verzoeken. Zie ook bijv. art. 77 f eerste lid Sr op grond waarvan de Officier van Justitie in de strafbeschikking de aanwijzing kan geven dat de jeugdige zich dient te houden aan de aanwijzingen van de jeugdreclassering voor een te bepalen termijn van max. 6 maanden.
3. De Raad voor de Kinderbescherming. Op grond van artikel 3.1 eerste lid Jw kan de GI de Raad verzoeken om onderzoek te doen naar de noodzaak van een kinderbeschermingsmaatregel. De Raad heeft verder een toezicht-houdende taak op de uitvoering van de jeugdreclassering ingevolge artikel 77 hh eerste lid Sr en de tenuitvoerlegging van taakstraffen zie artikel 77o Sr. Tevens biedt art. 1:240 BW de mogelijkheid voor professionals met een beroepsgeheim of zwijgplicht om de Raad gevraagd en ongevraagd gegevens verstrekken indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken van de Raad.
4. Veilig Thuis. Op grond van artikel 5.2.6 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 kunnen derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken, aan een AMHK

⁷⁶ Het Cbp stelt zich op het standpunt dat in de Jeugdwet een bepaling over het doorbreken van de geheimhoudingsplicht door jeugdhulpverleners voor de financiële afwikkeling en controle op de jeugdzorg door de gemeente ontbreekt. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet 2015 is door de wetgever artikel 7.4.4 Jw aangevuld. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS op 17 mei 2016 door de eerste Kamer aangenomen en is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. 2016, nr. 206 en nr. 270.

deze inlichtingen desgevraagd of uit eigen beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep.

5. De gemeente voor zover dit voortvloeit uit een wettelijke taak;
6. Externe deskundigen voor zover informatieverstrekking aan hen nodig is als toelichting op vragen van de GI of een door de rechterlijke macht gelast onderzoek in het kader van de uitvoering van de wettelijke taken. Voor dergelijke diagnostiek wordt toestemming van de cliënt verzocht of vervangende toestemming van de kinderrechter op grond van artikel 1:265 h of artikel 1:265 e eerste lid sub b BW.
7. Instanties die bevoegd zijn een oordeel te geven over de handelwijze van de GI naar aanleiding van een klacht zoals de klachtencommissie van de GI, het landelijk toezicht jeugd: de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie, de Nationale Ombudsman en de Kinderombudsman zie o.a. artikel 4.2.1 vierde lid Jw, artikel 9.1 Jw en artikel 11b tweede lid Wet Nationale Ombudsman.
8. De justitiële jeugdinrichting en de selectiefunctionaris, in het kader van de uitvoering van een toezicht of begeleiding in het kader een scholings- en trainingsprogramma als bedoeld in artikel 3 Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of in het kader van het geven van aanwijzingen als bedoeld in artikel 12 vijfde lid van deze wet.
9. De rechtbank in het kader van jeugdstrafzaken van onder haar voogdij gestelde jeugdigen (artikel 496 eerste lid Sv). De GI is verplicht om te verschijnen maar bevoegd om in te brengen wat tot verdediging kan dienen (artikel 496 tweede lid Sv).
10. De minister van Veiligheid en Justitie bij het verlenen van hulp en steun door de GI wanneer aan een persoon gratie is verleend onder de oplegging van een aantal bijzondere voorwaarden (artikel 15 eerste lid Gratiwet);
11. De certificerende instelling, in het kader van de controlerende taken van de certificerende instelling ten aanzien van de GI, gelet op artikel 3.4 lid 6 sub e Jw.
12. De verwijzindex. De jeugdhulpaanbieder is bevoegd om zonder toestemming van de jeugdige of zijn wettelijk vertegenwoordiger en zo nodig met doorbreking van het beroepsgeheim, een jeugdige te melden aan de verwijzindex indien hij een redelijk vermoeden heeft dat de jeugdige door een of meer risico's in de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid wordt bedreigd op basis van artikel 7.1.4.1 Jw en artikel 7.1.1 Besluit Jw. N.B. indien na melding in de VIR er een 'match' ontstaat tussen meldingsbevoegde instellingen, kunnen gegevens alleen verstrekt worden indien hiervoor een wettelijke grondslag is, uitdrukkelijke toestemming is verleend of er sprake is van een situatie van conflict van plichten.

Eventueel: medewerkers wetenschappelijk onderzoek indien het onderzoek is goedgekeurd door de verantwoordelijke en strikte anonimiteit van betrokkenen is gegarandeerd.

NB. Er dient een wettelijke basis te zijn voor het uitwisselen van persoonsgegevens.

Het verstrekken van gegevens aan de gemeente is slechts in *bepaalde situaties* een wettelijke verplichting zoals hierboven beschreven. Buiten deze situaties mogen geen gegevens verstrekt worden anders dan met toestemming.

Binnen de wettelijke verplichting dient zorgvuldig en proportioneel omgegaan te worden met het verstrekken van cliënt gegevens. De informatieverstrekking over het feit dat een maatregel is opgelegd, verloopt bijv. via CORV waar ook de Raad, de politie, het CJIB, Veilig Thuis en het OM op zijn aangesloten. De betreffende rechterlijke uitspraak wordt niet naar de gemeente gezonden.

Artikel 3.5 Jw bepaalt dat overleg over de inzet van jeugdhulp plaatsvindt met de gemeente. Dit overleg is er primair op gericht om te weten welke jeugdhulp door de gemeente is gecontracteerd. Uit de Memorie van Antwoord (EK 2013-2014, 33684 F p. 45 e.v.) blijkt dat alleen overleg op individueel **inhoudelijk** niveau zal plaatsvinden als het gaat om jeugdhulp die **niet** door de gemeente is gecontracteerd zodat met de gemeente afgestemd kan worden over de nog in te kopen jeugdhulp. Dit betreft uitdrukkelijk niet het standaard verstrekken van (delen uit) dossiers of plannen van aanpak.⁷⁷

In de hierboven aangehaalde wetgeving wordt de **politie** niet specifiek genoemd. De geheimhoudingsplicht van de medewerker van de GI zal doorgaans aan verstrekking van informatie aan de politie in de weg staan. In de situatie van overmacht zal de GI wel overgaan tot verstrekking van gegevens, doorgaans wordt dan ook aangifte of melding gedaan bij de politie.

Met uitdrukkelijke toestemming van de cliënt is het in de regel wel mogelijk om (bijzondere) persoonsgegevens uit te wisselen met instanties waarvoor geen wettelijke basis bestaat. Dat zou alleen anders kunnen zijn als deze toestemming niet in vrijheid gegeven wordt.

Werkt jouw organisatie reeds samen met één of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

De GI is in beperkte mate betrokken bij de samenwerking in de (regionale) Veiligheidshuizen. De GI is ook betrokken bij andere samenwerkingsverbanden zoals sociale wijkteams of de Top 600 in Amsterdam. Voor het samenwerken met andere partijen is geen aparte wettelijke basis gecreëerd. In de meeste situaties is een privacy-convenant opgesteld.

Privacy

De gezamenlijke gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

Welke waarborgen worden (vanuit de Wbp) gevraagd voor jouw organisatie aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

⁷⁷ Zie de tweede nota van wijziging Veegwet VWS 2015, 34191, toelichting op artikel 7.4.0. Jw, tweede en derde lid.

Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin de GI samenwerkt een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacy-protocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan).

De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.

De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld.

Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij te deelnemende organisaties.

De gegevensverwerking binnen de Veiligheidshuizen wordt ten minste eens per twee jaar geëvalueerd.

Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door jouw organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

De wettelijke regelingen zoals hiervoor genoemd onder de kop Wettelijk kader 1. en 3. In relatie tot de veiligheidshuizen zijn voor de GI de volgende grondslagen van toepassing:

- de Wet bescherming persoonsgegevens
- de Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet, de Verzamelwet VWS 2016
- Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek
- het Wetboek van Strafrecht en Strafvordering
- het privacyreglement gecertificeerde instelling

Zijn er mogelijkheden voor jouw organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja, zie hiervoor onder de kop Wettelijk kader 1. en 3., en met name de bespreking van de artikelen 16, 21, 22 en 23 Wpb.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

Zoals hierboven is toegelicht is de jeugdreclassering op grond van artikel 9 Wjsg juncto artikel 17 Bjsjg bevoegd justitiële gegevens en NIFP/PJ-rapportages op te vragen ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taak. Dat betekent dat deze gegevens niet speciaal voor een casus in het veiligheidshuis mogen worden opgevraagd. De jeugdreclassering mag deze gegevens ook niet aan de partners in het veiligheidshuis door verstrekken (m.u.v. de Raad voor de Kinderbescherming of het OM t.b.v. de uitvoering van de wettelijke jeugdreclasseringstaak).

De GI kan alleen mét toestemming van de cliënt gegevens aan een woningbouwvereniging of school verstrekken.

Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen.

5.7 Jeugdhulp

De Jeugdwet is ingevoerd met als doel het jeugdstelsel te vereenvoudigen en het efficiënter en effectiever te maken. Om deze reden is er voor gekozen om hulpverlening aan jeugdigen die voorheen onder verschillende wetgevingsregimes werd geboden, onder te brengen in één wet, de Jeugdwet en onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. De organisaties die in het kader van de Jeugdwet jeugdhulp bieden in opdracht van gemeenten hebben dus verschillende achtergronden. In grote lijnen zijn de volgende doelgroepen te onderscheiden:

- Jeugdigen met psychiatrische problematiek die jeugdhulp ontvangen van leden van GGZ Nederland: deze zorg viel voor 2015 onder de Zorgverzekeringswet;
- Jeugdigen met een handicap die jeugdhulp ontvangen van leden van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN): deze zorg viel voor 2015 onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) ; en
- Jeugdigen met opvoed- en opgroei problemen die jeugdhulp ontvangen van leden van Jeugdzorg Nederland geholpen worden: deze zorg viel voor 2015 onder de Wet op de Jeugdzorg.

Naast de jeugdhulp die in het kader van de Jeugdwet wordt verleend, worden ook maatregelen jeugdbescherming⁷⁸ en jeugdreclassering⁷⁹ uitgevoerd. Deze worden uitgevoerd door de gecertificeerde instellingen (voorheen: de Bureaus Jeugdzorg en Landelijk Werkende Instellingen). De uitvoering van deze maatregelen viel voor 2015 onder de Wet op de Jeugdzorg. De uitvoering van deze maatregelen is geen jeugdhulp, maar valt wel onder de Jeugdwet. De gecertificeerde instellingen mogen ook geen jeugdhulp aanbieden. In het navolgende zal op de jeugdhulp ingegaan worden, jeugdbescherming en jeugdreclassering is in een afzonderlijke paragraaf beschreven.

Jeugdhulpverleners hebben een beroepsgeheim op grond van artikel 7.3.11 Jeugdwet: zonder toestemming van de jeugdige en/of diens wettelijk vertegenwoordiger(s) mogen zij geen gegevens over hen aan derden verstrekken. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n) niet wordt geschaad.

Voor jeugdhulpverleners die in de jeugdgezondheidszorg werkzaam zijn, geldt tevens het beroepsgeheim dat is vastgelegd in de Wet inzake de geneeskundige

⁷⁸ Jeugdbescherming is een gedwongen maatregel die de rechter kan opleggen als vrijwillige hulp niet werkt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld'. Gezinsvoogden begeleiden een gezin bij de opvoeding, tot de ouders dit weer zelfstandig kunnen overnemen. Soms woont een kind daarbij - tijdelijk - niet meer thuis.

⁷⁹ Een jongere die met de politie in aanraking is geweest en een proces-verbaal heeft gekregen, kan jeugdreclassering krijgen.

behandelingsovereenkomst (Wgbo) en verschillende beroepscode. Zie voor het toepasselijk kader de paragraaf GGZ, GGD en overige gezondheidszorg.

Uitzonderingen op het beroepsgeheim van de Jeugdwet:

1. uitdrukkelijke toestemming van de jeugdige en/of diens wettelijk vertegenwoordiger(s);
2. de gegevensverstrekking vindt plaats aan degenen die rechtstreeks zijn betrokken bij de jeugdhulp voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor hun aandeel in de jeugdhulp (de gemeente valt hier niet onder);
3. een wettelijke plicht;
4. conflict van plichten;
5. meldrechten (zie hiervoor het hoofdstuk over de GGZ en overige gezondheidszorg).

Ad. 1. Toestemming

Om te kunnen spreken van daadwekelijke toestemming van de betrokkene zijn drie punten essentieel. De betrokkene moet ten eerste in vrijheid zijn wil kunnen uiten. Ten tweede moet de wilsuiter betrekking hebben op een bepaalde (categorie van) gegevensverwerking. Ten derde moet de betrokkene voor een goede oordeelsvorming over de noodzakelijke inlichtingen beschikken, de betrokkene moet dus goed geïnformeerd worden over het onderwerp waarvoor zijn toestemming wordt gevraagd. De betrokkene moet dus weten om welke gegevensverwerking het gaat en hiervoor gerichte toestemming geven. Daarbij is het van belang dat de toestemming schriftelijk wordt vastgelegd ter voorkoming van misverstanden of onduidelijkheden.

Ad. 2. Gegevensuitwisseling met rechtstreeks betrokkenen

De vraag is wie bij de uitvoering van jeugdhulp, – gezien vanuit de jeugdhulpaanbieder - kunnen worden beschouwd als ‘degene die hier rechtstreeks bij betrokken zijn’. Dat is in het vrijwillig kader in ieder geval de betrokken jeugdhulpverlener van de jeugdhulpaanbieder en diens vervanger. In het licht van de bedoeling van de wetgever in het kader van de Jeugdwet en de toelichting bij de Wgbo kunnen ook de gedragsdeskundige die wordt geconsulteerd en collega’s met wie samen beslissingen betreffende het gezin worden genomen als rechtstreeks bij de jeugdhulp betrokken worden beschouwd. In het gedwongen kader kan deze kring breder zijn, in ieder geval is dan de gezinsvoogd vanuit de toezichthoudende taak ‘rechtstreeks bij de uitvoering betrokken.’

De gemeente kan in het vrijwillig kader niet worden aangemerkt als rechtstreeks bij de uitvoering betrokken, ook niet als het college zelf jeugdhulp verstrekt bijv. d.m.v. het sociaal wijkteam. Toestemming is dan vereist om met de gemeente informatie uit te kunnen wisselen.

Ad. 3. Wettelijke plicht

Als er sprake is van een wettelijke verplichting moet een jeugdhulpverlener informatie aan derden verstrekken. De wettelijke verplichting bestaat bijvoorbeeld ten aanzien van de gezinsvoogd. Artikel 7.3.11 vierde lid Jeugdwet bepaalt dat derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen en deze inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, deze informatie aan de GI verstrekken.

Deze inlichtingen worden verstrekt als de medewerker van de GI er om verzoekt of kunnen uit eigen beweging aan de GI worden verstrekt. Voor het geven van deze inlichtingen is geen toestemming van betrokkenen nodig en de inlichtingen kunnen indien nodig met doorbreking van de geheimhoudingsverplichting worden verstrekt⁸⁰.

De jeugdhulpaanbieder is verder o.a. verplicht om de gemeente informatie ten behoeve van de uitvoering van de wet (de financiële afwikkeling van de jeugdhulp) te verstrekken (o.a. de artikelen 7.4.0, 7.4.3 en 7.4.4 Jw en § 6a van de Regeling Jeugdwet).⁸¹

ad. 4. Conflict van plichten

Als geen toestemming verkregen kan worden, maar de medewerker ernstige schade aan de cliënt of aan een ander kan voorkomen door informatie aan een derde te verstrekken, dan mag informatie met een beroep op een conflict van plichten aan derden worden verstrekt. Of er sprake is van overmacht kan worden vastgesteld aan de hand van de volgende vragen:

- welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van de informatie?
- kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik informatie aan een ander verstrek?
- is het mogelijk en verantwoord om toestemming van de cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking en zo ja, heb ik alles gedaan om toestemming te krijgen?
- weegt het gevaar of ernstige nadeel voor de cliënt, dat ik door de gegevensverstrekking wil afwenden, zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- als ik besluit te spreken, welke informatie heeft de ander aan wie ik informatie verstrek echt nodig om het ernstig nadeel of gevaar voor de cliënt af te wenden?

Beroepscode

De jeugdhulpaanbieder is verplicht de werkzaamheden uit te laten voeren door professionals die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd of BIG-register (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1 Besluit Jw). Voor geregistreerde jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing, voor geregistreerde psychologen de Beroepscode voor psychologen en voor geregistreerde (ortho)pedagogen de Beroepscode van de NVO. In artikel J van de beroepscode voor jeugdzorgwerkers, in artikel 71 t/m 87 van de beroepscode voor psychologen en in artikel 8 van de beroepscode van de NVO is bepaald dat de professional vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden. Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk

⁸⁰ Artikel 7.3.1 Jw regelt dat de bepalingen uit de WGBO van kracht blijven voor zover een jeugdhulpverlener een geneeskundige behandeling verricht. Onbedoeld is daarbij geen uitzondering gemaakt voor artikel 7.3.11 vierde en vijfde lid. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is deze omissie hersteld. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wijziging is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. 2016, nrs. 206, 268 en 269.

⁸¹ Het Cbp stelt zich op het standpunt dat in de Jeugdwet een bepaling over het doorbreken van de geheimhoudingsplicht door jeugdhulpverleners voor de financiële afwikkeling en controle op de jeugdzorg door de gemeente ontbreekt. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is door de wetgever § 7.4 Jw gewijzigd. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 door de Eerste Kamer aangenomen en is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. nr. 206 en 270.

vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling.

Soms is het echter in het belang van de cliënt, of voor de veiligheid van anderen, noodzakelijk om de geheimhouding te doorbreken. Van groot belang is dat de professional kan uitleggen waarom hij aan het belang van ouders en/of kind minder gewicht heeft toegekend. Zijn er andere beroepskrachten rechtstreeks betrokken bij het onderzoek of de begeleiding, dan heeft de professional geen toestemming van het kind en/of diens ouders nodig om gegevens uit te mogen wisselen. Wel dient de professional ouders en cliënt hierover van tevoren te informeren. Heeft de professional gegronde redenen om aan te nemen dat de cliënt of anderen door toedoen van de cliënt gevaar lopen, dan mag hij zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Voor alle duidelijkheid: toestemming van ouders/cliënt blijft uitgangspunt. De professional dient zich dus eerst voldoende in te spannen om die te verkrijgen. Pas wanneer hij die toestemming niet krijgt of wanneer hij er niet zonder risico's voor de veiligheid van het kind of anderen om kan vragen, dient hij stap voor stap na te gaan of het zwaarwegende belang van het kind opweegt tegen het doorbreken van de geheimhouding.

Toestemming is in het geval van een kindbeschermingsmaatregel niet vereist. Overigens is in deze situatie wel het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

Sociale wijkteams

Uitgangspunt bij uitwisseling van gegevens in netwerken en een sociaal wijkteam is dat de geheimhoudingsplicht en de privacyregels voor de jeugdhulpverlener onverkort gelden. Dit betekent dat toestemming van de cliënt vereist is en dat deze voorafgaande aan de eventuele gegevensverstrekking wordt gevraagd. De jeugdhulpverlener heeft de mogelijkheid op basis van art. 7.3.11 tweede lid Jw om met degene die rechtstreeks bij de hulpverlening betrokken is informatie uit te wisselen, ook als de cliënt daar geen toestemming voor geeft. Dit is echter een beperkte kring (in ieder geval de eigen vervanger, gedragswetenschapper en interne collega's met wie over het gezin wordt overlegd). De jeugdhulpverlener zal in een samenwerkingsverband of overleg van verschillende hulpverleners daarom eerst moeten vaststellen wie rechtstreeks bij de hulpverlening betrokken is. Zijn er hulpverleners die hiertoe niet kunnen worden gerekend, dan mogen aan deze hulpverleners, zonder toestemming van de cliënt, geen gegevens worden verstrekt, tenzij er sprake is van een overmachtssituatie. Er kan dan ervoor gekozen worden om de zaak 'anoniem' te bespreken, dus zonder te benoemen om welke cliënt het gaat. In dat geval is ook van belang om af te wegen welke informatie wordt gedeeld: met andere woorden is de informatie 'nice to know' of 'need to know'.

Nadere uitwerking Jeugdhulp op basis van formats

De organisaties die in het kader van de Jeugdwet jeugdhulp bieden in opdracht van gemeenten kunnen verschillende achtergronden hebben. In grote lijnen zijn de volgende doelgroepen te onderscheiden:

- Jeugdigen met psychiatrische problematiek die jeugdhulp ontvangen van leden van GGZ Nederland: deze zorg viel voor 2015 onder de Zorgverzekeringswet;

- Jeugdigen met een handicap die jeugdhulp ontvangen van leden van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN): deze zorg viel voor 2015 onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en
- Jeugdigen met opvoed- en opgroei problemen die jeugdhulp ontvangen van leden Jeugdzorg Nederland geholpen worden: deze zorg viel voor 2015 onder de Wet op de Jeugdzorg.

Naast de jeugdhulp die in het kader van de Jeugdwet wordt verleend, worden ook maatregelen jeugdbescherming⁸² en jeugdreclassering⁸³ uitgevoerd. Deze worden uitgevoerd door de gecertificeerde instellingen (voorheen: de Bureaus Jeugdzorg en Landelijk Werkende Instellingen). De uitvoering van deze maatregelen viel, net als de hulp voor jeugdigen met opvoed- en opgroei problemen, voor 2015 onder de Wet op de Jeugdzorg. De uitvoering van deze maatregelen is geen jeugdhulp. De gecertificeerde instellingen mogen ook geen jeugdhulp aanbieden. In het navolgende zal op de jeugdhulp ingegaan worden, jeugdbescherming en jeugdreclassering is in een afzonderlijke paragraaf beschreven.

Zie voor een nadere uitwerking van jeugdhulpaanbieders in de jeugdgezondheidszorg de nadere uitwerking in hoofdstuk 5.5. GGz, GGD en overige gezondheidszorg.

Hieronder volgen de ingevulde formats voor jeugdhulpaanbieders (Jeugd & Opvoedhulp) die begeleiden bij opvoed- en opgroei problemen (leden Jeugdzorg Nederland) en voor jeugdhulpaanbieders die jeugdhulp bieden aan jeugdigen met een handicap (leden van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, ook wel VGN).

Jeugd & Opvoedhulp

Algemeen

1. Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

Diverse jeugdhulporganisaties

Het betreft jeugdhulpaanbieders die jeugdigen en hun ouders begeleiden bij opvoeden en opgroeien. Zij zijn verenigd in de branchevereniging Jeugdzorg Nederland, welke organisatie de belangen behartigt van deze jeugdhulpaanbieders en de gecertificeerde instellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

2. Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

⁸² Jeugdbescherming is een gedwongen maatregel die de rechter kan opleggen als vrijwillige hulp niet werkt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld'. Gezinsvoogden begeleiden een gezin bij de opvoeding, tot de ouders dit weer zelfstandig kunnen overnemen. Soms woont een kind daarbij - tijdelijk - niet meer thuis.

⁸³ Een jongere die met de politie in aanraking is geweest en een proces-verbaal heeft gekregen, kan jeugdreclassering krijgen.

Aanbieders van Jeugd & Opvoedhulp helpen kinderen en ouders bij opvoeden en opgroeien. Dat betekent dat aanbieders:

- gezinnen helpen bij het oplossen van problemen;
- helpen om hulp te vragen als dat nodig is;
- observeren, testen en behandelplannen opstellen;
- advies, coaching en training geven aan ouders en kinderen;
- orthopedagogische en psychologische behandelingen geven aan kinderen en ouders;
- ouders helpen die uit elkaar gaan om op een goede manier om te blijven gaan met hun kinderen;
- met ouders en kinderen werken aan het voorkomen en stoppen van kindermishandeling.

Aanbieders van Jeugd & Opvoedhulp nemen waar nodig (tijdelijk) de opvoeding over van ouders en helpen mensen die werken met kinderen. Dat betekent dat aanbieders:

- met gezinnen aan veiligheid thuis werken of kinderen een veiliger huis bieden als dat niet lukt;
- pleegouders werven, selecteren, begeleiden en trainen;
- kinderen tot 18 jaar behandelen in behandelgroepen
- crisishulp aan kinderen bieden: thuis, in een ander gezin of in een groep;
- jongeren van 12 tot 23 jaar behandelen die zijn veroordeeld tot een (gevangenis)straf

Aanbieders van Jeugd & Opvoedhulp helpen mensen die werken met kinderen. Dat betekent dat aanbieders:

- mensen die met kinderen werken, zoals leraren en opvangkrachten, adviseren, coachen en trainen;
- mensen die werken met kinderen helpen gedrag te signaleren, te analyseren en te duiden;
- scholen en kinderopvang verblijven helpen met gesignaleerde problemen.

3. In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk Kader?

De jeugdhulpaanbieder van Jeugd & Opvoedhulp streeft naar een zo verantwoord mogelijke ontwikkeling en opvoedingssituatie van de jeugdige. Kinderen en opvoeders met opgroei- of opvoedproblemen worden integraal begeleid totdat maximaal haalbare participatie in de maatschappij is bereikt. Vanuit dat kader is de jeugdhulpaanbieder een schilpartner van het Veiligheidshuis.

4. Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

De algemeen directeur of de voorzitter van de Raad van Bestuur van de jeugdhulpaanbieder is de 'verantwoordelijke' voor de verwerking van persoonsgegevens van cliënten van de jeugdhulpaanbieder. Dat betekent dat de algemeen directeur of de voorzitter van de Raad van Bestuur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

Welke informatie hoopt uw organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Alle gegevens over cliënten (jeugdigen en ouders) die van belang zijn voor de uitvoering van de jeugdhulp. Dit betekent informatie op leefgebieden zoals huisvesting en wonen, gezin en familie, inkomen, (geestelijke) gezondheid, middelengebruik et cetera.

Wettelijk kader

1. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt.)

Wbp

De jeugdhulpaanbieder verwerkt naast 'gewone' persoonsgegevens ook bijzondere persoonsgegevens zoals gezondheidsgegevens. Uit artikel 16 Wbp volgt dat voor de verwerking van deze gegevens een wettelijke grondslag noodzakelijk is.

Artikel 21 lid 1 onder a Wbp biedt voor de jeugdhulpaanbieders een expliciete grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens betreffende de gezondheid. De jeugdhulpaanbieders mogen op grond van deze bepaling gezondheidsgegevens verwerken voor zover dat met het oog op een goede behandeling of verzorging van de betrokkene, dan wel het beheer van de betreffende instelling of beroepspraktijk noodzakelijk is.

Op grond van artikel 21 lid 3 Wbp mag de jeugdhulpaanbieder strafrechtelijke persoonsgegevens verwerken voor zover dit noodzakelijk is in aanvulling op de verwerking van persoonsgegevens betreffende iemands gezondheid met het oog op een goede behandeling of verzorging van diegene.

Daarnaast kan de jeugdhulpaanbieder ook gegevens verwerken op grond van artikel 23 Wbp, waarin (onder meer) de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene voor een verwerking is geregeld.

De grondslag voor de jeugdhulpaanbieder voor het verwerken (verstrekken) van persoonsgegevens is gelegen in de wetten waarin de taken en bevoegdheden van de jeugdhulpaanbieder staan vermeld:

- de Jeugdwet (o.a. artikel 1.1, artikel 4.1.1, artikel 7.3.1, artikel 7.3.11 en 7.1.4.1)
- In het kader van de Jeugdwet zijn tevens van belang het Besluit Jeugdwet (o.a. artikel 7.1.1), de Invoeringswet Jeugdwet en de Verzamelwet VWS 2016

Op grond van artikel 7.3.11 eerste lid Jeugdwet heeft de medewerker van de jeugdhulpverlener een beroepsgeheim: zonder toestemming van de jeugdige en/of diens wettelijk vertegenwoordiger(s) mogen geen gegevens aan derden verstrekt worden. Indien gegevens worden verstrekt, vindt deze verstrekking slechts plaats voor zover de persoonlijke levenssfeer van een ander daardoor niet wordt geschaad. Op deze hoofdregel zijn een aantal uitzonderingen:

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

- a. als er sprake is van uitdrukkelijke, en in vrijheid gegeven toestemming voor gegevensverstrekking;
- b. als er sprake is van gegevensverstrekking aan rechtstreeks betrokkene bij de jeugdhulp;
- c. er sprake is van een wettelijke plicht;
- d. conflict van plichten;
- e. meldrechten (zie hiervoor ook het hoofdstuk over de GGZ en overige gezondheidszorg).

ad. a. De jeugdhulpverlener zal met de jeugdige en/of diens wettelijk vertegenwoordiger(s) bespreken welke gegevens het betreft, met wie deze gegevens gedeeld zullen worden en met welk doel. De betrokkene moet in vrijheid zijn mening over dat voornemen kunnen uiten en dus gerichte toestemming kunnen geven.

ad. b. In ieder geval de betrokken jeugdhulpverlener van de jeugdhulpaanbieder en diens vervanger kunnen worden beschouwd als 'degene die rechtstreeks bij de jeugdhulp betrokken zijn. Ook de gedragsdeskundige die wordt geconsulteerd, collega's met wie samen beslissingen betreffende het gezin worden genomen worden beschouwd als 'rechtstreeks bij de uitvoering betrokken'.

De Veiligheidshuispartners zijn in principe niet rechtstreeks bij de uitvoering van de jeugdhulp betrokken, met uitzondering van de gezinsvoogd in het kader van een toezichthoudende taak.

ad. c. de wettelijke verplichting zal bij 3 nader beschreven worden.

ad. d.

Als geen toestemming verkregen kan worden, maar de medewerker ernstige schade aan de cliënt of aan een ander kan voorkomen door informatie aan een derde te verstrekken, dan mag informatie met een beroep op een conflict van plichten aan derden worden verstrekt. Of er sprake is van overmacht kan worden vastgesteld aan de hand van de volgende vragen:

- welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van de informatie?
- kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik informatie aan een ander verstrek?
- is het mogelijk en verantwoord om toestemming van de cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking en zo ja, heb ik alles gedaan om toestemming te krijgen?
- weegt het gevaar of ernstige nadeel voor de cliënt, dat ik door de gegevensverstrekking wil afwenden, zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- als ik besluit te spreken, welke informatie heeft de ander aan wie ik informatie verstrek echt nodig om het ernstig nadeel of gevaar voor de cliënt af te wenden?

Beroepscode

De jeugdhulpaanbieder is verplicht de werkzaamheden uit te laten voeren door professionals die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd of BIG-register (zie artikel 4.1.6 Jw en artikel 5.1.1 Besluit Jw). Voor geregistreerde jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing, voor geregistreerde psychologen de Beroepscode voor psychologen en voor geregistreerde (ortho)pedagogen de Beroepscode van de NVO. In artikel J van de beroepscode voor jeugdzorgwerkers, in artikel 71 t/m 87 van de beroepscode voor psychologen en in artikel 8 van de beroepscode

van de NVO is bepaald dat de professional vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden. Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling. In het geval van een kindbeschermingsmaatregel is toestemming niet vereist. Overigens is in deze situatie ook het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

Geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht (beroepsgeheim)

Het Nederlandse recht kent zowel in straf- als in civielrechtelijke procedures een getuigplicht. Degenen die een geheimhoudingsplicht hebben uit hoofde van hun ambt of beroep, zoals medici, geestelijken en advocaten, hebben echter het recht om zich te verschonen van de getuigenis. Het moet dan gaan om hetgeen hen is toevertrouwd in het kader van hun ambt of beroep. Het is echter de vraag of ook medewerkers in dienst van een jeugdhulpaanbieder zich kunnen beroepen op het verschoningsrecht. De rechter beslist per geval wanneer er sprake is van een verschoningsrecht van een hulpverlener met een geheimhoudingsplicht. In dit verband is ook artikel L van de beroepscode van de jeugdzorgwerker van belang. Daarin is bepaald dat de jeugdzorgwerker, indien hij door een rechter als getuige wordt opgeroepen, een beroep doet op zijn geheimhoudingsplicht indien hij meent dat hij, alle belangen afwegend, tot geheimhouding ten opzichte van zijn cliënt verplicht is.

Privacyreglement

Er zijn jeugdhulpaanbieders die de wettelijke regelingen over het omgaan met persoonsgegevens verwerkt hebben in een privacyreglement.

2. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het **vragen** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd aan de deelnemers.)

Zie in het algemeen onder 1. Samengevat is dit alleen met toestemming, als er sprake is van een wettelijke grondslag en wanneer dit noodzakelijk voor de uitvoering van de jeugdhulp wordt geacht.

3. Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuis-partners. Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

Zie in het algemeen onder 1.

Verplichtingen

Van een wettelijke plicht is onder andere sprake bij het informeren van de gezinsvoogd over feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd

betreffen en deze inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling (artikel 7.3.11 lid 4 Jw).

De jeugdhulpaanbieder is verder verplicht om de gemeente informatie ten behoeve van de uitvoering van de wet (de financiële afwikkeling van de jeugdhulp) te verstrekken (o.a. de artikelen 7.4.0, 7.4.3 en 7.4.4 Jw en § 6a van de Regeling Jeugdwet).⁸⁴

Verder is de jeugdhulpverlener verplicht om gevolg te geven aan een vordering verstrekking gegevens van het OM (artikel 126nd Sv).

Verstrekkingsbevoegdheden

De gegevensverstrekking aan andere instanties van (bijzondere) persoonsgegevens van cliënten moet rusten op een wettelijke grondslag. Voor de uitwisseling met de volgende instanties is een wettelijke grondslag:

- a) De Raad voor de Kinderbescherming. Art. 1:240 BW de mogelijkheid voor professionals met een beroepsgeheim of zwijgplicht om de Raad gevraagd en ongevraagd gegevens verstrekken indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken van de Raad.
- b) Veilig Thuis. Op grond van artikel 5.2.6 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 kunnen derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken, aan een AMHK deze inlichtingen desgevraagd of uit eigen beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep.
- c) De gemeente voor zover dit voortvloeit uit een wettelijke taak;
- d) Instanties die bevoegd zijn een oordeel te geven over de handelwijze van de jeugdhulpverlener naar aanleiding van een klacht zoals de klachtencommissie van de jeugdhulpverlener, Inspectie Jeugdzorg, Landelijk Toezicht Jeugd en de Kinderombudsman zie o.a. artikel 4.2.1 vierde lid Jw, artikel 9.1 Jw en artikel 11b tweede lid Wet Nationale Ombudsman.
- e) De verwijsindex. De jeugdhulpaanbieder is bevoegd om zonder toestemming van de jeugdige of zijn wettelijk vertegenwoordiger en zo nodig met doorbreking van het beroepsgeheim, een jeugdige te melden aan de verwijsindex indien hij een redelijk vermoeden heeft dat de jeugdige door een of meer risico's in de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar

⁸⁴ Het Cbp stelt zich op het standpunt dat in de Jeugdwet een bepaling over het doorbreken van de geheimhoudingsplicht door jeugdhulpverleners voor de financiële afwikkeling en controle op de jeugdzorg door de gemeente ontbreekt. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is door de wetgever § 7.4 Jw gewijzigd. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 door de Eerste Kamer aangenomen en is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. nrs. 206 en 270.

volwassenheid wordt bedreigd op basis van artikel 7.1.4.1 Jw en artikel 7.1.1 Besluit Jw. N.B. indien na melding in de VIR er een 'match' ontstaat tussen meldingsbevoegde instellingen, kunnen gegevens alleen verstrekt worden indien hiervoor een wettelijke grondslag is, uitdrukkelijke toestemming is verleend of er sprake is van een situatie van conflict van plichten.

Eventueel: medewerkers wetenschappelijk onderzoek indien het onderzoek is goedgekeurd door de verantwoordelijke en strikte anonimiteit van de betrokkenen is gegarandeerd.

N.B. Er dient een wettelijke grondslag te zijn voor het uitwisselen van persoonsgegevens. Uitgangspunt is dat er zonder wettelijke grondslag, zonder toestemming of zonder conflict van plichten geen informatie wordt verstrekt.

Het verstrekken van gegevens aan de gemeente is slechts in bepaalde situaties een wettelijke verplichting. Buiten deze situaties mogen geen gegevens verstrekt worden anders dan met toestemming. Binnen de wettelijke verplichting dient zorgvuldig en proportioneel omgegaan te worden met het verstrekken van cliëntgegevens.

In de hierboven aangehaalde wetgeving wordt ook de politie niet specifiek genoemd. De geheimhoudingsplicht van de jeugdhulpaanbieder zal doorgaans aan verstrekking van informatie aan de politie in de weg staan. In de situatie van overmacht (conflict van plichten) zal de jeugdhulpaanbieder wel overgaan tot verstrekking van gegevens, doorgaans wordt dan ook aangifte of melding gedaan bij de politie.

Met uitdrukkelijke toestemming van de cliënt is het in de regel wel mogelijk om (bijzondere) persoonsgegevens uit te wisselen met instanties waarvoor geen wettelijke basis bestaat. Dat zou alleen anders kunnen zijn als deze toestemming niet in vrijheid gegeven wordt.

4. Werkt jouw organisatie reeds samen met één of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

De jeugdhulpaanbieder is in beperkte mate betrokken bij de samenwerking in de (regionale) Veiligheidshuizen. De jeugdhulpaanbieder kan betrokken zijn bij andere samenwerkingsverbanden zoals sociale wijkteams. Voor het samenwerken met andere partijen is geen aparte wettelijke basis gecreëerd. Samenwerking vindt plaats op basis van toestemming van de betrokkene of een van de gronden zoals genoemd bij het doorbreken van het beroepsgeheim. In sommige situaties is een privacy-convenant opgesteld.

Privacy

De gezamenlijke gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

1. Welke waarborgen worden (vanuit de Wbp) gevraagd voor jouw organisatie aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin de jeugdhulpaanbieder samenwerkt een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacy-protocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan).

De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.

De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld.

Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij te deelnemende organisaties.

De gegevensverwerking binnen de Veiligheidshuizen wordt ten minste eens per twee jaar geëvalueerd.

5. Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door jouw organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

De wettelijke regelingen zoals hiervoor genoemd onder de kop Wettelijk kader 1. en 3. In relatie tot de veiligheidshuizen zijn voor de jeugdhulpaanbieder de volgende grondslagen van toepassing:

-de Wet bescherming persoonsgegevens

-de Jeugdwet en het besluit Jeugdwet, de Invoeringswet en de Verzamelwet VWS 2016

6. Zijn er mogelijkheden voor jouw organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja, zie hiervoor onder de kop Wettelijk kader 1. en 3., en met name de bespreking van de artikelen 16, 21, 22 en 23 Wpb.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen.

5.8 Reclassering

De reclassering verwerkt strafrechtelijke en gezondheidsgegevens van burgers. Voor het verstrekken van deze gegevens aan derden is in alle gevallen een wettelijke grondslag

noodzakelijk. De voor de reclassering geldende regels over het omgaan met persoonsgegevens zijn te vinden in de Reclasseringsregeling 1995 (Rr), de Wbp, het Wetboek van Strafrecht (Sr), het Wetboek van Strafvordering (Sv), het Interimbesluit forensische zorg, de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg); het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg) en de Penitentiaire beginselenwet.

Artikel 21 lid 1 sub d Wbp biedt een expliciete grondslag voor de verwerking van gezondheidsgegevens voor reclasseringsinstellingen. Reclasseringsinstellingen mogen op grond van deze bepaling gezondheidsgegevens verwerken voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de hun wettelijk opgedragen taken.

Reclasseringsmedewerkers hebben op grond van de wet en de jurisprudentie van de Hoge Raad een geheimhoudingsplicht (zwijgplicht en verschoningsrecht). Die zwijgplicht is niet absoluut. De jurisprudentie en de wettelijke regels over het omgaan met persoonsgegevens zijn uitgewerkt in een privacyreglement met toelichting.

De regels over het omgaan met persoonsgegevens van reclasseringscliënten komen op het volgende neer:

Het verstrekken van persoonsgegevens/cliëntgegevens aan derden is toegestaan indien sprake is van:

1. een wettelijke plicht; of
2. bekendmaking noodzakelijk is voor de uitvoering van een wettelijke reclasseringstaak;
3. wanneer de belangen van anderen of de samenleving met ernstige schade worden bedreigd;
4. aan een AMHK (Veilig Thuis) bij een redelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld na het doorlopen van de meldcode, inclusief de verplichte kindcheck op grond van artikel 3 Rr. 1995;
5. aan de Raad voor de Kinderbescherming indien dit noodzakelijk kan worden geacht voor de taken van de raad;
6. uitdrukkelijke toestemming van de cliënt.

Ad 1.

Van een wettelijke plicht is onder andere sprake bij het adviseren van het OM of de rechter in het kader van een strafrechtelijk onderzoek op grond van de artikelen 147, 177 en 310 Sv, een vordering verstrekking gegevens van het OM (artikel 126nd Sv) en bij het desgevraagd informeren van de gezinsvoogd over een minderjarige die onder toezicht is gesteld (ots: artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet).

Ad 2. De wettelijke reclasseringstaken zijn de volgende:

- toezicht op de naleving van de voorwaarden bij de oplegging van een voorwaardelijke straf (artikel 14dSr), schorsing van de voorlopige hechtenis (artikel 80 Sv), een voorwaardelijke sepot (artikel 167 Sv) of andere voorwaardelijke modaliteit.
- het geven van voorlichting en advies over personen ten aanzien van beslissingen die te aanzien van hen moeten worden genomen over de vervolging, berechting of tenuitvoerlegging van straffen of maatregelen;
- indicatiestellingsadvies;
- vroeghulp;

- toeleiden naar zorg;
- begeleiding en toezicht op uitvoering taakstraffen.

De persoonsgegevens van cliënten mogen voor de uitvoering van een wettelijke reclasseringstaak alleen worden verstrekt aan:

a. een reclasseringsinstelling, politie, het Openbaar Ministerie; de Dienst Justitiële Inrichtingen, het NIFP, de jeugdreclassering, Raad voor de Kinderbescherming (onderdeel jeugdstrafzaken), gemeenten (in het kader van hun openbare orde taak) en andere organisaties die op grond van de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht.

b. instellingen en hulpverleners voor gezondheidszorg, jeugdzorg of maatschappelijke dienstverlening, voor zover de instellingen of hulpverleners de gegevens nodig hebben voor een goede zorgverlening.

Ad 3. We spreken dan ook wel van overmacht, een strafuitsluitingsgrondslag in verband de strafbaarheid van overtreding van de geheimhoudingsplicht. De Wbp-grondslag van artikel 8 sub d is van toepassing: de gegevensverwerking is noodzakelijk ter vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene.

Aandachtspunten:

- Bij reclasseringstoezicht is het OM het eerste aanspreekpunt voor de reclasseringsmedewerker. Het OM is primair belast met het toezicht. Het OM wordt geïnformeerd over naleving en overtreding van de opgelegde bijzondere voorwaarden. Ook een vermoeden van overtreding van de algemene voorwaarde moet onverwijld worden gemeld. De reclassering spreekt in dit verband over het OM als 'opdrachtgever'. Als sprake is van een toezicht in het kader van een penitentiaal programma is de directeur van de P.I. het eerste aanspreekpunt.
- Als sprake is van een toezicht op de naleving van een op zorg gerichte bijzondere voorwaarde, wisselen reclassering en GGZ gegevens over de cliënt/patiënt uit. De behandelaar heeft op grond van het medisch beroepsgeheim daarvoor in de meeste situaties toestemming van de cliënt/patiënt nodig. Voor die situaties hebben de 3RO en GGZ Nederland een model '3-partijenovereenkomst GGZ – Reclassering – Cliënt' opgesteld. De reclassering mag de gezondheidsgegevens die zij in dit verband ontvangt en verwerkt alleen aan haar justitiële opdrachtgevers verstrekken.
- De reclassering kan alleen mét toestemming van de cliënt gegevens aan een woningbouwvereniging of school verstrekken.
- De reclassering kan ook in een vrijwillig kader werkzaamheden verrichten, bijvoorbeeld vrijwillige nazorg. De grondslag voor gegevensuitwisseling met derden vormt dan de uitdrukkelijke toestemming van de cliënt.
- Op grond van Artikel 42 lid 4 Wjsg is de reclassering bevoegd om over afschriften van NIFP-rapporten te beschikken "ten behoeve van het voorbereiden van enig rapport of het uitoefenen van enig toezicht". Op grond van artikel 17 Bjsgr is de reclassering bevoegd om voor de uitvoering van haar taken over justitiële gegevens te beschikken. Artikel 52 Wjsg verplicht de reclassering tot geheimhouding van deze gegevens "behoudens voor zover een bij of krachtens deze wet gegeven voorschrift mededelingen toelaat, dan wel de uitvoering van de

taak met het oog waarop de gegevens zijn verstrekt tot het ter kennis brengen daarvan noodzaakt”.

Nadere uitwerking Reclassering op basis van format

Algemeen

1. Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

- Stichting Reclassering Nederland (RN), gevestigd aan het Vivaldiplantsoen 100 te Utrecht;
- Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG), gevestigd aan het Piet Mondriaanplein 25 te Amersfoort.
- Stichting Leger des Heils, Jeugdbescherming en Reclassering, gevestigd aan de Zeehaenkade 30 te Utrecht.

De drie reclasseringsorganisaties vormen een samenwerkingsverband: de 3RO. De SVG is de koepelorganisatie van elf regionale zelfstandige verslavingsreclasseringsinstellingen.

2. Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

De reclasseringsinstellingen (hierna te noemen: de reclassering) dragen bij aan een veiliger samenleving door het voorkomen en verminderen van crimineel gedrag. Officiëren van justitie, rechters, gevangenisdirecties en gemeenten schakelen de reclassering in. Ze adviseert over de aanpak van verdachten en veroordeelden. Ze houdt toezicht, traint, voert werkstraffen uit, indiceert en leidt toe naar zorg, en begeleidt de terugkeer in de maatschappij. Het strafrecht is haar werkterrein, met als specialiteit het voorkomen van terugval in de misdaad. Haar werk concentreert zich op het veranderen van gedrag.

De wettelijke reclasseringstaken zijn de volgende (artikel 8 Reclasseringsregeling 1995):

- toezicht op de naleving van de voorwaarden bij de oplegging van een voorwaardelijke straf (artikel 14dSr), bij schorsing van de voorlopige hechtenis (artikel 80 Sv), de maatregel tbs met voorwaarden (artikel 38b Sr), een voorwaardelijke sepot (artikel 167 Sv) of andere voorwaardelijke modaliteit;
- het geven van voorlichting en advies over personen ten aanzien van beslissingen die te hunnen aanzien moet worden genomen over de vervolging, berechting of tenuitvoerlegging van straffen of maatregelen (onder andere artikel 63 en 147 Sv);
- indicatiestellingsadvies (Interimbesluit Forensische Zorg);
- vroeghulp (artikel 59 lid 5 Sv);
- toeleiden naar zorg (Interimbesluit Forensische Zorg);
- begeleiding taakstraffen (artikel 22b e.v. Sr).

3. In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk Kader?

Zowel de reclassering als de Veiligheidshuizen streven naar een veiliger samenleving, minder crimineel gedrag en het voorkomen van recidive.

4. Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

De algemeen directeur, voorzitter van de Raad van Bestuur van RN is de verantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens van cliënten van RN. Dat betekent dat de algemeen directeur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

De algemeen directeur van de SVG/de directeuren van de verslavingsreclasseringsinstellingen zijn de verantwoordelijke(n) voor de verwerking van persoonsgegevens van cliënten van de verslavingsreclassering(en). Dat betekent dat de algemeen directeur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

De algemeen directeur van het Leger des Heils, Jeugdbescherming en Reclassering is de verantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens van de reclasseringscliënten van het LdH. Dat betekent dat de algemeen directeur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen.

5. Welke informatie hoopt de organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Alle gegevens over reclasseringscliënten die van belang zijn voor de uitvoering van de reclasseringstaken. Dat betekent informatie op de leefgebieden zoals: huisvesting en wonen, opleiding en werk, inkomen, relaties met partner, gezin en familie, relaties met vrienden en kennissen, (geestelijke) gezondheid, drugsgebruik, alcoholgebruik, geschiedenis van antisociale gedragingen, denkpatronen, gedrag en vaardigheden.

Wettelijk kader

1. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt?)

Wbp

De reclassering verwerkt onder meer strafrechtelijke gegevens en gezondheidsgegevens. Voor de verwerking van strafrechtelijke gegevens en gezondheidsgegevens is in alle gevallen een wettelijke grondslag noodzakelijk. Dit volgt uit artikel 16 Wbp, waarin de bijzondere persoonsgegevens worden geregeld. Deze bepaling stelt dat voor een rechtmatige verwerking van bijzondere persoonsgegevens in paragraaf 2 van de Wbp een grondslag geformuleerd moet zijn. Voor de reclassering zijn daarbij met name artikel 22 en artikel 23 relevant voor de verwerking van strafrechtelijke persoonsgegevens. Op grond van artikel 22 lid 1 Wbp

mogen strafrechtelijke gegevens worden verwerkt door “organen die krachtens de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht”. De reclassering is krachtens haar wettelijke taken aan te merken als een orgaan dat krachtens de wet is belast met de toepassing van het strafrecht en valt derhalve onder de uitzondering van het verbod op het verwerken van strafrechtelijke gegevens ex artikel 16 Wbp. Artikel 21 lid 1 onder d biedt voor reclasseringsinstellingen een expliciete grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens betreffende de gezondheid.

Reclasseringsinstellingen mogen op grond van deze bepaling gezondheidsgegevens verwerken, voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de hun wettelijk opgedragen taken. Op grond van artikel 21 lid 3 Wbp mag de reclassering strafrechtelijke persoonsgegevens verstrekken aan instellingen en hulpverleners voor gezondheidszorg of maatschappelijke dienstverlening, voor zover die instellingen de strafrechtelijke persoonsgegevens nodig hebben in aanvulling op de gegevens die zij verwerken voor een goede zorgverlening.

Daarnaast kan de reclassering ook gegevens verwerken op grond van artikel 23 Wbp, waarin (onder meer) de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene voor een verwerking is geregeld.

Uit bovenstaande volgt dat de reclassering voor de verwerking van persoonsgegevens in de regel een wettelijke basis nodig heeft. Dat betekent dat er een basis moet zijn in een wet in formele zin en een eventuele nadere uitwerking daarvan in lagere regelgeving. Zie hierna.

Strafrecht

De grondslag voor de reclassering voor het verwerken (verstrekken) van persoonsgegevens is gelegen in de wetten (in formele zin) waarin de reclasseringstaken staan vermeld:

- het Wetboek van Strafrecht (onder andere de artikelen 14d lid 2, 15a, 16 en 22e Sr);
- het Wetboek van Strafvordering (onder andere de artikelen 59 lid 5, 63 lid 6, 80, 147, 167, 177, tweede lid, 509o Sv);
- artikel 19 lid 1 van de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen;
- artikel 15 lid 1 van de Gratiwet.
- artikel 43 lid 3 Penitentiaire beginselenwet en de artikelen 7 en 7a Penitentiaire Maatregel

Verder heeft de reclassering ook een rol bij het adviseren, indiceren van forensische zorg en bij de zorgtoeleiding van forensische cliënten (Interimbesluit forensische zorg). Tot slot is er nog een aantal besluiten die ingaan op de werkzaamheden van de reclassering, zoals het Reglement verpleging ter beschikking gestelden, het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen, het Uitvoeringsbesluit voorwaardelijke invrijheidstelling en het Uitvoeringsbesluit voorwaardelijke veroordeling.

Een nadere uitwerking van deze bepalingen is te vinden in de Reclasseringsregeling 1995 (artikel 8) en de Uitvoeringsregeling Reclassering 2005.

Een belangrijke bepaling in dit kader is artikel 37 Reclaseringsregeling 1995 waarin is geregeld dat voor alle reclaseringsmedewerkers een geheimhoudingsplicht geldt en waarvan de tekst als volgt luidt:

“Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van dit besluit en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van dit besluit de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.”

Justitiële gegevens en rapporten

Op grond van artikel 9 Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) juncto 17 Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg) is de reclaseringsbevoegd om voor de uitvoering van haar (wettelijke) taken over justitiële gegevens te beschikken. Op grond van artikel 42 lid 4 Wjsg is de reclaseringsbevoegd om over afschriften van NIFP-rapporten te beschikken “ten behoeve van het voorbereiden van enig rapport of het uitoefenen van enig toezicht”.

Artikel 52 Wjsg verplicht de reclaseringsbevoegd tot geheimhouding van deze gegevens “behoudens voor zover een bij of krachtens deze wet gegeven voorschrift mededelingen toelaat, dan wel de uitvoering van de taak met het oog waarop de gegevens zijn verstrekt tot het ter kennis brengen daarvan noodzaakt”.

Jurisprudentie geheimhoudingsplicht (beroepsgeheim)

Voor reclaseringswerkers is in de rechtspraak bepaald dat zij op grond van *de aard van hun functie* in beginsel een geheimhoudingsplicht en het daaraan gekoppelde verschoningsrecht hebben. Zie het arrest van de Hoge Raad uit 1968 (HR 20 juni 1968, NJ 1968, 332): “dat een reclaseringsambtenaar, krachtens zijn benoeming als zodanig, een welomschreven taak heeft, welke doorgaans slechts naar behoren kan worden vervuld, indien degenen met wie hij bij zijn reclaseringsarbeid in aanraking komt, kunnen vertrouwen dat hij, ook indien hij is opgeroepen getuigenis in rechten af te leggen, het stilzwijgen zal bewaren omtrent datgene wat hem in zijn hoedanigheid is toevertrouwd; dat daarom moet worden aangenomen, dat de reclaseringsambtenaar behoort tot degenen die in de zin van artikel (...) van het Burgerlijk Wetboek tot geheimhouding verplicht zijn, zij het ook dat (...) deze geheimhoudingsplicht niet bestaat voor zover de belangen die hij met zijn werk heeft te dienen, eisen, dat hij de hem daarbij gebleken feiten aan een andere bij die belangen betrokken instantie meedeelt.” (In die zin ook HR 9 juni 1992, NJ 1992, 776).

Privacyreglement

De reclaseringsorganisaties hebben de wettelijke regelingen over het omgaan met persoonsgegevens verwerkt in een privacyreglement. Iedere RO heeft een eigen privacyreglement. De inhoud daarvan is voor de 3RO nagenoeg hetzelfde.

2. Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het **vragen** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd aan de deelnemers?)

Zie hiervoor onder 1.

3. Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuispartners? Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

Verplichtingen

Van een wettelijke plicht is onder andere sprake bij het adviseren van het OM of de rechter in het kader van een strafrechtelijk onderzoek op grond van de artikelen 147, 177 en 310 Sv, een vordering verstrekking gegevens van het OM (artikel 126nd Sv) en bij het desgevraagd informeren van de gezinsvoogd over een minderjarige die onder toezicht is gesteld (ots: artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet).

Verstrekkingsbevoegdheden

De gegevensverstrekking aan andere instanties van (bijzondere) persoonsgegevens van cliënten moet rusten op een wettelijke grondslag. Voor de uitwisseling met de volgende instanties is een wettelijke grondslag:

a. Openbaar Ministerie: in het kader van het toezicht op de naleving van de voorwaarden, onder andere bij de oplegging van een voorwaardelijke straf (artikel 14d Sr), over de wijze waarop een taakstraf wordt of is verricht (artikel 22 e Sr), in het kader van het onderzoek in strafzaken (onder andere artikel 147 Sv) en in het kader van de overdracht van de tenuitvoerlegging van strafvonnissen (artikel 19 Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen);

b. De rechter-commissaris in het kader van zijn wettelijke taken bij de behandeling van (het onderzoek in) strafzaken (artikel 177 lid 2 Sv);

c. De minister van Justitie bij het verlenen van hulp en steun door de reclassering wanneer aan een persoon gratie is verleend onder de oplegging van een aantal bijzondere voorwaarden (artikel 15 Gratiwet);

d. De rechtbank in het kader van haar bevoegdheden (artikel 310 Sv);

e. Zorginstellingen: Als sprake is van een toezicht op de naleving van een op zorggerichte bijzondere voorwaarde, wisselen reclassering en zorginstelling gegevens over de cliënt/patiënt uit. In het kader van de zorgtoeleiding mag en moet de reclassering cliënteninformatie verstrekken aan instellingen die forensische zorg bieden, voor zover deze informatie noodzakelijk is voor een goede zorgverlening (artikel 7 Interimbesluit forensische zorg).

f. De directeur van een P.I. op grond van de artikelen 7 (reclasseringsadvies) en 7a (reclasseringstoezicht) Penitentiare Maatregel. Op grond van de Penitentiare beginselenwet verleent een reclasseringswerker aan een gedetineerde sociale verzorging en hulpverlening (artikel 43).

g. Gecertificeerde instellingen, op grond van artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet (zie hierboven), in geval van een ondertoezichtstelling in de in deze bepaling genoemde gevallen.

NB. In het privacyreglement van RN worden nog genoemd het NIFP, de bureaus jeugdzorg (na 1 januari 2015 worden deze 'gecertificeerde instelling' genoemd), de Raad voor de kinderscherming (onderdeel jeugdstrafzaken), gemeenten, en andere organisaties die op grond van de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht. Zoals gezegd dient er een wettelijke basis te zijn voor het uitwisselen van persoonsgegevens.

Er is geen speciale wettelijke basis om met **gemeenten** cliëntgegevens uit te wisselen. De **burgemeester** is binnen een gemeente belast met het handhaven van de openbare orde (artikel 172 Gemeentewet). Wanneer die taak het verwerken van strafrechtelijke gegevens van burgers noodzakelijk maakt, mag de reclassering persoonsgegevens uitwisselen met de burgemeester (dan wel diens gemachtigde ambtenaar), bijvoorbeeld om een door de burgemeester voorgenomen of opgelegd locatiegebod, samenscholingsverbod en meldplicht op grond van artikel 172a Gemeentewet: de 'Voetbalwet') af te stemmen. De burgemeester heeft de persoonsgegevens over die betreffende burger dan al van politie of OM ontvangen.

Verder verstrekt de reclassering soms persoonsgegevens aan de burgemeester in het kader van de Bestuurlijke informatievoorziening justitiabelen. In veel gevallen is daarvoor toestemming van de betrokken burger/justitiabele nodig. Die toestemming is niet nodig wanneer de reclassering toezicht houdt op de ex-gedetineerde in het kader van een voorwaardelijke invrijheidsstelling. Meer informatie daarover is te vinden in een proceskaart: http://www.reclassering.nl/bibliotheek/proceskaart-bestuurlijke-informatievoorziening-justitiabelen?search_documents_id=111

In de hierboven aangehaalde wetgeving wordt ook de **politie** niet specifiek genoemd. Verstrekking van gegevens aan de politie kan bij het ontbreken van bijzondere wettelijke bepalingen die verstrekking toestaan, plaatsvinden via de band van het Openbaar Ministerie. Zie daarvoor de OM Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden.

Met uitdrukkelijke toestemming van de cliënt is het in de regel wel mogelijk is om (bijzondere) persoonsgegevens uit te wisselen met instanties waarvoor geen wettelijke basis bestaat. Dat zou alleen anders kunnen zijn als deze toestemming niet in vrijheid gegeven wordt.

4. Werkt de organisatie reeds samen met één of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

De reclassering is vanaf de oprichting betrokken geweest bij de samenwerking in de (regionale) Veiligheidshuizen, maar is ook betrokken bij tal van andere samenwerkingsverbanden, zoals de Top 600 in Amsterdam en de aanpak van radicalisering. Voor het samenwerken met andere partijen is geen aparte wettelijke basis gecreëerd. In de meeste situaties is een privacyconvenant opgesteld.

Belang van de bescherming van persoonsgegevens voor de reclassering

De waarde van bescherming van persoonsgegevens van reclasseringscliënten c.q. de geheimhoudingsplicht voor de reclassering is gelegen in de toegankelijkheid en de kwaliteit van de begeleiding door de reclassering. Een goede werkrelatie (de reclassering spreekt van een 'werkalliantie') tussen de reclasseringswerker en de cliënt draagt bij aan gedragsverandering van de cliënt en daarmee aan het voorkomen van recidive. Een van de voorwaarden voor een goede werkalliantie is een vertrouwensrelatie of binding tussen reclasseringswerker en cliënt. Alleen dan zal een cliënt bereid zijn om open te staan voor begeleiding door de reclassering. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting doordat een cliënt de reclasseringswerker belangrijke informatie over zijn leven onthult en confrontaties van de reclasseringswerker verdraagt.⁸⁵

Privacy

De gezamenlijke gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

1. Welke waarborgen voor de organisatie worden (vanuit de Wbp) gevraagd aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin de reclassering samenwerkt een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn, inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacyprotocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan). De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.

De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld.

Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij te deelnemende organisaties.

De gegevensverwerking binnen de Veiligheidshuizen wordt ten minste eens per twee jaar geëvalueerd.

2. Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door de organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

De wettelijke regelingen zoals hiervoor genoemd onder de kop Wettelijk kader 1. en 3, afhankelijk van de specifieke taak van de betrokken reclasseringsorganisatie in een bepaalde casus. Er geldt geen apart wettelijke basis voor gegevensuitwisseling in samenwerkingsverbanden zoals het Veiligheidshuis.

⁸⁵ *Werken in een gedwongen kader*, Menger, Krechtig e.a., Uitgeverij SWP Amsterdam, 2013, p. 119.

3. Zijn er mogelijkheden voor de organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja, zie hiervoor onder de kop Wettelijk kader 1. en 3., en met name de bespreking van de artikelen 16, 21, 22 en 23 Wpb.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

Zoals hierboven is toegelicht is de reclassering op grond van de artikelen 9 en 42 Wjsg juncto artikel 17 Bjsjg bevoegd justitiële gegevens en NIFP/PJ-rapportages (via JD-online) op te vragen ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taken. Dat betekent dat deze gegevens niet speciaal voor een casus in het veiligheidshuis mogen worden opgevraagd. De reclassering mag deze gegevens ook niet aan de partners in het Veiligheidshuis doorverstrekken (behalve aan het OM voor de uitvoering van een wettelijke reclasseringstaak).

In veel cases in Veiligheidshuizen waarbij de reclassering is betrokken, is sprake van reclasseringstoezicht. Dat betekent dat de betrokken burger een voorwaardelijke modaliteit opgelegd heeft gekregen: hij/zij is verplicht om de opgelegde algemene en bijzondere voorwaarden na te leven. De reclassering ziet toe op die naleving. Bij reclasseringstoezicht is het OM het eerste aanspreekpunt voor de reclasseringsmedewerker. Het OM is namelijk primair belast met het toezicht. Het OM wordt geïnformeerd over naleving en overtreding van de opgelegde bijzondere voorwaarden. Ook een vermoeden van overtreding van de algemene voorwaarde moet onverwijld worden gemeld. De reclassering spreekt in dit verband over OM als 'opdrachtgever'. Als sprake is van een toezicht in het kader van een penitentiaal programma is de directeur van de P.I. het eerste aanspreekpunt. Daarom is bij gegevensuitwisseling in veel gevallen afstemming met het OM (of de directeur P.I. nodig).

Als sprake is van een toezicht op de naleving van een op zorg gerichte bijzondere voorwaarde, wisselen reclassering en GGZ gegevens over de cliënt/patiënt uit. De behandelaar heeft op grond van het medisch beroepsgeheim daarvoor in de meeste situaties toestemming van de cliënt/patiënt nodig. Voor die situaties hebben de 3RO en GGZ Nederland een model '3-partijenovereenkomst GGZ – Reclassering – Cliënt' opgesteld. De reclassering mag de gezondheidsgegevens die zij in dit verband ontvangt en verwerkt alleen aan haar justitiële opdrachtgevers verstrekken en dus niet met de overige partners in het Veiligheidshuis delen.

De reclassering kan alleen mét toestemming van de cliënt gegevens aan een woningbouwvereniging of school verstrekken.

De reclassering kan ook in een vrijwillig kader werkzaamheden verrichten, bijvoorbeeld vrijwillige nazorg. De grondslag voor gegevensuitwisseling met derden vormt dan de uitdrukkelijke toestemming van de cliënt.

Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen.

5.9 Het AMHK (Veilig Thuis)

Het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (tot 1 januari 2015 een taak van Bureau Jeugdzorg) en de Steunpunten Huiselijk Geweld zijn per 1 januari 2015 samengevoegd tot het “Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling” kort gezegd het ‘AMHK’. Het AMHK heeft de naam ‘Veilig Thuis’ gekregen. Met het samenvoegen van de organisaties wordt bewerkstelligd dat er meer samenhang komt in de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Het AMHK vormt een belangrijke schakel in zowel de jeugdketen als onderdeel van de aanpak van geweld in huiselijke kring voor volwassenen. Het wettelijk kader van het AMHK is te vinden in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015).

Wat is de taak/doelstelling van de organisatie

Het AMHK heeft de volgende wettelijke taken:

1. fungeren als herkenbaar en toegankelijk meldpunt voor alle gevallen of vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
2. het naar aanleiding van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, onderzoeken of daarvan daadwerkelijk sprake is;
3. het beoordelen van de vraag of en zo ja tot welke stappen de melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan aanleiding geeft;
4. het in kennis stellen van een instantie die passende professionele hulp kan verlenen bij huiselijk geweld of kindermishandeling, van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, indien het belang van de betrokkene dan wel de ernst van de situatie waarop de melding betrekking heeft daartoe aanleiding geeft;
5. het in kennis stellen van de politie of de raad voor de kinderbescherming van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, indien het belang van de betrokkene dan wel de ernst van de situatie waarop de melding betrekking heeft, daartoe aanleiding geeft;
6. indien het AMHK een verzoek tot onderzoek bij de raad voor de kinderbescherming doet, het in kennis stellen daarvan van het college, en
7. het op de hoogte stellen van degene die een melding heeft gedaan, van de stappen die naar aanleiding van de melding zijn ondernomen.

De gemeente en het AMHK kunnen overeenkomen dat het AMHK naast de wettelijke taken nog andere taken uitvoert op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Van belang hierbij is om goed voor ogen te houden dat veel wettelijke bepalingen die betrekking hebben op het AMHK betrekking hebben op de wettelijke taken zoals genoemd in lid 1. Exclusieve bevoegdheden die het AMHK heeft zoals het verwerken van persoonsgegevens zonder toestemming van de betrokkenen en het doen van onderzoek zonder de betrokkenen daarover te informeren (zie ook hierna), komen het AMHK dus alleen toe als sprake is van het uitvoeren van een wettelijke taak

met betrekking tot het onderzoeken en meldingen in ontvangst nemen betreffende (een vermoeden van) huiselijke geweld of kindermishandeling.

De werkwijze van het AMHK is neergelegd in het VNG-model 'Handelingsprotocol voor het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 'Veilig Thuis'.

De gemeenten dienen zorg te dragen voor de organisatie van een AMHK en indien dat voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van de taken is aangewezen hierin met elkaar samen te werken. In de Wmo 2015 is niet bepaald op welke wijze de gemeente het AMHK dient te organiseren. De organisatie en positionering van het AMHK kan daarom per gemeente/regio verschillen. Wel moet het AMHK zo georganiseerd worden dat kinderen en volwassenen die met het AMHK te maken krijgen, het AMHK als één organisatie ervaren. Het AMHK is door gemeenten in verschillende regio's op verschillende wijzen georganiseerd. Een deel van de organisaties is ondergebracht bij de Gecertificeerde Instellingen (voormalig BJZ), een deel bij de GGD, het grootste deel is gevormd als samenwerkingsverband tussen voormalig AMK en SHG en een enkel AMHK is een zelfstandig rechtspersoon geworden. Indien er sprake is van een samenwerkingsverband zal bepaald moeten worden wie de verantwoordelijke voor de gegevensverwerking is.

Wettelijk kader

Meldingen bij het AMHK

Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken, kunnen aan een AMHK deze inlichtingen desgevraagd of uit eigen beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep. Verschillende organisaties hebben hiervoor op grond van de Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling een (wettelijk) *verplichte meldcode* met daarin een stappenplan. Transparantie is daarbij het uitgangspunt. Men moet de betrokkene informeren en toestemming vragen. Indien het niet mogelijk of onwenselijk is om toestemming te vragen, dan geeft de wet in bepaalde omstandigheden een grondslag om zonder toestemming te verwerken.

Anoniem melden

In artikel 4.1.8 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is bepaald dat het AMHK verstrekt geen inlichtingen over de herkomst van persoonsgegevens die het naar aanleiding van een melding heeft verkregen indien:

a. een persoon die in een beroepsmatige, hulpverlenende of pedagogische relatie tot het slachtoffer of het vermoedelijke slachtoffer of zijn huiselijke kring staat, de persoonsgegevens naar aanleiding van een melding heeft verstrekt en het verstrekken van die inlichtingen:

1°. een bedreiging vormt of kan vormen voor het slachtoffer of het vermoedelijke slachtoffer of zijn huiselijke kring;

2°. een bedreiging vormt of kan vormen voor de persoon, bedoeld onder a, of medewerkers van die persoon, of

3°. leidt of kan leiden tot een ernstige verstoring van de vertrouwensrelatie met de huiselijke kring waartoe het slachtoffer of het vermoedelijke slachtoffer behoort;

b.het andere personen betreft dan die bedoeld onder a, behoudens voor zover zij daarvoor toestemming hebben gegeven.

Advies

De professional heeft het recht om het AMHK advies te vragen over een burger en zijn gezinssituatie. Bij het uitvoeren van de adviserende taak kan het AMHK persoonsgegevens verwerken, maar uitsluitend voor zover degene op wie die gegevens betrekking hebben daar toestemming voor heeft verleend. Aangezien er bij de adviestaak alleen contact is met de adviesvrager, kan hoogstens sprake zijn van toestemming van de adviesvrager en kunnen dus alleen zijn eigen persoonsgegevens worden verwerken.

In alle gevallen moet gekeken worden of wordt voldaan aan de proportionaliteits- en subsidiariteitseisen.

Verwerken van gegevens door het AMHK:

In lid 2 van artikel 5.1.6 WMO 2015 staat dat het AMHK/Veilig Thuis bevoegd is zonder toestemming van degene die het betreft persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, huiselijk geweld of kindermishandeling, te verwerken van personen die betrokken zijn bij huiselijk geweld of kindermishandeling, indien uit een melding redelijkerwijs een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling kan worden afgeleid en de verwerking noodzakelijk is te achten voor de uitoefening van de taken, bedoeld in artikel 4.1.1, tweede lid.

In artikel 5.2.9 Wmo 2015 is bepaald dat het AMHK het bsn dient te gebruiken om te waarborgen dat de te verwerken persoonsgegevens betrekking op de jeugdige hebben. Het bsn valt onder de definitie van bijzondere persoonsgegevens.

Op grond van artikel 5.1.6 lid 1 WMO 2015 kan het AMHK zonder toestemming van de betrokken burger/gezin persoonsgegevens aan derden verstrekken indien dat noodzakelijk is voor de uitoefening van de taken. Voor de verstrekking van informatie aan derden, ook als de betrokkene toestemming geeft, moet voldaan zijn aan de algemene voorwaarden voor gegevensverwerking. Het is belangrijk dat de derdenverstrekking verenigbaar is met het 'doel' waarvoor de gegevens zijn verzameld. Bekeken dient te worden of het doel waarvoor het AMHK de gegevens overweegt te gebruiken verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verkregen. De primaire reden dat het AMHK gegevens verwerkt, is dat de wettelijk opgedragen taken goed moeten kunnen worden uitgevoerd. De derdenverstrekking moet derhalve plaatsvinden in het kader van dit doel. Daarnaast is van belang dat alleen relevante gegevens worden verstrekt. Het moet dus gaan om gegevens die noodzakelijkerwijs dienen te worden uitgewisseld in het kader van de hulpverlening aan de betrokkene. In de regel zal het voor het doel niet noodzakelijk zijn om bijvoorbeeld het complete dossier van de betrokken jeugdige te verstrekken aan een jeugdhulpaanbieder.

Onderzoek zonder dat betrokkenen hiervan op de hoogte zijn.

Verder heeft de wetgever het mogelijk gemaakt dat door het AMHK gegevens worden uitgewisseld zonder dat betrokkene wordt geïnformeerd. Het AMHK heeft op grond van artikel 5.3.1 WMO uitstel van de informatieplicht (artikel 33 en 34 Wbp). Op grond van artikel 5.3.1 WMO moet het AMHK de betrokkene "zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen vier weken na het moment van vastlegging van de hem betreffende

gegevens” informeren. Deze informatieplicht kan ingevolge lid 2 telkens met maximaal twee weken worden verlengd indien dat noodzakelijk:

- a) is voor de uitoefening van de wettelijke taken zoals hiervoor is genoemd.,
- b) kan worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken.

In de Memorie van toelichting is over deze bijzondere bevoegdheid het volgende vermeld: (...) *Een melding aan het AMHK kan betrekking hebben op een situatie ten aanzien waarvan nog volledig onduidelijk is of sprake is van een mogelijk strafbaar feit, waar artikel 43, onder b, Wbp op doelt. Wel is van belang dat het AMHK op dat moment de gemelde situatie in kaart kan brengen. Om te voorkomen dat een dergelijk onderzoek naar een (vermoedelijke) situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling wordt gefrustreerd doordat betrokkenen, waaronder de (vermoedelijke) dader op de hoogte gebracht worden en in verband met de kans op represailles voor het slachtoffer, is het verstrekken van de informatie dan niet gewenst. Ook kan het belang van de melder of van derden (bijvoorbeeld huisgenoten) om anoniem te blijven een reden voor weigering zijn. Immers, door het verstrekken van de gevraagde informatie zou de identiteit van de melder of van derden kunnen worden achterhaald. Een AMHK dient als uitgangspunt een zo groot mogelijke openheid te hanteren op een zo kort mogelijke termijn. De termijn gedurende welke een AMHK persoonsgegevens kan verwerken zonder medeweten en dus zonder toestemming van betrokkene, is in het eerste lid gesteld op vier weken. Indien het noodzakelijk kan worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling te onderzoeken, bestaat de mogelijkheid deze termijn telkens met ten hoogste twee weken te verlengen. Door de termijn van twee weken zal het AMHK zich steeds moeten afvragen of de geheimhouding nog steeds nodig is. Benadrukt zij dat een AMHK per melding doorgaans persoonsgegevens verwerkt van verschillende personen en daarom zal rekening moeten worden gehouden met een mogelijk per betrokkene verschillend verloop van de termijn.*(...)⁸⁶

Politie en het openbaar ministerie

Of de politie informatie aan het AMHK mag verstrekken, wordt geregeld in de Wet politieregisters en het Besluit politieregisters.

In het model handelingsprotocol voor het AMHK is op drie momenten sprake van informatie-uitwisseling over meldingen tussen het AMHK en de politie en/of OM:

1. De informatiefase (paragraaf 6.3.1)
2. De triagefase (paragraaf 6.3.8) en
3. De onderzoeksfase (paragraaf 7.3.8)

Zie het protocol voor een verdere toelichting hierop. De wijze waarop het AMHK, de politie en het OM invulling geven aan de samenwerking is uitgewerkt in het model voor de samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis, politie en OM.

Terugkoppeling aan melder

Het AMHK dient de melder te informeren over de wijze waarop de melding is afgehandeld. Betreft het een professional die zelf hulp verleent aan het slachtoffer van

⁸⁶ Vergaderjaar 2012-2013, Kamerstuk 33684 nr. 3

kindermishandeling of huiselijk geweld, dan zal zeer inhoudelijk worden terug gerapporteerd. Ook andere betrokken professionals dienen informatie te ontvangen over het geformuleerde probleem en de gekozen afhandeling. Niet-professionele melders uit de sociale omgeving van de dader of het slachtoffer zullen alleen te horen krijgen of een melding in behandeling is genomen en eventueel of het tot hulpverlening heeft geleid.

Geconcludeerd kan worden dat het AMHK is het verplichte loket voor de melding van huiselijk geweld en kindermishandeling is waarbij de wetgever aan het AMHK exclusieve bevoegdheden heeft toegekend, waarmee het AMHK ook meer mogelijkheden dan het Veiligheidshuis

Geheimhoudingsplicht

Medewerker van het AMKHK hebben op grond van artikel 5.3.3 lid 1: zonder toestemming van de betrokkene mogen zij geen gegevens over hen aan derden verstrekken. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n) niet wordt geschaad.

Uitzonderingen op het beroepsgeheim:

1. uitdrukkelijke toestemming van de jeugdige en/of diens wettelijk vertegenwoordiger(s);
2. de gegevensverstrekking vindt plaats aan degenen van beroepshalve de medewerking vereist is bij de uitvoering van de taken van het AMHK die rechtstreeks zijn betrokken bij de jeugdhulp voor zover zij deze gegevens nodig hebben voor hun aandeel in de jeugdhulp (de gemeente valt hier niet onder);
3. een wettelijke plicht;
4. conflict van plichten;
5. meldrechten (zie hiervoor het hoofdstuk over de GGZ en overige gezondheidszorg).

Ad. 1. Toestemming

Om te kunnen spreken van daadwekelijke toestemming van de betrokkene zijn drie punten essentieel. De betrokkene moet ten eerste in vrijheid zijn wil kunnen uiten. Ten tweede moet de wilsuiting betrekking hebben op een bepaalde (categorie van) gegevensverwerking. Ten derde moet de betrokkene voor een goede oordeelsvorming over de noodzakelijke inlichtingen beschikken, de betrokkene moet dus goed geïnformeerd worden over het onderwerp waarvoor zijn toestemming wordt gevraagd. De betrokkene moet dus weten om welke gegevensverwerking het gaat en hiervoor gerichte toestemming geven. Daarbij is het van belang dat de toestemming schriftelijk wordt vastgelegd ter voorkoming van misverstanden of onduidelijkheden.

Ad. 2. Gegevensuitwisseling met beroepskracht

De vraag is van welke beroepskrachten de medewerking vereist is bij de uitvoering van de (wettelijke) taken van het AMHK. Hierbij valt te denken aan de Raad voor de Kinderbescherming en hulpverleners aan wie de zaak wordt overgedragen

In het handelingsprotocol AMHK is bepaald dat het AMHK, indien zij dat voor een betere beoordeling van de melding relevant acht, bij de start van de triage de gegevens uit de melding aanvullen met informatie uit uitsluitend de volgende bronnen:

- de eigen systemen van het AMHK;
- de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA);

- het Centraal Gezagsregister;
- de Raad voor de Kinderbescherming;
- de Verwijsindex Risicjongeren;
- de melder: wanneer het AMHK de indruk heeft dat de melder mogelijk nog over aanvullende relevante informatie beschikt, kan daar nog informatie worden opgevraagd;
- de direct betrokkenen zelf, over de vraag of zij open staan voor hulp en ondersteuning.

Het AMHK vraagt altijd aanvullende informatie aan de politie over alle personen die direct betrokken zijn bij een melding. Daarbij gaat het om de vraag of die personen bekend zijn bij de politie in een context die de politie voor een AMHK-melding relevant acht.

In het geval dat van de Raad voor de Kinderbescherming informatie wordt verkregen over een actuele wettelijke maatregel die van kracht is op een of meer betrokkenen, dan overlegt het AMHK met degene die de maatregel uitvoert, in principe voorafgaand aan het contact met betrokkenen.

Huisverbod

De burgemeester is op basis van artikel 2 lid 8 Wet tijdelijk huisverbod (Wth) bevoegd gegevens te ontvangen om te oordelen om wel/niet iemand uit huis te plaatsen. Hij kan op zijn beurt ook gegevens delen met het AHMK (artikel 2 lid 8 juncto lid 3 Wth).

Ad. 3. Wettelijke plicht

Als er sprake is van een wettelijke verplichting moet het AMHK informatie aan derden verstrekken. De wettelijke verplichting bestaat bijvoorbeeld ten aanzien van de gezinsvoogd. Artikel 7.3.11 vierde lid Jeugdwet bepaalt dat derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen en deze inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, deze informatie aan de GI verstrekken. Deze inlichtingen worden verstrekt als de medewerker van de GI er om verzoekt of kunnen uit eigen beweging aan de GI worden verstrekt. Voor het geven van deze inlichtingen is geen toestemming van betrokkenen nodig en de inlichtingen kunnen indien nodig met doorbreking van de geheimhoudingsverplichting worden verstrekt⁸⁷.

ad. 4. Conflict van plichten

Als geen toestemming verkregen kan worden, maar de medewerker ernstige schade aan de cliënt of aan een ander kan voorkomen door informatie aan een derde te verstrekken, dan mag informatie met een beroep op een conflict van plichten aan derden worden verstrekt. Of er sprake is van overmacht kan worden vastgesteld aan de hand van de volgende vragen:

- welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van de informatie?
- kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik informatie aan een ander verstrek?

⁸⁷ Artikel 7.3.1 Jw regelt dat de bepalingen uit de WGBO van kracht blijven voor zover een jeugdhulpverlener een geneeskundige behandeling verricht. Onbedoeld is daarbij geen uitzondering gemaakt voor artikel 7.3.11 vierde en vijfde lid. Met het wetsvoorstel 34191 Veegwet VWS 2015 is deze omissie hersteld. Dit wetsvoorstel is als Verzamelwet VWS 2016 op 17 mei 2016 aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wijziging is inmiddels met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 in werking getreden, zie Stb. 2016, nrs. 206, 268 en 269.

- is het mogelijk en verantwoord om toestemming van de cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking en zo ja, heb ik alles gedaan om toestemming te krijgen?
- weegt het gevaar of ernstige nadeel voor de cliënt, dat ik door de gegevensverstrekking wil afwenden, zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- als ik besluit te spreken, welke informatie heeft de ander aan wie ik informatie verstrek echt nodig om het ernstig nadeel of gevaar voor de cliënt af te wenden?

Beroepscode

Het AMHK is verplicht de werkzaamheden uit te laten voeren door professionals die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd of BIG-register (zie artikel 4.1.3 e.v. Uitvoeringsbesluit Wmo 2015) Voor geregistreeerde jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing, voor geregistreeerde psychologen de Beroepscode voor psychologen en voor geregistreeerde (ortho)pedagogen de Beroepscode van de NVO. In artikel J van de beroepscode voor jeugdzorgwerkers, in artikel 71 t/m 87 van de beroepscode voor psychologen en in artikel 8 van de beroepscode van de NVO is bepaald dat de professional vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden. Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling.

Soms is het echter in het belang van de cliënt, of voor de veiligheid van anderen, noodzakelijk om de geheimhouding te doorbreken. Van groot belang is dat de professional kan uitleggen waarom hij aan het belang van ouders en/of kind minder gewicht heeft toegekend. Zijn er andere beroepskrachten rechtstreeks betrokken bij het onderzoek of de begeleiding, dan heeft de professional geen toestemming van het kind en/of diens ouders nodig om gegevens uit te mogen wisselen. Wel dient de professional ouders en cliënt hierover van tevoren te informeren. Heeft de professional gegronde redenen om aan te nemen dat de cliënt of anderen door toedoen van de cliënt gevaar lopen, dan mag hij zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Voor alle duidelijkheid: toestemming van ouders/cliënt blijft uitgangspunt. De professional dient zich dus eerst voldoende in te spannen om die te verkrijgen. Pas wanneer hij die toestemming niet krijgt of wanneer hij er niet zonder risico's voor de veiligheid van het kind of anderen om kan vragen, dient hij stap voor stap na te gaan of het zwaarwegende belang van het kind opweegt tegen het doorbreken van de geheimhouding.

Toestemming is in het geval van een kindbeschermingsmaatregel niet vereist. Overigens is in deze situatie wel het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

5.10 Raad voor de Kinderbescherming

Meldrecht

Op grond van artikel 1:240 van het Burgerlijk Wetboek hebben professionals met beroepsgeheim/zwijgplicht een meldrecht bij de Raad voor de Kinderbescherming. Zij kunnen de raad gevraagd en ongevraagd – ook zonder toestemming - gegevens over een

gezin verstrekken voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken van de raad, met name een onderzoek naar de noodzaak van een kinderschermingsmaatrel. Op grond van artikel 7.4.0 Jeugdwet kunnen professionals in het kader van de uitvoering van de Jeugdwet gegevens met de Raad voor de Kinderbescherming uitwisselen, dit kan gaan om een verzoek tot onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming of de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering. Voorts geldt de WBP voor de Raad voor de Kinderbescherming als het gaat om het verwerken van persoonsgegevens, zie hieronder het wettelijk kader. De Raad zal er zoveel mogelijk naar streven transparant te zijn tegenover de cliënt over de wijze waarop gegevens uitgewisseld worden.

Verstrekken van gegevens:

Het Kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming is met ingang van 1 november 2016 aangepast. In een apart privacy protocol behorend bij dit Kwaliteitskader (met ingang van 1 januari 2017) staat beschreven dat aan een derde persoonsgegevens kunnen worden verstrekt indien hiervoor een rechtvaardigingsgrond aanwezig is.

Voor de Raad kunnen met name de volgende gronden van belang zijn:

- Het verstrekken van informatie vloeit voort uit een wettelijke plicht. (artikel 7.4.0 Jeugdwet).
- Het verstrekken van informatie is noodzakelijk voor de goede taakuitoefening van de Raad.
- Het verstrekken van de informatie is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigd belang van de Raad of van de derde, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleren.

Gelet op het doel en de uitvoering van de taken van de Raad en de door de Raad uit te brengen rapportages, zijn er naast de hierboven genoemde gronden enkele specifieke instanties en personen aan wie de rapportage van de Raad kan worden verstrekt:

- de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie in verband met adviezen, rekest en voorlichting inzake civiele zaken en strafzaken en verslagen omtrent uitvoering taakstraffen;
- het ministerie van Veiligheid en Justitie, waaronder de Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden (CA IKA), indien daartoe vanuit een concrete taak reden is;
- de afdeling Jeugdbescherming van de G.I. en Veilig Thuis (Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling) voor zover deze werken in het kader van een kinderschermingsmaatregel en indien dit voor de opvolgende (vrijwillige) hulpverlening noodzakelijk is;
- de afdeling Jeugdreclassering van de Gecertificeerde Instelling, voor zover deze werken in het kader van het jeugdstrafrecht (waaronder ook justitiële jeuginrichtingen), en andere netwerkpartners in het jeugdstrafrecht, voor zover deze in het verlengde van de doelstelling van de Raad werken (zoals politie, ambtenaar leerplichtzaken, Reclassering en Verslavingszorg);
- de gemeente voor zover dit is vastgelegd in artikel 7.4.0 Jeugdwet;
- externe deskundigen, voor zover informatieverstrekking aan hen nodig is als toelichting op een vraagstelling van de Raad om een onderzoek door een dergelijke deskundige;
- beklaginstanties die bevoegd zijn een oordeel te geven over de handelwijze van de Raad, naar aanleiding van een klacht (denk aan de externe klachtencommissie, Inspecties Jeugdzorg en Nationale ombudsman/Kinderombudsman);

De betrokkenen moeten van de toezending van de informatie aan derden op de hoogte zijn.

De hierboven vermelde instanties en personen worden geacht zodanig zorgvuldig met de toegezonden rapportage om te gaan dat de bescherming van de privacy van de betrokkenen is gewaarborgd.

Een betrokkene kan inzage in onderzoeksgegevens en testmateriaal van de gedragsdeskundige krijgen (ook als hij geen zelfstandig recht op inzage heeft) mits hij zich hierbij laat begeleiden door een gedragsdeskundige/ beroepsbeoefenaar. Deze gedragsdeskundige/beroepsbeoefenaar dient zich te legitimeren en dient dezelfde beroepsdiscipline te hebben als de gedragsdeskundige.

Bovendien dient hij/zij ingeschreven te staan in een register genoemd in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) c.q. in het betreffende beroepsregister. Inzage van testmateriaal of onderzoeksgegevens van een gedragsdeskundige mag alleen plaatsvinden in aanwezigheid van de gedragsdeskundige. Het materiaal wordt niet in kopie afgegeven.

Gebruik van gegevens binnen een casusoverleg

Een kind/jongere en ouders/verzorgers kunnen, gelet op het doel en de uitvoering van taken van de Raad, worden besproken in een casusoverleg waarbij ketenpartners van de Raad betrokken zijn.

Bij het inrichten van de samenwerking en de wijze van gegevens uitwisselen gaat de Raad zorgvuldig te werk en bouwt de Raad waarborgen in om zorgvuldigheid te garanderen. Om de gegevensverwerking te faciliteren kan gebruik gemaakt worden van een digitaal systeem zodat de gegevensuitwisseling zo effectief en actueel mogelijk kan zijn. Bijzondere persoonsgegevens, zoals bijvoorbeeld strafrechtelijke gegevens, worden niet verstrekt tenzij daarvoor een rechtmatige grondslag is aan te wijzen en een uitzondering op het verbod tot verwerking van bijzondere persoonsgegevens.

Bestaande casusoverleggen zijn:

- Beschermingsoverleg;
- Afstemmingsoverleg (ZSM tafel);
- Netwerk- en Trajectberaad Nazorg Jeugd;
- Ander in regio's voorkomend overleg over risicojongeren (bijvoorbeeld Veelplegersoverleg).

Betrokken instanties kunnen zijn:

- Openbaar Ministerie;
- Politie;
- Veilig Thuis (Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling);
- Slachtofferhulp Nederland;
- Gemandateerde instelling namens de gemeente;
- Leerplichtambtenaar;
- Gemeente.

Nadere uitwerking Raad voor de Kinderbescherming volgens format

Algemeen

Wat is de naam en vestigingsplaats van de deelnemer?

Niets uit deze tekst mag worden veeleelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Raad voor de Kinderbescherming, gevestigd aan de Turfmarkt 147 te Den Haag. De Raad voor de Kinderbescherming is werkzaam in tien regio's, waarbinnen een of meer locaties de wettelijke taken van de Raad uitvoeren.

Wat is de taakstelling/doelstelling van de organisatie?

Rechten van kinderen, zoals deze in diverse wetten en mensenrechtenverdragen, waaronder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) zijn vastgelegd, dienen door de overheid gewaarborgd te worden. Kinderen hebben, gelet op het IVRK, recht op een gezonde en evenwichtige ontwikkeling en uitgroei naar zelfstandigheid.

Op nationaal niveau vloeien de wettelijke taken van de Raad voort uit boek 1 afdeling 3 van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Algemene Wet Bestuursrecht, de Jeugdwet en de Wet Opnemng Buitenlandse Kinderen ter Adoptie(wobka).

De Raad voor de Kinderbescherming kan de kinderrechtter vragen een maatregel van kinderbescberming voor een kind uit te spreken als het kind ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd en het ouders niet langer lukt deze verantwoordelijkheid naar behoren te vervullen, ook niet met ondersteuning van het netwerk. De Raad treedt ook op als adviseur van de rechter of van de officier van justitie als een evenwichtige ontwikkeling en uitgroei naar zelfstandigheid van een kind/jongere onder druk staan.

Tenslotte kan ook de Centrale Autoriteit de Raad verzoeken adviserende werkzaamheden ten behoeve van kinderen/jongeren te verrichten.

In hoeverre sluit de doelstelling aan bij de doelstellingen van het Veiligheidshuis zoals verwoord in het Landelijk Kader?

De doelstellingen sluiten op elkaar aan. De Raad voor de Kinderbescherming is ook benoemd als een van de kernpartners in het Veiligheidshuis.

Wie is bestuurlijk verantwoordelijke en is dit ook de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 sub d van de Wbp?

De algemeen directeur, is namens de Minister van Veiligheid en Justitie de 'verantwoordelijke' voor de verwerking van persoonsgegevens van cliënten van de Raad voor de Kinderbescherming. Dat betekent dat de algemeen directeur verantwoordelijk en beslissingsbevoegd is voor alle verstrekkingen. Deze bevoegdheid kan gemandateerd worden.

Welke informatie hoopt uw organisatie te ontvangen binnen de Veiligheidshuizen?

Informatie over de minderjarige persoon, zijn ouders en omgeving en de aanpak/interventies/veiligheidsplan die van belang zijn voor de uitvoering van taken van de Raad voor de Kinderbescherming.

Wettelijk kader

Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het verwerken en meer specifiek het **verstrekken** van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden verstrekt.)

Wbp

De Raad voor de Kinderbescherming verwerkt persoonsgegevens. De Wet Bescherming Persoonsgegevens geeft algemene normen die gericht zijn op een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. In het privacyreglement van de Raad en het Kwaliteitskader 2016 van de Raad voor de Kinderbescherming is dit verder uitgewerkt.

Het verwerken van bijzondere persoonsgegevens die gevoelige informatie bevatten, zoals bijvoorbeeld strafrechtelijke gegevens, is in principe niet toegestaan volgens de WBP. De WBP kent een aantal algemene en specifieke uitzonderingen op dit verbod.

Op grond van artikel 21 lid 1 onder d mogen gezondheidsgegevens door de Raad voor de Kinderbescherming worden verwerkt en op basis van artikel 22 WBP mogen strafrechtelijke gegevens worden verwerkt door organen die krachtens de wet belast zijn met de toepassing van het strafrecht. De Raad voor de Kinderbescherming is krachtens haar wettelijke taken aan te merken als een dergelijk orgaan.

Deze wettelijke taken zijn voor het strafrecht omschreven in onder andere de artt. 77o en 77hh Wetboek van Strafrecht en artt. 491 ev. Wetboek van Strafvordering waarbij de Raad voor de Kinderbescherming is aan te merken als een adviserend orgaan welke valt onder de uitzondering van het verbod op het verwerken van strafrechtelijke bepalingen zoals omschreven in artikel 16 WBP.

d.

Jeugdreclassering komt in beeld aan het einde van een verblijf in een Justitiële Jeugdinrichting op grond van een opgelegde jeugddetentie of de zgn. PIJ-maatregel. Ook gemeenten spelen een rol bij nazorg. Dit is vastgelegd in het Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad en het Verantwoordelijkheidskader Nazorg Jeugd.

Het verstrekken van gegevens aan **de gemeente** is slechts in *bepaalde situaties* een wettelijke verplichting zoals hierboven beschreven. Buiten deze situaties mogen geen gegevens verstrekt worden anders dan met toestemming.

Binnen de wettelijke verplichting dient zorgvuldig en proportioneel omgegaan te worden met het verstrekken van cliënt gegevens. De informatieverstrekking over het feit dat een maatregel is opgelegd, verloopt bijv. via CORV waar ook de Raad, de politie, het CJIB, Veilig Thuis en het OM op zijn aangesloten. De betreffende rechterlijke uitspraak wordt niet naar de gemeente gezonden.

Gebruik van gegevens binnen een casusoverleg

Een kind/jongere en ouders/verzorgers kunnen, gelet op het doel en de uitvoering van taken van de Raad, worden besproken in een casusoverleg waarbij ketenpartners van de Raad betrokken zijn. Bij het inrichten van de samenwerking en de wijze van gegevens

uitwisselen gaat de Raad zorgvuldig te werk en bouwt de Raad waarborgen in om zorgvuldigheid te garanderen. Om de gegevensverwerking te faciliteren kan gebruik gemaakt worden van een digitaal systeem zodat de gegevensuitwisseling zo effectief en actueel mogelijk kan zijn. Bijzondere persoonsgegevens, zoals bijvoorbeeld strafrechtelijke gegevens, worden niet verstrekt tenzij daarvoor een rechtmatige grondslag is aan te wijzen en een uitzondering op het verbod tot verwerking van bijzondere persoonsgegevens

Wat zijn de algemene wettelijke bevoegdheden van de organisatie rond het vragen van informatie, waaronder persoonsgegevens? (Op grond van welke geldende wet- en regelgeving kan informatie worden opgevraagd aan de deelnemers.)

Zie hiervoor onder 1.

Zijn er bevoegdheden/verplichtingen tot het verstrekken van informatie, waaronder persoonsgegevens, aan de afzonderlijke Veiligheidshuis-partners. Zijn er mogelijkheden om gegevens aan de private partijen te verstrekken? Onder welke wet of regelgeving kan informatie worden verstrekt aan de afzonderlijke partners/private partijen?

Verplichtingen

Van een wettelijke plicht is onder andere sprake bij het adviseren van het OM of de rechter in het kader van een strafrechtelijk onderzoek op grond van de artikel 491 Wetboek van Strafvordering, een vordering verstrekking gegevens van het OM ex artikel 126nd Wetboek van Strafvordering en bij het desgevraagd informeren van de gezinsvoogd over een minderjarige die onder toezicht is gesteld (ots: artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet).

Verstrekingsbevoegdheden

Kwaliteitskader 2016

Justitiële gegevens en rapporten

Op basis van het privacy protocol bij het Kwaliteitskader 2016 van de Raad voor de Kinderbescherming kunnen persoonsgegevens aan een derde worden verstrekt als hiervoor een rechtvaardigingsgrond aanwezig is. Rapportages van de Raad kunnen worden verstrekt aan:

- de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie
- het Ministerie van Veiligheid en Justitie, waaronder de Centrale Autoriteit indien daartoe vanuit een concrete taak een reden is
- de afdeling Jeugdbescherming van de G.I. en Veilig Thuis voor zover deze werken in het kader van een kinderschermingsmaatregel en indien dit voor de opvolgende (vrijwillige) hulpverlening noodzakelijk is
- de afdeling Jeugdreclassering van de G.I., voor zover deze werkt in het kader van het jeugdstrafrecht, maar ook de justitiële jeugdinrichtingen en andere netwerkpartners in het jeugdstrafrecht voor zover deze in het verlengde van de Raad werken (zoals politie, ambtenaar leerplichtzaken, Reclassering en Verslavingszorg)
- de gemeente voor zover dit voortvloeit uit een wettelijke taak
- externe deskundigen voor zover informatieverstrekking aan hen nodig is als toelichting op een vraagstelling van de Raad om een onderzoek door een dergelijk deskundige
-)

Niets uit deze tekst mag worden veeleenvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

- beklaginstanties die bevoegd zijn een oordeel te geven over de handelwijze van de Raad, naar aanleiding van een klacht (denk aan de externe klachtencommissies, Inspectie Jeugdzorg en Nationale Ombudsman/Kinderombudsman)

De betrokkenen moeten van de toezending van de informatie aan derden op de hoogte zijn. De hierboven vermelde instanties en personen worden geacht zodanig zorgvuldig met de toegezonden rapportage om te gaan dat de bescherming van de privacy van de betrokkenen is gewaarborgd.

Er is geen speciale wettelijke basis om met gemeenten cliëntgegevens uit te wisselen. Op basis van artikel 1:355 lid 3 BW kan de burgemeester de kinderrechter vragen een ondertoezichtstelling van een minderjarige uit te spreken indien de Raad voor de Kinderbescherming heeft laten weten niet tot indiening van een dergelijk verzoek over te gaan. De burgemeester krijgt via deze mogelijkheid toegang tot de kinderrechter om opvoedingsondersteuning af te dwingen.

Werkt jouw organisatie reeds samen met één of meerdere organisaties en op welke wettelijke gronden vindt deze samenwerking plaats en op welke wijze is dit vastgelegd?

De Raad voor de Kinderbescherming is betrokken bij de samenwerking in de Veiligheidshuizen, maar is ook betrokken bij tal van andere samenwerkingsverbanden zoals de Top 600 in Amsterdam en de aanpak van Radicalisering. Voor het samenwerken met andere partijen is geen aparte wettelijke basis gecreëerd. In de meeste situaties is een privacy-convenant opgesteld.

Privacy

De gezamenlijke gegevensverwerking binnen het Veiligheidshuis valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

Welke waarborgen worden (vanuit de Wbp) gevraagd voor jouw organisatie aan de informatieverwerking binnen het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

Er moet voor ieder Veiligheidshuis waarin de Raad voor de Kinderbescherming samenwerkt met anderen een duidelijk Wbp-verantwoordelijke zijn inclusief een Wbp-melding bij het Cbp (als sprake is van een nieuwe gegevensverwerking). Ook moet er een duidelijk privacy-protocol zijn waarin de open Wbp-normen concrete invulling hebben gekregen. Daarbij past een heldere procesbeschrijving en een beschrijving van de soorten gegevens en de personen waarover gegevens worden verwerkt (dit moet ook al in de Wbp-melding staan).

De manager en het secretariaat van het Veiligheidshuis moeten een duidelijke positie hebben met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Als sprake is van een bewerker moet er een bewerkersovereenkomst zijn en in andere gevallen wellicht een mandaat, volmacht en/of machtiging.

De persoonsgegevens moeten op een veilige manier worden uitgewisseld.

Er moet in verband met de beheersbaarheid zoveel mogelijk worden gewerkt met vaste aanspreekpunten bij te deelnemende organisaties.

De gegevensverwerking binnen de Veiligheidshuizen wordt ten minste eens per twee jaar geëvalueerd.

Op welke grondslag kunnen persoonsgegevens door jouw organisatie worden verwerkt ten behoeve van het Veiligheidshuis inzake het uitwisselen van persoonsgegevens?

De wettelijke regelingen zoals hiervoor genoemd onder de kop Wettelijk kader 1. en 3. In relatie tot de Veiligheidshuizen zijn voor de Raad voor de Kinderbescherming de volgende grondslagen van toepassing:

- Het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering
- De Wet Bescherming Persoonsgegevens
- Het Kwaliteitskader 2016 en bijbehorende protocollen
- Het privacyreglement van de Raad voor de Kinderbescherming
- De Jeugdwet
- Het Burgerlijk Wetboek

Zijn er mogelijkheden voor jouw organisatie om bijzondere persoonsgegevens, waaronder strafrechtelijke persoonsgegevens of gegevens over iemands gezondheid, uit te wisselen binnen het Veiligheidshuis?

Ja, zie hiervoor onder de kop Wettelijk kader 1. en 3., en met name de bespreking van de artikelen 16, 21, 22 en 23 WBP.

Overig

Zijn er nog andere opmerkingen of relevante bepalingen voor de verwerking van gegevens, waaronder persoonsgegevens binnen het Veiligheidshuis?

De Raad voor de Kinderbescherming kan ook in een vrijwillig kader werkzaamheden verrichten, zoals bijvoorbeeld het geven van advies terwijl de hulpverlening nog in vrijwillig kader plaatsvindt. De grondslag voor deze gegevensuitwisseling met derden vormt dan de uitdrukkelijke toestemming van de cliënt.

Voor geregistreerde jeugdzorgwerkers is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker van toepassing. In artikel J is bepaald dat de jeugdzorgwerker vertrouwelijk omgaat met informatie over de jeugdige, diens ouders/verzorgers en hun omstandigheden.

Uitgangspunt is dat hij toestemming vraagt aan de cliënt en/of diens wettelijk vertegenwoordiger als hij van mening is dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen. Dat kunnen zowel beroepskrachten binnen de instelling zijn als daarbuiten – denk aan de huisarts of een collega bij een andere instelling. In het geval van een kinderschermingsmaatregel is toestemming niet vereist. Overigens is in deze situatie ook het uitgangspunt dat toestemming wordt gevraagd.

Niet altijd is het nodig om persoonsgegevens te verstrekken. Soms kan ook worden volstaan met anonieme verstrekkingen.

5.11 Maatschappelijk werk

Maatschappelijk werkers hebben een beroepsgeheim dat is uitgewerkt in de beroepscode voor de maatschappelijk werker van de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW). Er is geen specifieke wettelijke regeling.

Medewerkers van welzijnsinstellingen zoals maatschappelijk werk en MEE zijn voor hun reguliere beroepsbeoefening niet gebonden aan de WGBO. Voor hen is de wettelijke grondslag voor hun reguliere gegevensverwerking dan ook gelegen in toestemming artikel 8 sub a Wbp juncto artikel 23 sub a Wbp en hetzelfde geldt voor het verstrekken van deze gegevens aan derden.

Het beroepsgeheim komt erop neer dat maatschappelijk werkers de uitdrukkelijke toestemming nodig hebben om gegevens over hun cliënt aan derden te verstrekken.

5.12 Woningbouwvereniging / woningcorporaties

In relatie tot de Veiligheidshuizen zijn voor woningcorporaties de volgende wetten van toepassing:

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Woningwet;
- de Huisvestingswet;
- het wetsvoorstel Maatregelen voor selectieve woningtoewijzing op basis van screening.

Woningwet 2015

Woningcorporaties, gemeenten en huurders maken samen prestatieafspraken over de lokale woonopgave. Woningcorporaties keren terug naar hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen aan mensen met een laag inkomen of aan mensen die om andere redenen moeilijk passende huisvesting kunnen vinden. In het verlengde hiervan mogen ze specifiek omschreven maatschappelijk vastgoed en bepaalde diensten voor leefbaarheid als 'diensten van algemeen economisch belang' (daeb) verrichten. Woningcorporaties mogen investeren in de omgeving van de woningen die ze bezitten. Zoals het onderhoud van het eigen groen rondom hun complexen. Ook mogen woningcorporaties initiatieven van hun huurders ondersteunen, een huismeester in dienst hebben en een bijdrage leveren aan woonmaatschappelijk werk. Wat woningcorporaties precies doen aan leefbaarheid, spreken ze af met de gemeente en met bewonersorganisaties, binnen de kaders die de wet stelt. Woningcorporaties mogen ook woonzorggebouwen bouwen en beheren, hospices en blijf-van-mijn-lijfhuizen en dag- en nachtopvang voor dak- en thuislozen. Dergelijke activiteiten behoren allemaal tot het aanbieden van (tijdelijke) woonruimte. De gemeente kan in haar woonvisie of volkshuisvestingsbeleid thema's benoemen waarop de woningcorporatie volgens haar dient te presteren. Ze kunnen gaan over onder andere de huisvesting van specifieke doelgroepen en de kwaliteit van de woonomgeving. Voor zover investeringen in leefbaarheid en maatschappelijk vastgoed tot het werkterrein van de woningcorporatie behoren, kan de gemeente ook op deze thema's voorstellen doen.

NB Er moet onderzocht worden of en in welke mate er woningcorporaties zijn die convenantpartner zijn in een Veiligheidshuisconvenant. De verwachting is dat dat in de meeste convenanten niet het geval zal zijn, maar mocht het wel het geval zijn dan moet het worden meegenomen in deze tekst.

Indien woningbouwcorporaties geen convenantpartner zijn, hebben zij een andere positie: dan zijn zij ten opzichten van het Veiligheidshuis namelijk geen verantwoordelijke maar ontvanger: In dat geval is er voor het Veiligheidshuis sprake van een zogenaamde 'derdenverstrekking' wanneer woningcorporaties wordt gevraagd om informatie over een persoon of gezin. In dat geval heeft de woningcorporatie op grond van artikel 33 en 34 Wbp de verplichting tot het nakomen van de informatieplicht richting betrokkene.

Veel woningbouwcorporaties hebben convenanten afgesloten op specifieke onderwerpen, zoals bijvoorbeeld aanpak hennepeteelt. In meerdere gemeenten nemen woningbouwverenigingen deel aan overlegtafels waar problemen in de wijken worden besproken, hierbij kunnen in het kader van de aanpak van woonoverlast en multiprobleemhuishoudens ook persoonsgegevens worden uitgewisseld. Een woningcorporatie mag op dit moment alleen op grond van artikel 8b Wbp (noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst) persoonsgegevens verwerken. Bijzondere persoonsgegevens, in dit geval gezondheidsgegevens en strafrechtelijke persoonsgegevens, mogen woningcorporaties alleen verwerken op grond van artikel 23 lid 1 sub a Wbp, dus slechts met uitdrukkelijke toestemming van de betrokken burger persoonsgegevens (ontvangen, registreren én verstrekken). Woningcorporaties mogen de gegevens die zij op grond van artikel 8 b verwerken alleen doorverstrekken aan derden wanneer sprake is van verenigbaarheid met de doelen waarvoor zij de gegevens oorspronkelijk hebben verwerkt. Over het algemeen zal dit betekenen dat woningcorporaties geen gegevens mogen verstrekken aan andere partijen in een samenwerkingsverband dan na toestemming van betrokkene(n): op dat moment wordt de grondslag voor de verwerking/verstrekking artikel 8 a Wbp. Hetzelfde geldt uiteraard ook voor bijzondere persoonsgegevens. In de Woningwet is met betrekking tot persoonsgegevens van bewoners een beperkt aantal bepalingen opgenomen. In dat geval is dus verder de Wbp van toepassing.

(NB. Artikel 48 lid 4 Woningwet. De toegelaten instelling gebruikt gegevens met betrekking tot het huishoudinkomen uitsluitend voor de uitvoering van het eerste en derde lid, van [artikel 45, tweede lid, onderdeel c](#), voor zover dat onderdeel op diensten aan leden van wooncoöperaties betrekking heeft, en van krachtens deze wet gegeven voorschriften, indien die zodanig zijn dat de hoogte van dat inkomen voor een goede uitvoering daarvan bepalend of medebepalend is. Zij draagt er zorg voor dat de in het tweede lid bedoelde rechtspersoon of vennootschap dienovereenkomstig handelt. Art 55 lid 4 Woningwet: 4. De toegelaten instelling is verplicht tot geheimhouding van de gegevens met betrekking tot het huishoudinkomen, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift haar tot mededeling verplicht of uit haar taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit.)

6 Slotbeschouwing

Wordt nog nader uitgewerkt:

- Er is voor vrijwel alle gevallen waarin ketenpartners samenwerken en een casusoverleg voeren wel een juridische basis te vinden. Maar van belang is dat er per specifieke casus een individuele afweging wordt gemaakt: doelbinding, wettelijke taken, wettelijke grondslag, noodzakelijkheid (proportionaliteit & subsidiariteit). Dit is zelfs zo bij de aanpak van overlast gevende jeugdgroepen en het registreren van de broertjes en zusjes bij de TOP X aanpak. Steeds geldt dat je moet kijken naar het individuele geval. Is echt sprake van concrete zorgsignalen over een persoon uit het netwerk van een overlast gevende jongere of broertjes/zusjes van een Top X-er, dan kan (beperkte) registratie wel binnen afgebakende kaders. Het probleem van de huidige praktijk is dat men het moeilijk vindt om die afweging te maken en overgaat tot standaardverwerkingen en -verstrekkingen. Je kunt vaststellen dat er een verschil is tussen wat juridisch en ethisch mogelijk is, namelijk individuele afwegingen maken, en de praktijk van de standaardverstrekkingen.
- Voor vroegsignalering is in het algemeen geen juridische basis te vinden. Maar de vraag die nog beantwoord moet worden is of vroegsignalering een wenselijke geachte ontwikkeling is.
- Bij de vraag naar de juridische basis voor deelname van gemeenten in een casusoverleg moet je steeds op zoek naar de specifieke wettelijke taak in die specifieke casus: het opleggen van een gebiedsverbod bij een overlast gevende jongere,, het sluiten van een pand van iemand die woonoverlast veroorzaakt, enz. De lange opsomming van wettelijke taken in het Handvat moet er dan ook niet toe leiden dat men denkt dat er daardoor in alle gevallen wel een wettelijke basis aanwezig is voor deelname van de gemeente aan het casusoverleg. De gemeente is geen bestuursorgaan. De Burgemeester en het College van B&W zijn wel (afzonderlijke) bestuursorganen. We constateren dat gemeenteambtenaren thans soms met teveel petten tegelijk op bij een casusoverleg aanwezig zijn. De proces coördinerende taken moeten ook goed onderscheiden worden van de inhoudelijke taken! Een procesregisseur staat geheel los van de inhoudelijke bijdrage van de gemeente aan een casusoverleg.
- Als het gaat om deelname van gemeenten in samenwerkingsverbanden in situaties waarin voor die deelname geen wettelijk grondslag bestaat, roepen we nu dat er sprake is van een *privacy* probleem. Echter, het is in de eerste plaats geen privacy probleem, maar het gaat om de vraag wat behoort er wel/niet tot de taken van een gemeente. Dat is een andere insteek. De discussie zou daarom over eerst de taak(opvatting) van gemeenten moeten gaan in plaats van over privacy.

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Informatievoorziening Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o.

De uitgangspunten beschreven op basis waarvan in Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. de informatievoorziening en dus ook het werkproces zijn ingericht

Inleiding

Het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. heeft de afgelopen jaren zijn focus verlegd van de ondersteuning en facilitering van reguliere ketenoverleggen naar het voeren van procesregie op de aanpak van ketenoverstijgende complexe casuïstiek. Hiermee werkt het volledig conform het Landelijk kader Veiligheidshuizen. De veranderingen ten aanzien van de regie op veiligheid (inclusief Veiligheidshuizen) en de 3D's (decentralisaties in het sociale domein) zijn in belangrijke mate bepalend geweest voor de doorontwikkeling. Naast deze aspecten, is er nóg een essentieel uitgangspunt geweest in de doorontwikkeling van het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. Dit is gelegen in de informatievoorziening. In deze notitie wordt dit uitgangspunt toegelicht.⁸⁸

Uitgangspunten informatievoorziening

Informatievoorziening is een wezenlijk aspect van het werken in een Veiligheidshuis. Immers, om tot een goede aanpak van probleemsituaties te komen, is het essentieel om over de juiste informatie te beschikken. De complexiteit van de probleemsituaties die in een Veiligheidshuis besproken worden, impliceert dat er meerdere professionals vanuit verschillende organisaties c.q. sectoren betrokken zijn bij een probleemsituatie. Deze professionals hebben allen te maken met eigen regels ten aanzien van de bescherming van de privacy van betrokkene(n) en ten aanzien van het delen en uitwisselen van persoonsinformatie. Daarom liggen wettelijke c.q. juridische uitgangspunten ten aanzien van informatieverwerking en informatie-uitwisseling tussen organisaties ten grondslag aan de inrichting en positionering van het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o.:

1. *Veiligheidshuis is geen instituut (rechtspersoon), maar een samenwerkingsverband*
Essentieel voor de organisatie van de informatievoorziening, is het gegeven dat het Veiligheidshuis een samenwerkingsverband is tussen organisaties uit de zorgsector, gemeenten en justitiële organisaties. De meerwaarde van de samenwerking zit in de ketenoverstijgende aanpak, die de reguliere aanpakken versterkt. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden. Dit impliceert ook dat het Veiligheidshuis in principe geen – afwijkende – wettelijke grondslag heeft om (bijzondere) persoonsgegevens te verwerken. Zij heeft zich dus te houden aan de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Zie voor verder toepassing hiervan paragraaf 3a.

⁸⁸ Andere uitgangspunten die zijn veranderd, staan beschreven in *Toekomstvisie Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o.* d.d. oktober 2013 en in het *Landelijk kader Veiligheidshuizen; voor en door partners*.

2. Wettelijke grondslag noodzakelijk voor uitwisseling persoonsgegevens

2a. Voor samenwerkingsverbanden zoals een Veiligheidshuis kunnen slechts persoonsgegevens van burgers uitgewisseld worden, als daarvoor een specifieke wettelijke grondslag is aan te wijzen. De kernpartners die samenwerken in het Veiligheidshuis, hebben allen een eigen wettelijke grondslag om gegevens over een burger uit te wisselen. De start van een casus in het Veiligheidshuis, is dus altijd een (aan)melding van een van de partners op basis van hun eigen wettelijke grondslag om gegevens uit te wisselen.

Taak Veiligheidshuis: toetsen of er een grondslag is voor gegevensdeling bij de aanmelding van een zaak.

2b. Aanmelder casus informeert en/of vraagt toestemming cliënt, tenzij.... Uitgangspunt is dat de partner die de cliënt aanmeldt bij het Veiligheidshuis, zijn cliënt al over de aanmelding informeert en/of er toestemming is van de cliënt om gegevens te delen met andere organisaties. Of het informeren van een betrokkene(n) afdoende is of dat er expliciet toestemming gegeven moet worden door betrokkene(n) om gegevens te mogen delen, is afhankelijk van de desbetreffende wettelijke grondslag van de aanmelder.

3. Privacyreglement Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. d.d. 1 juli 2013

Indien onder de vlag van het Veiligheidshuis wordt samengewerkt, zijn er regels voor het (door)verstrekken, uitwisselen en vastleggen van persoonsgegevens vastgelegd in een privacyreglement. De uitwisseling van informatie vindt plaats binnen de doelstellingen zoals omschreven in het privacyreglement Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o. De partners in het Veiligheidshuis werken samen met als gezamenlijk doel:

- terugdringen van overlast en criminaliteit en voorkomen van recidive;
- bieden van perspectief aan minderjarige en meerderjarige cliënten op zo volwaardig mogelijke participatie in de samenleving.

De partners realiseren dit doel door hun interventies op elkaar af te stemmen in een plan van aanpak. Het plan van aanpak bestaat uit een op individuele behoeften, zo nodig systeemgerichte, toegesneden mix van verschillende vormen van zorg en andere interventies, al dan niet geboden in het gedwongen kader van het strafrecht, het bestuursrecht of het civiele recht.

Taak Veiligheidshuis: toetsen of de aangemelde problematiek past binnen de doelstellingen van het Veiligheidshuis.

3a. Basis voor verwerking van persoonsgegevens door het Veiligheidshuis⁸⁹ is de Wbp. De basis van de verwerking van persoonsgegevens door een samenwerkingsverband als het Veiligheidshuis is de Wet bescherming persoonsgegevens. Een kernrecht in de Wet bescherming persoonsgegevens is het recht dat iedereen heeft om geïnformeerd te worden over het feit dat er persoonsgegevens over hem of haar worden vastgelegd. Hierop zijn uitzonderingen mogelijk, bijvoorbeeld wanneer de veiligheid van professionals of andere direct betrokkenen in het geding komen. De rechten van personen die worden

⁸⁹ Met Veiligheidshuis wordt in deze context bedoeld: het ketenpersoneel in dienst van het samenwerkingsverband Veiligheidshuis dat persoonsgegevens registreert en verwerkt.

besproken in het Veiligheidshuis, zijn beschreven in een folder die aan de betrokkene(n) wordt uitgereikt.⁹⁰

Taak Veiligheidshuis: toetsen of de cliënt is geïnformeerd over de aanmelding bij het Veiligheidshuis en op de hoogte is van het feit dat er gegevens over hem/haar worden vastgelegd.

Consequenties uitgangspunten voor inrichting en positionering

De bovengenoemde uitgangspunten zijn bepalend voor de inrichting van de werkprocessen en positionering van het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o.

1. Geen rechtspersoon; geen wettelijke taken

Het Veiligheidshuis is geen rechtspersoon en heeft geen wettelijke taken. Het heeft daarom ook niet de wettelijke bevoegdheden om een interventie te doen ten aanzien van een cliënt/betrokkene. Verantwoordelijkheden voor de uitvoering blijven ten allen tijde bij de partners zelf. Het Veiligheidshuis kan dus geen taken van andere partijen overnemen, zoals bijvoorbeeld zorg na detentie. Ook conflicteren belangen in de uitvoering met de rol als onafhankelijk en neutrale procesregisseur en -adviseur.

2. Procesregisseur in plaats van casusregisseur

Logischerwijs betekent dit ook dat het Veiligheidshuis nooit de rol van casusregisseur op zich kan nemen. Wel voert het regie over het proces van samenwerking in een casus en faciliteert het proces om gezamenlijk tot inhoudelijke afwegingen in de aanpak te komen. Daar ligt ook een grote noodzaak en behoefte bij casuïstiek die juist in aanpak complex is. We zien in onze dagelijkse praktijk dat bij meerdere (rechterlijke) maatregelen c.q. kaders per gezin, er dus meerdere (casus)regisseurs zijn. Deze zijn ook nodig, immers ze hebben hun eigen verantwoordelijkheid, kennis en ervaring, om regie te voeren op de uitvoering van een rechterlijke maatregel. Regie op het proces is dan de paraplu waaronder de inhoudelijk regisseurs gezamenlijk opereren.

3. Onafhankelijke informatiepositie

De rollen van informatieverstrekker en informatieontvanger zijn strikt gescheiden. Iedere professional is zelf verantwoordelijk voor de juistheid van de verstrekte informatie binnen de wettelijke regels waarin de professional opereert (zie Handreiking omgang met persoonsgegevens). Het ketenpersoneel Veiligheidshuis kan niet in informatiesystemen van andere organisaties.

Vastlegging persoonsgegevens

Van elk Casus op Maat-overleg wordt verslag gemaakt. Hierin worden de afspraken vastgelegd die gezamenlijk zijn gemaakt en het plan van aanpak wordt opgesteld. Functie van dit verslag is om duidelijkheid te creëren hoe de betrokken professionals samenwerken, wat de gezamenlijke doelstelling in de casus is en wat de gemaakte afspraken zijn. De vertaling van dit verslag naar een persoonsdossier bij een van de

⁹⁰ Folder *Wat is het Veiligheidshuis en wat kunt u van ons verwachten?*

deelnemende organisaties is aan de desbetreffende professional zelf.⁹¹ Hierin kan vanzelfsprekend worden gebruik gemaakt van de informatie opgenomen in het verslag. Aangezien het Veiligheidshuis geen wettelijke taken heeft en geen rechtspersoon is, heeft het verslag ook geen status, meer dan dat de besproken personen hun dossier kunnen opvragen op grond van de Wbp. Uiteraard moet het Veiligheidshuis zich ook verantwoorden over hun regie en de behaalde resultaten.

⁹¹ Noot 4: In het Eindadvies Verkenning Informatievoorziening Sociaal Domein⁴⁶ (VISD) opgesteld door KING in opdracht van de VNG, wordt in dit verband een onderscheid gemaakt tussen ‘plan’ en ‘dossier’. Het ‘plan’ bevat de informatie die noodzakelijk is voor het voeren van regie. In de meeste gevallen betreft dit ‘dat-informatie’. Informatie over betrokken instanties en afspraken die er zijn gemaakt. Met dossier wordt dan bedoeld de inhoudelijke informatie die hulpverleners nodig hebben en bijhouden over hun hulpverlening. De visie sluit op dit punt aan bij de opvatting in dit eindadvies dat stelt: *“Het 1-plan bevat in beginsel géén informatie over de achtergrond van de problematiek, of de inhoudelijke overwegingen vanuit de verschillende disciplines of hulpverleners. Deze informatie is vastgelegd in de eigen dossiers van de verschillende hulpverleners.”*

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

7.2 Bijlage 2: Ontwerp voorbeeldconvenant (volgt)

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

7.3 Bijlage 3: Ontwerp voorbeeld privacyprotocol (volgt)

7.4 Bijlage 4: Justitiële en strafvorderlijke gegevens, inclusief rapporten

Enkele belangrijke bepalingen uit de Wjsg en het Bjsq:

Artikel 42 lid 4 en lid 5 Wjsg

Lid 4: Onze Minister verstrekt ten behoeve van het voorbereiden van enig rapport of het uitoefenen van enig toezicht desgevraagd afschriften van de in een persoonsdossier opgenomen rapporten aan:

- a. de directeuren van de stichting en de reclasseringsinstellingen, bedoeld in [artikel 1, onder b en c van de Reclasseringsregeling 1995](#);
- b. de reclasseringswerkers, bedoeld in [artikel 6, eerste lid, van de Reclasseringsregeling 1995](#);
- c. de directeur of ressortsdirecteur van de raad voor de kinderbescherming.

Lid 5: Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere personen of instanties worden aangewezen aan wie ten behoeve van een juiste toepassing van het strafrecht afschriften van rapporten uit een persoonsdossier kunnen worden verstrekt. Daarbij kan tevens worden bepaald van welke rapporten afschriften worden verstrekt. Tevens kunnen nadere voorschriften worden gegeven in verband met de verstrekking.

Artikel 52 Wjsg

1. Een ieder die krachtens deze wet de beschikking krijgt over gegevens met betrekking tot een derde, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover een bij of krachtens deze wet gegeven voorschrift mededelingen toelaat, dan wel de uitvoering van de taak met het oog waarop de gegevens zijn verstrekt tot het ter kennis brengen daarvan noodzaakt.

Artikel 17 Bjsq

1. Justitiële gegevens worden voorzover dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun taken desgevraagd verstrekt aan:

- a. de directeur van de stichting en de reclasseringsinstelling, bedoeld in [artikel 1, onder b en c, van de Reclasseringsregeling 1995](#);
- b. de reclasseringswerkers, bedoeld in [artikel 6, eerste lid, van de Reclasseringsregeling 1995](#);
- c. de medewerkers van de gecertificeerde instelling, bedoeld in [artikel 1.1 van de Jeugdwet](#), die zijn belast met de uitvoering van de jeugdreclassering;
- d. de directeur of ressortsdirecteur van de raad voor de kinderbescherming;
- e. de gedragsdeskundigen die zijn belast met de opstelling van rapporten of adviezen als bedoeld in de [artikelen 37, tweede en derde lid](#) en [37a, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht](#).

2. De in het eerste lid bedoelde personen kunnen tevens kennis nemen van de justitiële gegevens betreffende misdrijven tegen de zeden, bedoeld in [artikel 4 van de wet](#).

3. Justitiële gegevens worden voor zover dit nodig is voor de uitvoering van het [Interimbesluit forensische zorg](#) verstrekt aan zorgaanbieders die forensische zorg verlenen.

Artikel 46 Bjsq

De rapporten die het persoonsdossier vormen zijn afkomstig van:

- a. een reclasseringsinstelling als bedoeld in [artikel 4 van de Reclasseringsregeling 1995](#);
- b. de raad voor de kinderbescherming;
- c. een gecertificeerde instelling als bedoeld in [artikel 1.1 van de Jeugdwet](#) bij de uitvoering van reclassering;
- d. een penitentiaire inrichting als bedoeld in [artikel 1, onder b, van de Penitentiaire beginselenwet](#);
- e. een inrichting als bedoeld in [artikel 1, onder b, van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden](#);
- f. een inrichting als bedoeld in [artikel 1, onder b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen](#);
- g. Onze Minister.

Artikel 47 Bjsq

Afschriften van rapporten uit een persoonsdossier worden verstrekt aan:

- a. de directeur van een gecertificeerde instelling als bedoeld in [artikel 1.1 van de Jeugdwet](#) ten behoeve van het verlenen van hulp en steun aan jeugdigen die worden verdacht van of zijn veroordeeld wegens een strafbaar feit of ten aanzien van wie op grond van bepalingen in het [Wetboek van Strafrecht](#) en het [Wetboek van Strafvordering](#) voorwaarden zijn gesteld;
- b. Onze Minister ten behoeve van het voorbereiden van enig rapport met het oog op een juiste toepassing van het strafrecht.

7.5 Bijlage 5: Meer weten?

- *Handreiking voor gemeenten over privacyaspecten bij criminaliteitspreventie*, een uitgave van de Rijksoverheid door mr. L.B. Sauerwein, herziene versie december 2003. Hierin staat een stappenplan voor samenwerkingsverbanden en het inrichten van casusoverleg. Ook wordt verwezen naar wet- en regelgeving, maar die is op onderdelen verouderd. Het stappenplan is echter actueel en behulpzaam. <http://www.google.nl/url?url=http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/brochures/2006/09/01/handreiking-privacyaspecten-criminaliteitspreventie/handreiking-privacyaspecten2003.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=BalQVay7Nlj4ywOR64HwBw&ved=0CBQQFjAA&usg=AFQjCNFP3BM0eohnkKPUiyLLa4rXpD4PbA>;
- *Handreiking Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch e.o.: Een handreiking voor professionals over de wijze van aanmelding van een casus, een plan van aanpak en het principe van Casus-op-maat*. <http://www.veiligheidshuizen.nl/doc/toolbox/Handreiking-Veiligheidshuis-s-Hertogenbosch.pdf>
- *Handreiking voor de professional: het verwerken van persoonsgegevens in het sociaal domein van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING, VISD)*, december 2014: <https://www.visd.nl/sites/visd/files/Privacy-Handreiking-professional-december-2014.pdf>. Zie ook: <https://www.visd.nl/sites/visd/files/Factsheet-privacy-september-2014.pdf>
- *Lokale regie in het jeugddomein: bijdrage over botsende logica's in de samenwerking tussen justitie en zorg, met handvatten om te komen tot een plan van aanpak onder meer door morele oordeelsvorming* (ook buiten het jeugddomein toepasbaar): <http://www.kkshetlevendeboek.nl/boek/de-sociale-stad/lokale-regie-in-het-jeugddomein>
- De Aanwijzing verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden van het OM: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2013-24126.html>
- Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen (BIJ): <http://www.vng.nl/onderwerpenindex/veiligheid/ex-gedetineerden> en <http://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/gemeenten/bestuurlijke-informatievoorziening-justitiabelen?closeCookie=true>
- Informatie delen in samenwerkingsverbanden, CBP, juni 2014: www.cbpweb.nl;
- *Handreiking Gegevensuitwisseling in de bemoeizorg*: <http://www.ggznederland.nl/uploads/assets/Handreiking%20Gegevensuitwisseling%20in%20de%20bemoeizorg.pdf>;
- De Reclasseringsregeling 1995: http://wetten.overheid.nl/BWBR0007120/geldigheidsdatum_10-01-2015;
- Regeling Wbp Primair Proces Raad voor de Kinderbescherming: https://www.kinderbescherming.nl/hoe_werkt_de_raad/bescherming_persoonsgegevens/;
- Het Kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming 2016. <https://www.kinderbescherming.nl/documenten/publicaties/2016/11/03/kwaliteitskader-van-de-raad-voor-de-kinderbescherming-2016>
- Diverse juridische aspecten van informatieverstrekking aan de politie en het OM in samenwerkingsverbanden: Wetenschappelijk Bureau Openbaar Ministerie 12 december 2011.

Niets uit deze tekst mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

- *De Kleine Gids, privacy en beroepsgeheim in het sociale domein 2015*, mr. Lydia Jansen, Schulinck, a Wolters Kluwer Business 2015.